2027

Talousarvio 2027 ja taloussuunnitelma 2028–2029

Hollolan kunta

Sisällysluettelo

Kunnanjohtajan katsaus **1**

1. Yleisperustelut **9**

Talousarvion rakenne ja sitovuus 9

Yleiset taloudelliset lähtökohdat 12

Hollolan kunnan talousarvion laadinnan perusteet 15

Väestö ja työllisyys 21

Henkilöstö 27

Osallistuva budjetointi 28

Hollolan kuntastrategia 29

2. Käyttötalousosa **34**

Kunnanhallituksen alaiset yksiköt 37

Konsernipalvelut 38

Hollolan kunnan osuus P-H ympäristöterveyden ja P-H työllisyysalueen kustannuksiin 42

Strategian toteuttaminen 43

Käyttöomaisuuden myyntivoitot ja -tappiot 43

Tarkastuslautakunta 44

Päijät-Hämeen ympäristöterveys 46

Päijät-Hämeen työllisyysalue 56

Sivistyksen- ja hyvinvoinnin palvelualue 64

Elinvoiman palvelualue 71

Vesihuoltolaitos 84

3. Investointiosa **88**

4. Tuloslaskelmaosa **90**

5. Rahoitusosa **94**

6. Antolainauksen ja lainakannan muutokset **97**

7. Hollolan kuntakonserni, konserniyhteisöille asetettavat tavoitteet **98**

8. Hollolan kunnan strategisert riskit **100**

Kunnanjohtajan katsaus

Päivi Rahkonen
kunnanjohtaja
Hollolassa 19. lokakuuta 2026

Vuoden 2026 talousarvio hyväksyttiin 1,5 miljoonaa euroa alijäämäisenä. Tammi-elokuun toteutuman pohjalta tilinpäätöksen arvioidaan toteutuvan lähes 1,3 miljoonaa euroa alijäämäisenä. Keskeisin selittävä tekijä on verovuoden kertymäarvion heikkeneminen.

Vuoden 2027 talousarvio on tuloksen osalta 0 eli tasapainoinen. Veroja ei koroteta.

Kunnanhallituksen talousarvion raamipäätöstilanteessa elokuussa 2026 vuoden 2027 talousennuste päätyi 3,4 miljoonan euron alijäämään. Palvelualueilla tehtyjen säästö- ja lisätulojen etsintätyön sekä YT-menettelyn kautta talousarvioesitys on saatettu tasapainoon. Talouden tasapainotuksessa painopisteenä oli lasten ja nuorten palvelujen priorisointi, joihin kohdennettiin suhteellisesti vähäisemmät säästötavoitteet.

Seuraavaksi tarkastellaan tarkemmin vuoden 2027 talousarvion toimintatuottoja, toimintakuluja, investointeja ja toimintaa.

Toimintatuotot

Verotulorahoitus on yhteensä noin 56,5 miljoonaa euroa, joka kasvaa kuluvan vuoden rahoitukseen nähden 1,9 miljoonaa euroa (3,6 prosenttia), joka johtuu pääosin kunnallisverotulon arvioidusta kasvusta suhdannetilanteen parantuessa. Kunnallis- ja kiinteistöveroasteisiin ei esitetä muutoksia. Kunnallisveroaste on esityksessä 8,3 prosenttia. Valtionosuudet ovat noin 17,3 miljoonaa euroa, missä kasvua on noin 0,2 miljoonaa euroa (0,9 prosenttia). Keskeisiä vähäistä kasvua selittäviä tekijöitä ovat: indeksikorotusten leikkaus ja kotikuntakorvausten kunnan vastuuosuuden merkittävä nousu.

Toimintatuotot ovat yhteensä noin 44,4 miljoonaa euroa, missä laskua noin 0,8 miljoonaa euroa (1,7 prosenttia). Toimintatuottojen väheneminen johtuu pääasiassa hankerahoitusten tuloista, työterveyden Kela korvauksista sekä kunnan sisäisen laskutuksen tuloista.

Myyntituotot ovat noin 28,6 miljoonaa euroa, missä laskua noin 0,1 miljoonaa euroa (0,3 prosenttia). Selittävänä tekijänä kunnan sisäisen laskutuksen tulojen väheneminen.

Maksutuotot ovat 1,9 miljoonaa euroa, missä laskua noin 22 tuhatta euroa (1,2 prosenttia). Selittävänä tekijänä muun muassa päivähoitomaksut sekä uimahallin lipputulot.

Tuet ja avustukset ovat noin 0,7 miljoonaa euroa, jotka vähenevät noin 0,4 miljoonaa euroa (33,2 prosenttia), selittävänä tekijänä on hankerahoituksen sekä työterveyden Kela korvausten väheneminen. Muut toimintatuotot (13,2 miljoonaa euroa) vähenevät noin 0,3 miljoonaa euroa (2,0 prosenttia), mitä selittää muun muassa sisäisen vuokratulon väheneminen elinvoiman palvelualueelle.

Rahoitustuotot ja -kulut ovat noin 0,6 miljoonaa euroa. Nettorahoitustulojen lasku selittyy osinkotulojen vähenemisellä.

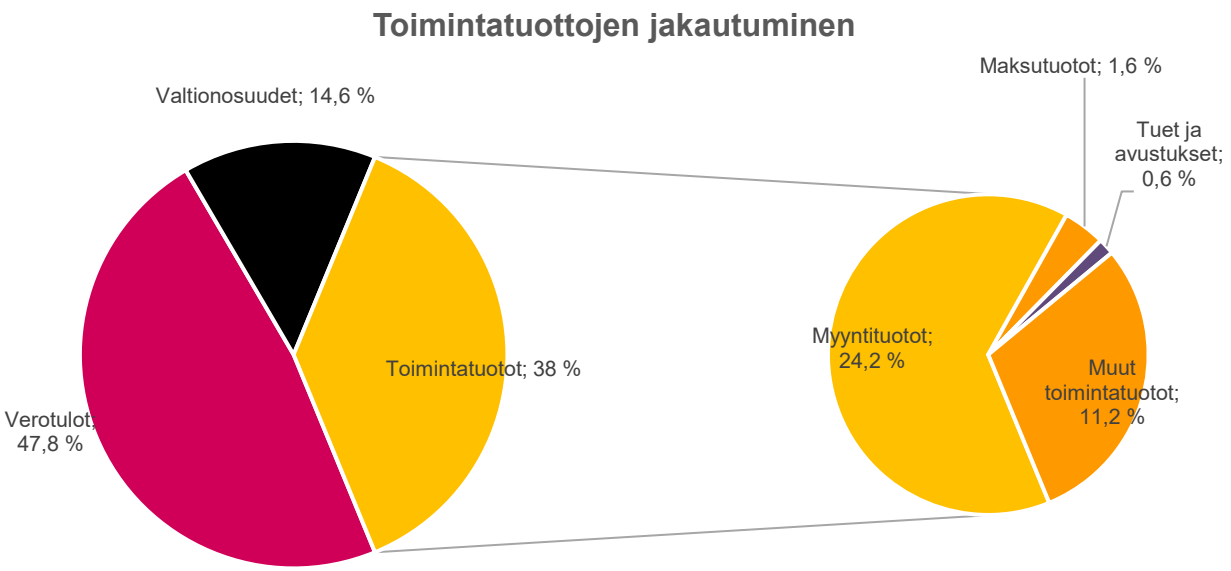

Toimintakulut

Toimintakulut ovat 110,6 miljoonaa euroa, jossa laskua noin 1,3 miljoonaa euroa (1,2 prosenttia). Henkilöstökulut ovat noin 45,9 miljoonaa euroa. Henkilöstökuluissa laskua noin 1,4 miljoonaa euroa (2,9 prosenttia). Palkankorotusvaraus vuodelle 2027 on 2,0 prosenttia. Taustalla on joulukuussa 2024 hyväksytty KT:n ja ammattijärjestöjen sopimus; sopimuskaudella 2025–2028 korotusvaikutus on yhteensä 9,17 prosenttia.

Palvelujen ostot ovat noin 38,0 miljoonaa euroa, missä laskua noin 0,3 miljoonaan euroa (0,9 prosenttia). Suurimmat selittävät tekijät kustannusten vähenemiselle on työterveyspalvelujen kustannusten säästö sekä kunnan sisäisten erien kulujen pieneneminen.

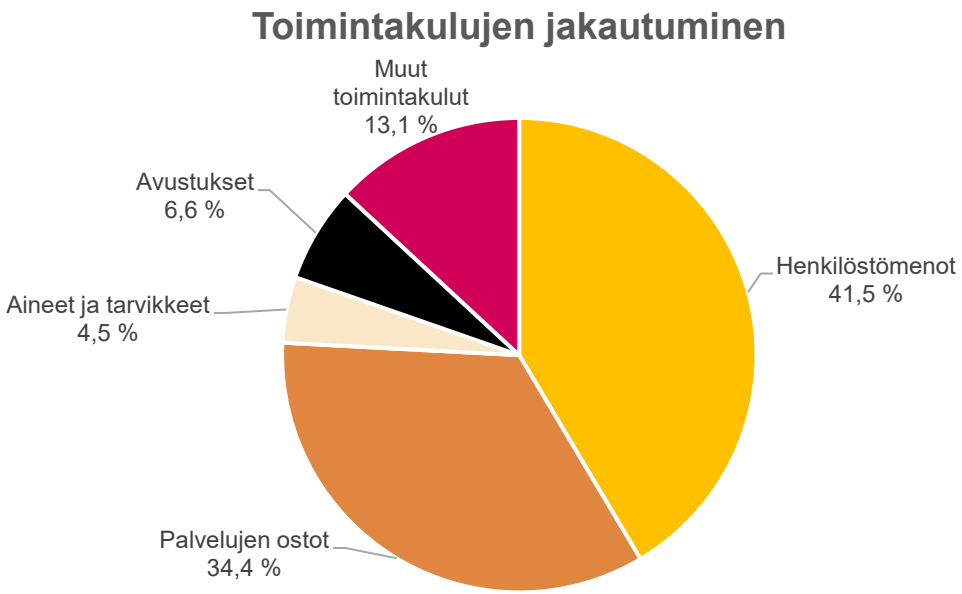

Kunnan toimintakulujen jakauma on: kunnanhallituksen alaisten yksiköiden menot 9,3 prosenttia, elinvoimapalvelujen osuus noin 22,8 prosenttia, sivistys- ja hyvinvointipalvelujen osuus noin 54,6 prosenttia, vesihuoltolaitoksen osuus noin 2,4 prosenttia sekä seudullisten taseyksiköiden Päijät-Hämeen ympäristöterveyden osuus 3,1 prosenttia ja Päijät-Hämeen työllisyysalueen osuus 7,8 prosenttia.

Kunnanhallituksen alaisten yksiköiden toimintakuluihin 22,3 miljoonaan euroon sisältyy muun muassa. konsernipalvelujen palvelualue 7,4 miljoonaa euroa, Päijät-Hämeen ympäristöterveyspalvelut yhdeksälle kunnalle 3,4 miljoonaa euroa, Päijät-Hämeen työllisyyspalvelut yhdeksälle kunnalle 8,7 miljoonaa euroa, Hollolan kunnan osuus seudullisista ympäristöterveys- ja työllisyyspalveluista 2,3 miljoonaa euroa sekä 0,5 miljoonan euron strategisten ohjelmien rahoitus. Kunnan oma osuus työllisyyspalveluista on noin 2,0 miljoonaa euroa ja ympäristöterveydenhuollon palveluista noin 0,3 miljoonaa euroa.

Sivistys- ja hyvinvointipalvelujen toimintakulut ovat yhteensä 60,3 miljoonaa euroa, missä laskua noin 1,1 miljoonaa euroa (1,7 prosenttia). Henkilöstökustannukset vähenevät noin 0,8 miljoonaa euroa (2,5 prosenttia). Keskeiset selittävät tekijät ovat palvelusuunnitelma ja reagointi kysynnän vähenemiseen. Palvelujen ostot kasvavat noin 0,4 miljoonaa euroa (2,3 prosenttia) pääasiassa kotikuntakorvausmenojen kasvun osalta.

Elinvoiman palvelualueen toimintakulutt ovat yhteensä 27,9 miljoonaa euroa, missä laskua noin 20 tuhatta euroa (0,1 prosenttia). Henkilöstökulut laskevat noin 0,5 miljoonaa euroa (7,7 prosenttia). Palvelujen ostot kasvavat lähes 0,1 miljoonaa euroa (0,6 prosenttia) johtuen muun muassa Lahden Seudun Liikenteen linjojen kilpailutusten seurauksesta sekä kiinteistöpalvelujen PTS kulujen vähennyksestä. Aineet, tarvikkeet ja tavaroissa laskua lähes 0,1 miljoonaa (1,5 prosenttia). Avustukset kasvavat lähes 0,4 miljoonaa euroa (15,7 prosenttia) johtuen työmarkkinatuen kuntaosuuden kasvusta.

Muut toimintakulut kasvavat lähes 0,1 miljoonaa euroa (2,8 prosenttia) johtuen muun muassa kiinteistöpalvelujen palvelumaksun sekä leasing vuokrien kasvusta.

Investoinnit

Kunnan rakennusten korjausvelka on vuoden 2026 lopussa 4,3 Miljoonaa euroa. Vanhan paloaseman purku vähentää korjausvelkaa 0,9 miljoona euroa ja mahdollinen Paimelan koulun myynti 0,6 miljoonaa euroa.

Vuoden 2027 bruttoinvestointien kokonaismäärä on noin 17,8 miljoonaa euroa, josta talonrakennukseen on varattu 7,7 miljoonaa euroa. Summasta 1,7 miljoonaa euroa on varattu peruskorjaushankkeisiin.
Hollola-talon rakentamisen 8,2 miljoonan euron investoinnista vuodelle 2027 on tehty 6,0 miljoonan euron varaus. Hollola-talo rahoitetaan sote-keskuksen myyntitulolla.

Maa- ja vesirakennukseen on varattu yhteensä noin 9,2 miljoonaa euroa, josta kunnallistekniikan osuus on noin 4,9 miljoonaa euroa ja vesihuollon noin 2,6 miljoonaa euroa. Suurimmat varaukset koskevat Hopeakallio-Paassilta aluetta, Keskuskortteleihin liittyvän infran rakentamista Keskuskadulle, Kyyhkylän alueen sekä Tervamäentie ja Koivistontien alueen investointeja, joiden osuus investointikustannuksista on noin 1,9 miljoonaa euroa.

Vuosikate 8,2 miljoonaa euroa kattaa poistoista 88,0 prosenttia ja nettoinvestoinneista 46,5 prosenttia. Uutta lainaa on suunniteltu nostettavan 4,0 miljoonaa euroa vuonna 2027 Vesihuoltolaitos taseyksikön investointeihin.

Toiminta

Kunnan väestömäärä on ollut hienoisessa laskussa. Tammi-elokuussa 2026 väkiluku väheni 60 henkilöllä, mikä johtui syntyneiden määrää suuremmasta kuolleisuudesta. Samana ajanjaksona nettomuutto oli positiivinen.

Päijät-Häme on edelleen korkean työttömyyden alue, vaikka Lahdesta erillisen työllisyysalueen työttömyysluvut

ovat merkittävästi alemmalla tasolla. Vuoden 2027 osalta on odotuksia siitä, että työttömyys kääntyisi laskuuralle ja työllisyys lähtisi nousuun. Parantunut suhdannetilanne näkyy viiveellä. Tähän liittyen vuoden 2027 talousarvioon on varattu 0,4 miljoonaa euroa vuoden 2026 talousarviota enemmän kuntien työmarkkinatuen rahoitusosuuteen eli niin sanottuihin sakkomaksuihin.

Päijät-Hämeen työllisyysalueen keskeisinä tavoitteina vuodelle 2027 ovat pitkäaikaistyöttömyyden vähentäminen sekä työvoiman saatavuuden parantaminen alueen yrityksiin. Toiminnan painopiste on palveluiden vaikuttavuudessa, taloudellisen tehokkuudessa ja alueellisen elinvoiman vahvistamisessa. Vuoden 2027 aikana jatketaan aktiivista asiakaspalvelumallin kehittämistä. Laki kotoutumisen edistämisestä lisää työvoimaviranomaisen tehtäviä; kotoutumiskoulutus laajennetaan koskemaan myös luku- ja kirjoitustaidon koulutusta maahanmuuttajille.

Päijät-Hämeen maakunnan haastavan työttömyystilanteen vuoksi Päijät-Hämeen työllisyysalue ja Lahden kaupunki ovat saaneet yhteensä 400 000 euroa äkillisen rakennemuutoksen (ÄRM) rahoitusta. Lisäksi Euroopan komissiolta on haettu Euroopan globalisaatiorahaston (EGR) rahoitusta työttömien työnhakijoiden koulutuksen sekä yrittäjyyden tukemiseen. Näitä toimenpiteitä toteutetaan vuoden 2027 aikana.

Kesäkuussa 2026 käynnistynyt yhteistoimintamenettely johti lokakuussa ratkaisuun, jonka seurauksena henkilöstömäärää vähennetään yhteensä 37,4 henkilötyövuoden verran. Valtaosa vähennyksestä voidaan toteuttaa luonnollisen henkilöstöpoistuman kautta, mutta myös irtisanomisiin jouduttiin turvautumaan. Henkilöstömenoihin kohdistuvia säästötoimenpiteitä ovat lisäksi virike-edun alentaminen 200 eurosta 150 euroon sekä työterveyshuoltopalvelujen rajausten säästövaikutus 0,3 miljoonaa euroa.

Uusi kuntastrategia hyväksyttiin joulukuussa 2025 ja strategiset muutosohjelmat hyväksyttiin kesäkuussa 2026. Muutosohjelmat painottuvat kohtaamispaikkojen ja liikkumisen lisäämiseen, työllisyyden vahvistamiseen, maankäytön kehittämiseen sekä tiedolla johtamisen kehittämiseen henkilöstöjohtamisen ja talouden seurannan näkökulmista. Muutosohjelmien mukainen valmistelutyö on käynnistynyt, mutta toteutusta hidastaa rahoituksen ja henkilöresurssien vähentäminen osana talouden tasapainotusta.

Sivistyksen ja hyvinvoinnin palvelualueen kehittämistyö jatkuu aikaisempien strategisten ohjelmien jatkona. Painopisteenä on avata toimenpiteitä eri ikäryhmien osalta erikseen. Ennakoivaan hyvinvointiin pureudutaan liikunnan, ruoan, mielen ja päihdetyön kautta. Yhtenä osa-alueena kiusaamisen ehkäisemisen- ja päihdetyön suunnitelma. Strateginen muutosohjelma ”Kohtaamisten Hollola” hakee ratkaisua eri ikäryhmille soveltuviin matalan kynnyksen kohtaamispaikkoihin ja yhteisöllisiin tiloihin. Liikunnallisen elämäntavan strateginen hanke vastaa lasten ja nuorten liikkumattomuuden, harrastamattomuuden ja älylaitteilla vietetyn ajan lisääntymiseen sekä perusopetuslain uudistukseen liikunnallisen elämäntavan edistämisestä.

Sivistyksen ja hyvinvoinnin palvelualueen toiminnassa keskitytään lasten monilukutaidon kehittämiseen ja lasten leikkiympäristöjen rakentamiseen varhaiskasvatuksessa. Kouluissa digitaalisuutta opetuksessa tuetaan tutortoiminnan ja teknologialainaamon avulla, liikuntaan panostetaan vakinaistamalla koulun personal trainer-toiminta. Myös hyvinvointitutor-toiminta vakinaistetaan. Toiminnan avulla on pystytty puuttumaan entistä varhaisemmassa vaiheessa oppilaiden erilaisiin haasteisiin kuten koulupudokkuuteen. Harrastamisen Suomen malli mahdollistetaan varatulla rahoituksella myös koulukyytioppilaille. Koulujen kerhotyötä kehitetään. Turvallinen koulupäivä -hanke keskittyy kiusaamisen kitkemiseen ja nuoria tuetaan vahvan koulunuorisotyön, Veturi- ja ohjaamotoiminnan kautta sekä avatun nuorisotilan toimintaa kehittämällä.

Kesällä 2025 käynnistetystä varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen palvelusuunnitelmasta päätetään vuoden 2026 aikana. Suunnitelman täytäntöönpano keskittyy vuoteen 2027. Palvelusuunnitelma vähentää kunnan toimintamenoja miljoona euroa vuositasolla. Palvelusuunnitelman tarkoituksena on luoda valtuustokauden yli vuoteen 2030 ulottuva kokonaisvaltainen palvelujen, investointien ja talouden yhteensovittava tarkastelu.

Nuorisopalveluiden keskeiset työmuodot ovat avoin tilatyö, etsivä nuorisotyö ja kouluilla tehtävä nuorisotyö. Nuorisopalvelut tarjoavat tekemistä ja toimintaa vapaa-ajalla, tukea työelämän alkutaipaleella ja apua haastavissa elämäntilanteissa Hollolassa nuorisotyö näkyy vahvasti myös perusopetuksen arjessa.

Liikuntapalveluiden liikuntakalenteri liikuttaa satoja kuntalaisia viikoittain liikuntatreffeillä, ohjatuilla ryhmäliikuntatunneilla, liikkumisen tukea tarjoavissa matalan kynnyksen kuntosaliryhmissä

Elinvoiman palvelualueen toimintaa organisoidaan uudelleen, jotta toiminta vastaa paremmin muuttuvan toimintaympäristön vaatimuksiin. Osana uudistusta kaksi nykyistä vastuualuetta, kehitys- ja kaavoituspalvelut sekä rakennusvalvonta ja ympäristönsuojelu, yhdistetään yhdeksi kokonaisuudeksi. Samalla tehostetaan työllisyys- ja kotouttamispalvelujen vastuualueen toimintoja.

Elinvoiman palvelualueen strateginen muutosohjelma, keskittyy vuoden aikana toteuttamaan maanhankinnan priorisointisuunnitelmaa, arvioidaan maapoliittisten keinojen kehittämistarpeita sekä edistetään strategisen yleiskaavan mukaisia kasvusuuntia.

Työllisyys- ja elinkeinopalveluiden yhteistyötä vahvistetaan edelleen osana strategista hanketta. Tavoitteena on yhdistää yritysten kasvutarpeet, työvoiman saatavuus, osaamisen kehittäminen sekä kunnan elinvoimapolitiikka yhdeksi kokonaisuudeksi. Yhteistyötä tiivistetään maakunnallisen kasvuyhtiön Business Lahden (Lahden seutu-Lahti Region Oy) kanssa. 1.7.2025 aloittaneen uuden kasvuyhtiön tehtävänä on vauhdittaa Lahden seudun kestävää ja elinkeinorakennetta uudistavaa kasvua hankkimalla alueelle uusia yrityksiä, investointeja, osaamista ja työpaikkoja sekä tukemalla alueen yritysten kasvua ja kansainvälistymistä.

Yritysalueiden kehittämistä, yritystonttien markkinointia ja uusien yritysten sijoittumista kuntaan jatketaan aktiivisesti yhteistyössä alueellisten kumppaneiden kanssa. Tavoitteena on kasvattaa työpaikkaomavaraisuutta, vahvistaa kunnan veropohjaa sekä lisätä kunnan houkuttelevuutta investointikohteena.

K-kauppa rakentuu Soramäkeen ja Paassillan tuotannollisen investoinnin realisoituminen ratkeaa vuoden 2027 aikana. Neljä kuntaa (Hollola, Lahti, Heinola ja Orimattila) selvittävät teollisuuspuisto-konseptia, jonka tarkoituksena on saada aikaan isoja yritysalueita ja sitä kautta suurempia investointeja, enemmän yrityksiä ja työpaikkoja alueelle. Eteneminen edellyttää kuntien sitoutumista, yhteistä maapolitiikkaa ja alueiden kehittämisperiaatteita sekä kustannustenjakomallia.

Vuoden 2027 keskeisin investointi on Hollola-talon rakentaminen. Elinvoimavaliokunta päätti SR-urakasta 12.5.2026 kokouksessa, rakentajaksi valittiin Pallas Rakennus Länsi-Suomi Oy:n kokonaishintaan noin 8,0 miljoonaa euroa. Rakennustyöt tulevat näkymään koko vuoden kuntakeskuksessa. Talo valmistuu alkuvuodesta 2028 ja sinne sijoittuu pääosa kunnan palveluista, ravintolapalvelut, Hollola-Sali sekä kokoustiloja. Vuoden 2027 aikana päätetään Viirikukkoon sijoittuvista toiminnoista.

Nostavan-Tikkakallion ja Kierrätysalueen osayleiskaavan valmistelu jatkuu vuonna 2027. Kaavoitusohjelmaan sisältyy asemakaavoja asumiseen muun muassa Nostavan Kyyhkylä I, Salpakankaan Hirvimäen asuinalueen laajennus ja Tiilikankaan koulun asemakaavan muutos. Keskeinen vuonna 2027 vireille tuleva taajaman liikenneyhteyksiä kehittävä hanke on Kalliolan Peltotien jatkeen asemakaavoitus.

Tulevaisuus

Kuntakentän tulevaisuuskuvista käydään parhaillaan laajaa keskustelua samoin kuin kuntien osuudesta valtiontalouden tasapainotuksessa. Taustalla ovat iso kuva lasten määrän vähenemisestä, kuntien voimakas eriytymiskehitys sekä julkisen talouden haasteet.

Valtiovarainministeriön asettama parlamentaarinen kuntien tulevaisuustyöryhmä toimii 26.2.2026–18.12.2027 välisenä aikana. Työryhmän tehtävänä on muodostaa kokonaiskuva kuntien nykytilasta ja tulevaisuuden

kehityssuunnista sekä valmistella linjauksia eri toimenpidevaihtoehdoista kuntien toimintaedellytysten turvaamiseksi ja kehittämiseksi. Tätä kirjoitettaessa työryhmä on tarkastellut muun muassa erilaisten rakenneuudistusvaihtoehtojen säästöpotentiaalia. Tarkastelussa ovat olleet esimerkiksi TE-alueiden kokoiset kunnat sekä palvelujen järjestämiseen perustuvat mallit, joissa vastuu jakautuu kotiseutukuntien ja isäntäkuntien kesken. Eduskuntavaalien jälkeen linjaukset kuntien tulevaisuuden malleista tulevat mitä ilmeisemmin osaksi hallitusohjelmaa.

Valtio ottaa uutta lisävelkaa vuonna 2027 12,5 miljardia euroa. Puolueet, lukuun ottamatta vasemmistoliittoa ja liike NYT:iä, ovat sitoutuneet ”velkajarruun”, mikä tarkoittaa 8–11 miljardin euron sopeutusta seuraavalla vaalikaudella. Tähän liittyen puhutaan myös kuntamiljardin valtionosuusleikkauksesta (mikä Hollolan osalta tarkoittaisi noin neljän miljoonan euron vähennystä) sekä valtionosuusjärjestelmän uudistamisesta vastaamaan kuntien nykyisiä vastuita eli niin sanottujen sote-häntien poistamista (mikä Hollolan osalta tarkoittaisi noin 4,5 miljoonan euron vähennystä). Valtionosuusjärjestelmän uudistamiseen palattaneen eduskuntavaalien jälkeen. Uudistuksen mallilla on keskeinen merkitys myös Hollolan kuntatalouteen.

Ukrainan sota jatkuu pian viidettä vuotta. Sotatilat Israelissa ja Iranissa sekä Hormuzinsalmen ongelmat ylläpitävät epävarmuutta sodan laajenemisesta Lähi-Idässä. Polttoaineiden ennätyskorkeat hinnat heijastuvat suoraan inflaatioon ja korkojen nousuun. Korkojen nousu yhdessä leikatun valtion ara-rahoituksen kanssa puolestaan heikentää erityisesti asuntorakentamista. Data-keskusbuumi lisää rakentamista ja investointeja Suomeen, mutta on herättänyt huolen sähkön hinnan kehityksestä ja tarpeen energian saannin turvaamisesta. Lahden alueella on rakenteilla tai vireillä kolme data-keskushanketta. Hankkeita olisi enemmänkin esillä, ellei pullonkaulaksi olisi muodostunut sähkönsiirtokapasiteetti. Päijät-Hämeen kautta kulkevalla, Fingridin toteuttamalla ja 2030-luvun alussa rakentuvalla Harju-linjalla on keskeinen vaikutus sähkönsiirtokapasiteettiin.

Koko 2020-luvun odotetut kasvunäkymät näyttävät viimein olevan toteutumassa Suomessa. Yritystoiminnassa näkyy viriämistä, vaikka yrityskenttä on näkymien osalta vahvasti jakautunut. Isoja investointeja on liikkeellä myös alueellisesti, mikä antaa uskoa tulevaisuuteen. Uusi alueellinen kasvuyhtiö käynnistää ensimmäisen täyden toimintavuotensa ja keskusteluun on nostettu neljän kunnan teollisuuspuistohanke kasvua vauhdittamaan. Alueen LUT- korkeakoulu tavoittelee selvästi nykyistä suurempaa ja kansainvälisempää yliopistokeskittymää sekä uutta kampusaluetta Lahden keskustaan. Hollolassa valmistelussa on tulevaisuutta luotsaavat osayleiskaavat Nostava-Tikkakallion ja Kierrätysalueen osalta. Samalla kehitetään kuntakeskusta Hollola-talon rakentamisella sekä edistetään kuntakeskuksen tyhjien tonttien ja Paassillan tuotannollisen yrityshankkeen toteutumista.

Hollola on varautunut tulevaan kuntarakenne- ja kuntatalouskeskusteluun tasapainottamalla taloutensa ja luomalla puskuria varauksilla. Se luo hyvää pohjaa epävarmuuden sietämiseen ja mahdollisuuksia elinvoiman kasvattamiseen.

Vastuullisesti
Ennakoivasti
Ratkaisukeskeisesti
Avoimesti
Välittäen
Hollola on totta.

Tunnuslukuja talousarvio 2027

ASUKASLUKU ENNUSTE

22 505

TULOVERO

8,3 %

Vuosikate	8,2 milj. € 364 €/asukas	**Toimintatuotot**	44,4 milj. € 1 973 €/asukas
Verotulot	56,5 milj.€ 2 509 €/asukas	**Toimintakulut**	110,6 milj. € 4 915 €/asukas
Valtionosuudet	17,3 milj. € 769 €/asukas	**Lainakanta**	17,7 milj. € 786 €/asukas

TILIKAUDEN YLI-/ALIJÄÄMÄ

500 €

HENKILÖSTÖ

804

- Konsernipalvelut 35 henkilöä
- Päijät-Hämeen ympäristöterveys 33 henkilöä
- Päijät-Hämeen työllisyysalue 75 henkilöä
- Sivistys- ja hyvinvointipalvelut 538 henkilöä
- Elinvoimapalvelut 123 henkilöä

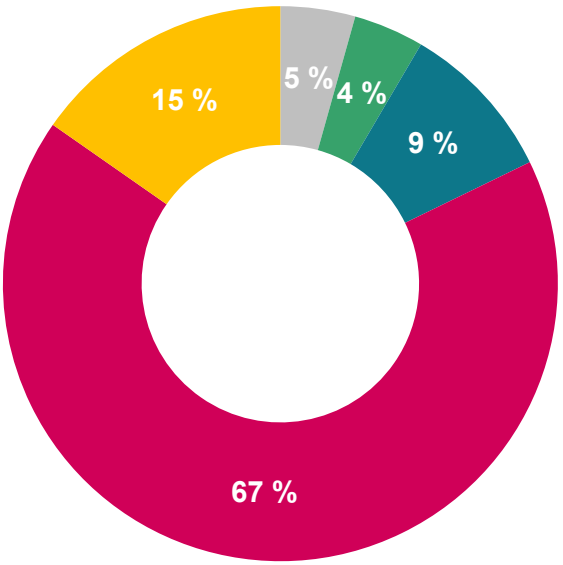

1. Yleisperustelut

Talousarvion rakenne ja sitovuus

Kuntalain 110 §:n mukaan kunnan talousarviossa tulee olla käyttötalous- ja tuloslaskelmaosa sekä investointi- ja rahoitusosa. Kunnan talousarvio on laadittu kuntalaissa esitetyllä rakenteella.

- **Yleisperusteluissa** esitetään muun muassa katsaus yleiseen taloudelliseen tilanteeseen sekä kunnallistalouden kehitykseen, kunnan strategia ja strategiset tavoitteet sekä palvelualueiden toiminnalliset tavoitteet.

- **Käyttötalousosa** sisältää palvelualuekohtaiset talousarviot. Palvelualueiden suunnitelmat sisältävät myös toiminnan kuvauksen, toimintaympäristön muutokset ja toimintaa kuvaavat tunnusluvut.

- **Tuloslaskelmaosassa** esitetään kunnan kokonaistalouden keskeiset erät, jotka ovat varsinaisen toiminnan menot ja tulot, verotulot, valtionosuudet, rahoitustulot ja -menot sekä suunnitelman mukaiset poistot.

- **Investointiosassa** esitetään kunnan investointimenot ja –tulot, jotka talousarviovuoden osalta eritellään hankekohtaisesti.

- **Rahoitusosassa** esitetään tulorahoituksen riittävyyden lisäksi meno- ja tuloarviona pitkäaikaiseen rahoitukseen liittyvät menot ja tulot kuten antolainat, ottolainat ja niiden lyhennykset. Rahoitusosa sisältää rahoituslaskelman.

- **Käyttötalouden osalta** sitovuustasoksi on kaikkien palvelualueiden osalta määritelty nettositovuus eli menojen ja tulojen erotus (=nettomeno). Investointien osalta on käytössä myös nettositovuus eli menojen ja tulojen erotus.

- **Sitovuustasot** valtuustoon nähden on esitetty alla olevassa taulukossa.

TALOUSARVIORAKENNE JA SITOVUUDET	
Käyttötalousosa	**Sitovataso**
Konsernipalvelut	toimintakate
Tarkastustoimi	toimintakate
Strategian toteuttaminen	toimintakate
Kunnan osuus ympäristöterveydenhuollon ja työllisyysalueen kustannuksista	toimintakate
Käyttöomaisuuden myyntivoitot ja -tappiot	ei sitova
Sivistyksen- ja hyvinvoinnin palvelualue	toimintakate
Elinvoiman palvelualue	toimintakate
Vesihuoltolaitos	tilikauden ylijäämä (alijäämä)
Päijät-Hämeen ympäristöterveys	tilikauden ylijäämä (alijäämä)
Päijät-Hämeen työllisyysalue	tilikauden ylijäämä (alijäämä)

Tuloslaskelmaosa	Sitovataso
Korkotulot ja -menot	nettoarvio
Muut rahoitustulot ja -menot	nettoarvio
Verotulot	ei sitova
Valtionosuudet	ei sitova

Rahoitusosa	Sitovataso
Antolainat	nettoarvio
Lainanotto ja lyhennykset	nettoarvio

VALTUUSTOON NÄHDEN SITOVAT TASOT	
Investointiosa	**Sitovataso**
Maa-alueet, hankinnat	Investointisuunnitelman loppusumma
Kadunrakennus ja muut yleiset alueet	Investointisuunnitelman loppusumma
Elinkeinopoliittiset investoinnit	Investointisuunnitelman loppusumma
Talonrakennus, perusparannukset	Investointisuunnitelman loppusumma
Talonrakennus, korvaus- ja uusinvestoinnit	Investointisuunnitelman loppusumma
Arvopaperit ja osuudet	Investointisuunnitelman loppusumma
Vesihuoltolaitos	Investointisuunnitelman loppusumma
Päijät-Hämeen ympäristöterveys	Investointisuunnitelman loppusumma
Päijät-Hämeen työllisyysalue	Investointisuunnitelman loppusumma
Irtain omaisuus	Investointisuunnitelman loppusumma

Tilivelvolliset

Kuntalain 125 §:n mukaan tilintarkastuskertomuksessa annetaan muun muassa lausunto sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan sekä konsernivalvonnan asianmukaisesta järjestämisestä sekä esitys vastuuvapauden myöntämisestä sekä mahdollisesta tilivelvolliseen kohdistuvasta muistutuksesta. Muistutuksen edellytyksenä on, että tilivelvollinen on toiminut vastoin lakia tai valtuuston päätöksiä eikä virhe tai aiheutunut vahinko ole vähäinen. Tilivelvollisella on henkilökohtainen vastuu johtamansa toiminnan riskienhallinnan ja sisäisen valvonnan järjestämisestä ja niiden jatkuvasta ylläpidosta. Tilivelvollisuus merkitsee sitä, että tilivelvollisen toiminta tulee valtuuston arvioitavaksi, häneen voidaan kohdistaa tilintarkastuskertomuksessa muistutus ja häneltä voidaan evätä vastuuvapaus sekä omasta että alaisensa tekemisestä tai tekemättä jättämisestä. Vaikka henkilö ei olisikaan lain tarkoittama tilivelvollinen, hänen on luonnollisesti hoidettava tehtävänsä asianmukaisella huolellisuudella eikä tilivelvollisaseman puuttuminen vapauta esimiehiä toiminnan valvontavastuusta. Kuntalain tarkoittamia tilivelvollisia ovat muun muassa kunnan toimielimen jäsenet ja asianomaisen toimielimen tehtäväalueen johtavat viranhaltijat. Tilivelvollisia voivat olla myös muut toiminnasta itsenäisesti vastaavat henkilöt. Viranhaltijan tilivelvollisuus on ratkaistava tapaus tapaukselta henkilön tosiasiallisten tehtävien ja aseman mukaan eikä niinkään muodollisen virka-aseman perusteella. Tilivelvollisuus ei tuo viranhaltijalle mitään sellaista vastuuta, joka ei kuuluisi hänelle hänen asemansa perusteella muutoinkin – esimiehenä, laskujen hyväksyjänä tai määrärahojen käytöstä päättävänä viranhaltijana.

Toiminnalliset tavoitteet vuoden 2027 talousarviossa

Kuntalaki edellyttää kunnan toiminnalta tavoitteellisuutta ja suunnitelmallisuutta. Kuntalain 110 §:n mukaan talousarviossa ja -suunnitelmassa hyväksytään kunnan ja kuntakonsernin toiminnan ja talouden tavoitteet. Talousarvio ja –suunnitelma on laadittava siten, että ne toteuttavat kuntastrategiaa ja edellytykset kunnan tehtävien hoitamiseen turvataan.

Toiminnallisten tavoitteiden tarkoituksena on ohjata toimintaprosessia ja taloudellisten tavoitteiden puolestaan ohjata kunnan tulo- ja pääomarahoitusta sekä resurssien jakoa. Toiminnalliset tavoitteet esitetään ja niihin osoitetaan tarvittavat resurssit talousarvion ja -suunnitelman käyttötalous- ja investointiosissa.

Kuntakonsernin tytäryhteisöjen tulee toimia kunnan valtuuston strategian mukaisesti ja konserniohjetta noudattaen. Kuntakonsernin tytäryhteisöille asetetaan talousarviossa tavoitteet kuten kunnan omille toiminnoille. Tytäryhteisön tulee omassa tavoiteasetannassaan kuvata, miten yhtiö tukee toiminnallaan kunnan strategian toteutumista. Konserniyhtiöille asetetut tavoitteet esitetään luvussa 7.

Hollolan kuntastrategian ohjelmien toteutusta varten on varattu kunnanhallituksen alaisuuteen oma strategian ohjelmien toteutukseen kohdennettu määräraha. Kunnanhallitus ohjaa strategian toteutusta ja kohdentaa määrärahat eri ohjelmiin ja toimenpiteisiin käyttösuunnitelmassa.

Ilmasto- ja ympäristötavoitteet vuoden 2027 talousarviossa

Talousarviossa 2027 kunta edistää valtuuston kokouksessaan 19.12.2024 § 75 hyväksymää Hollolan ilmastosuunnitelmaa.

Yleiset taloudelliset lähtökohdat

Yleinen taloudellinen kehitys

Suomen talous on kasvanut alkuvuonna odotettua nopeammin, ja myös arviot vuosien 2024 ja 2025 talouskehityksestä ovat tarkentuneet aiempaa myönteisemmiksi. Bruttokansantuotteen ennakoidaan kasvavan 1,6 prosenttia vuonna 2026, 1,8 prosenttia vuonna 2027 ja 1,5 prosenttia vuonna 2028.

Kasvun vahvistumisesta huolimatta taloudessa on edelleen haasteita. Työllisten määrä vähenee, asuntomarkkinoiden toipuminen on hidasta ja korkea korko- ja hintataso jarruttaa kasvua. Tuotanto jää edelleen potentiaalista tasoaan alemmaksi.

Maailmantalous ja euroalueen talous ovat kehittyneet odotettua paremmin, ja kansainvälisen toimintaympäristön riskien vaikutukset ovat toistaiseksi jääneet ennakoitua vähäisemmiksi. Lähi-idän jännitteet kuitenkin ylläpitävät energian korkeaa hintatasoa.

Suomen vienti on vahvistunut vientimarkkinoiden mukana, mutta tuonti kasvaa vientiä nopeammin erityisesti hävittäjähankintojen ja datakeskusinvestointien vuoksi. Tämän seurauksena nettoviennin vaikutus talouskasvuun jää lievästi negatiiviseksi, vaikka vaihtotase säilyy ylijäämäisenä.

Talouden kehitysnäkymät Suomessa

Suomen talouden ennakoidaan jatkavan elpymistään vuonna 2027. Talouskasvun arvioidaan olevan noin 1,8 prosenttia, ja sitä tukevat kotimaisen kysynnän vahvistuminen, investointien kasvu sekä viennin elpyminen.

Kotitalouksien ostovoiman odotetaan paranevan palkkojen nousun, maltillisen inflaation ja työllisyystilanteen asteittaisen kohentumisen myötä. Tämä vahvistaa kuluttajien luottamusta ja tukee yksityistä kulutusta.

Investointien kasvua vauhdittavat erityisesti datakeskusinvestoinnit, vihreän siirtymän hankkeet, energia-alan investoinnit ja puolustusteollisuus. Asuntorakentamisen elpyminen sen sijaan jatkuu edelleen hitaana rakennusalan pitkän laskusuhdanteen jälkeen.

Julkisen talouden näkymät

Julkinen talous pysyy koko ennustejakson ajan alijäämäisenä. Alijäämä kasvaa 4,2 prosenttiin suhteessa BKT:hen vuonna 2026 ja 4,5 prosenttiin vuonna 2027. Samalla julkinen velka nousee yli 91 prosenttiin suhteessa BKT:hen.

Alijäämää kasvattavat erityisesti puolustusmenojen ja korkomenojen lisääntyminen. Merkittäviä menolisäyksiä aiheuttavat F-35-hävittäjien hankinta sekä puolustusvoimien alushankinnat. Talouskasvun vahvistuminen tukee verotulojen kehitystä, ja sopeutustoimet hillitsevät osaltaan menojen kasvua, mutta niiden vaikutus ei riitä tasapainottamaan julkista taloutta.

Vuodesta 2028 alkaen alijäämän ennakoidaan pysyvän noin 4,5 prosentin tasolla. Puolustusmenot kasvavat edelleen erityisesti vuosikymmenen lopulla, ja myös korkomenot lisääntyvät velkamäärän kasvun sekä velan uudelleenrahoituksen vuoksi. Vaikka julkisen talouden perusjäämä hieman vahvistuu, rahoitusasema säilyy alijäämäisenä koko ennustejakson ajan.

Kuntatalouden kehitysarvio

Kuntatalous pysyy koko ennustejakson ajan alijäämäisenä. Alijäämä syvenee vuonna 2027 valtionosuuksien leikkausten, palkkaratkaisujen sekä kulutusmenojen kasvun seurauksena, mutta supistuu hieman ennustejakson loppua kohti.

TE-palvelu-uudistus on lisännyt kuntien vastuuta työttömyysetuuksien rahoituksesta, mikä tekee kuntataloudesta aiempaa suhdanneherkemmän. Työttömyysetuusmenojen arvioidaan pysyvän korkeina koko ennustejakson ajan.

Sivistys- ja kulttuuripalvelujen palvelutarve vähenee väestökehityksen seurauksena, mutta menot sopeutuvat hitaasti palveluverkon, henkilöstörakenteen ja lakisääteisten velvoitteiden vuoksi. Samalla varhaiskasvatuksen osallistumisaste ja erityisen tuen tarve kasvavat.

Väestökehitys eriyttää kuntien tilannetta: muuttotappiokunnissa tulopohja heikkenee, kun taas kasvukeskuksissa investointitarpeet pysyvät suurina. Kuntien investointitaso säilyy kokonaisuutena korkeana erityisesti perusinfrastruktuurin ja vihreän siirtymän hankkeiden vuoksi.

Verotulot kasvavat edelleen ja muodostavat kuntien tärkeimmän tulolähteen. Valtionosuuksien kasvua puolestaan hidastavat vuosina 2027–2030 indeksijarrut ja kustannustenjaon tarkistukset, vaikka osa määräaikaisista leikkauksista päättyy ennustejakson aikana.

Kuntatalouden näkymiin liittyy epävarmuutta. Talouden suhdannekehitys, työllisyystilanne ja kuntien omien sopeutustoimien onnistuminen voivat vaikuttaa rahoitusasemaan ennakoitua joko myönteisemmin tai heikommin.

Työttömyyden kehitys

Alkuvuonna nopeutunut talouden kasvu luo odotuksia työllisyystilanteen parantumisesta syksyn aikana. Alkuvuoden työllisyyskehitys oli kuitenkin heikkoa, joten vuositasolla työllisyys supistuu edelleen vuonna 2026. Vuodesta 2027 eteenpäin työllisyys kasvaa ja työttömyys vähenee. Työttömyys on kuitenkin rakenteellista tasoaan korkeammalla vielä vuonna 2028.

Kuntien työllisyyspalveluissa oli elokuun 2026 lopussa yhteensä 329 600 työtöntä työnhakijaa, mikä on 18 500 (6 prosenttia) enemmän kuin vuotta aikaisemmin. Työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta oli 12,0 prosenttia. Kokoaikaisesti lomautettujen määrä väheni edellisvuodesta 2 400 henkilöllä (16 prosenttia)

Hämeen maakunnissa (Kanta-Häme ja Päijät-Häme) oli elokuun lopussa yhteensä 22 224 työtöntä työnhakijaa, mikä on 893 henkilöä (4,2 prosenttia) enemmän kuin vuotta aiemmin. Heistä 943 henkilöä oli kokoaikaisesti lomautettuna. Työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta oli Kanta-Hämeessä 10,9 prosenttia ja Päijät-Hämeessä 14,6 prosenttia. Kanta-Hämeessä työttömiä työnhakijoita oli 8 581, mikä on 274 henkilöä (3 prosenttia) enemmän kuin vuotta aiemmin. Päijät-Hämeessä työttömiä työnhakijoita oli 13 643, mikä on 619 henkilöä (5 prosenttia) enemmän kuin vuotta aiemmin.

Päijät-Hämeessä oli elokuun lopussa 13 643 työtöntä työnhakijaa, mikä on 619 henkilöä enemmän (5 prosenttia) kuin vuotta aikaisemmin, mutta 1 132 henkilöä vähemmän (8 prosenttia) kuin edelliskuussa. Työttömistä työnhakijoista oli kokoaikaisesti lomautettuna 575 henkilöä. Kokoaikaisesti lomautettujen määrä on vähentynyt edellisvuodesta 71 henkilöllä (11 prosenttia).

Päijät-Hämeen kunnista työttömyys kasvoi edellisvuodesta suhteellisesti eniten Orimattilassa (11 prosenttia) sekä Lahdessa ja Hartolassa (7 prosenttia). Laskua oli eniten Padasjoella (24 prosenttia) ja Sysmässä (15 prosenttia). Kokoaikaisesti lomautettujen määrä väheni Päijät-Hämeen maakunnan kunnissa edellisvuodesta

71 henkilöllä ja myös edelliskuuhun verrattuna 180 henkilöllä. Eniten kokoaikaisesti lomautettuja oli Lahdessa (365 henkilöä), Hollolassa (62 henkilöä) sekä Orimattilassa (55 henkilöä).

Päijät-Hämeessä työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta oli elokuun lopussa 14,6 prosenttia. Päijät-Hämeen maakunnan korkeimmat työttömyysasteet olivat Lahdessa (16,8 prosenttia), Heinolassa (14,5 prosenttia) ja Kärkölässä (12,4 prosenttia). Koko maan kunnista Lahdessa oli elokuun lopussa kolmanneksi korkein työttömyysaste heti Outokummun (18,5 prosenttia) ja Rääkkylän (17 prosenttia) jälkeen.

Väestönkehitys Hollolassa

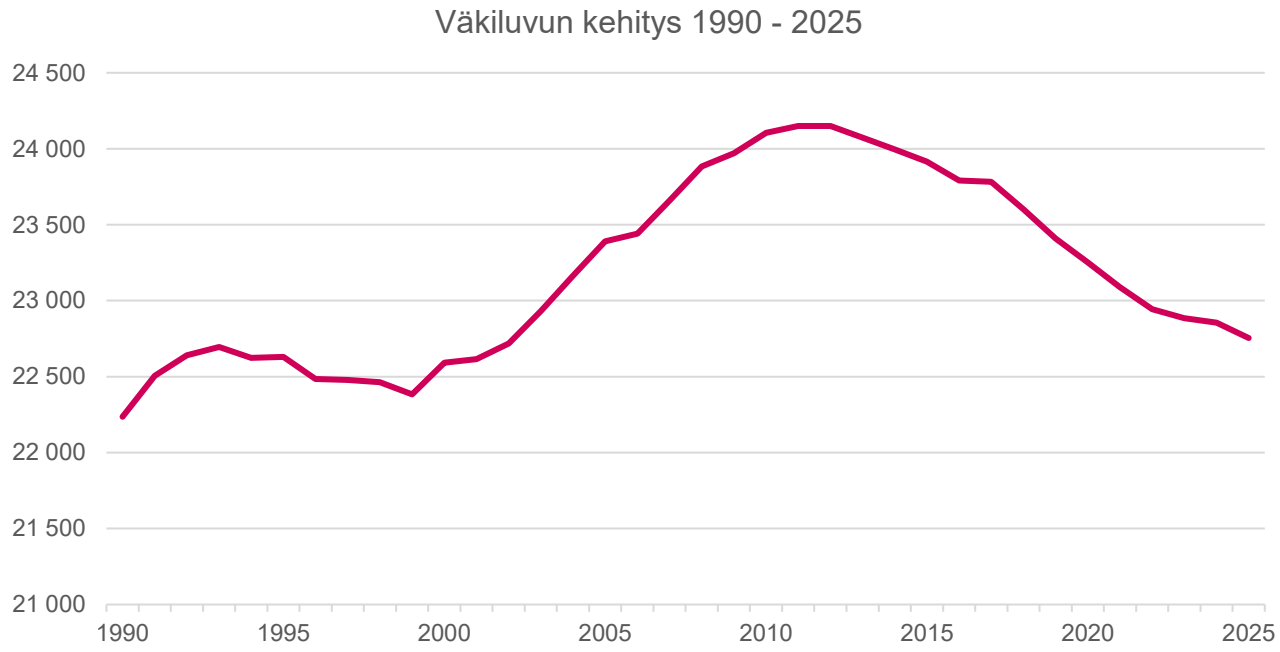

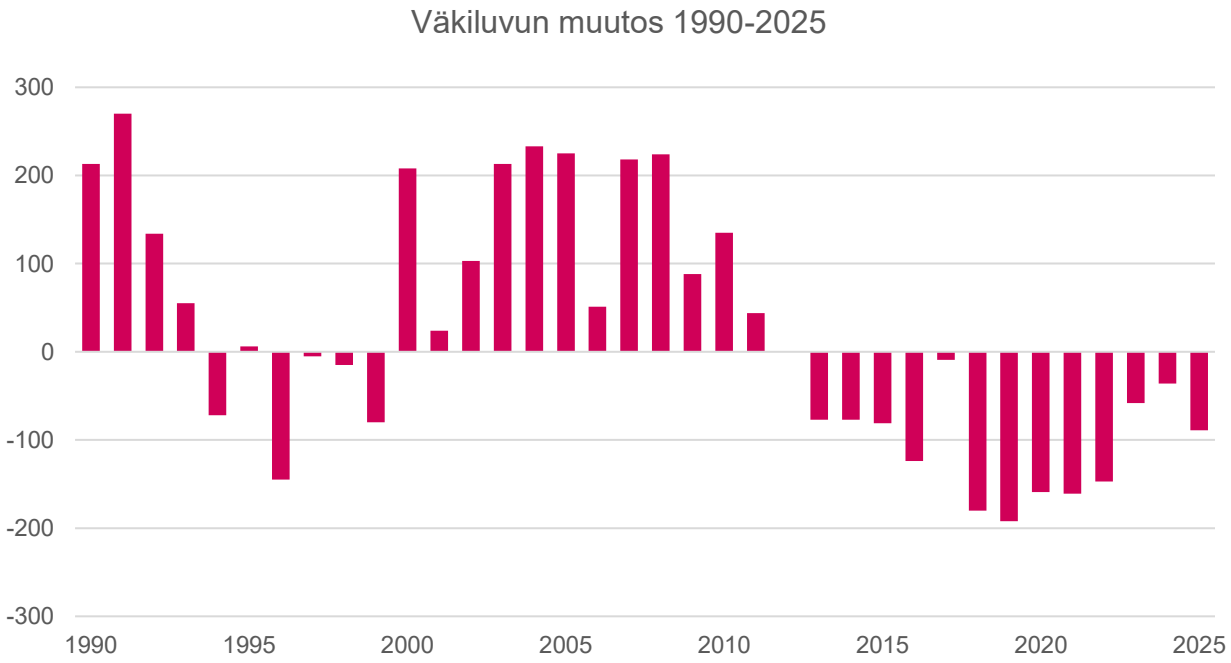

Vuoden 2025 aikana Hollolassa 65 vuotta täyttäneiden asukkaiden määrä kasvoi, kun alle 65-vuotiaiden määrä vastaavasti väheni.

Hollolan kunnan talousarvion laadinnan perusteet

Päätökset ja asiakirjat talousarvion laadinnan pohjana

Talousarvion laadinnan pohjana on Hollolan valtuuston hyväksymä kuntastrategia, talousarvion laadintaohjeet sekä talouden tasapaino-ohjelman linjaukset. Talousarvion tavoitteena on mahdollistaa strategisten linjausten toteutuminen pitkällä aikavälillä talouden tasapaino säilyttäen.

Talousarvion laadinnan pohjana on lisäksi huomioitu Suomen Kuntaliiton ja Valtionvarainministeriön kansantalouden ja kuntatalouden kehitysennusteet, verotuloennusteet ja valtionosuuslaskelmat sekä tiedossa olevin osin myös valtion talousarviopäätökset ja niiden vaikutukset kuntatalouteen.

Käyttötalous

Hollolan kunnan toimintakulut vuonna 2027 ovat yhteensä 110,6 miljoonaa euroa. Toimintakulut laskevat yhteensä 1,2 prosenttia, eli noin 1,3 miljoonaa euroa. Henkilöstökulut laskevat noin 2,9 prosenttia eli noin 1,4 miljoonaa euroa. Vuoden 2027 palkkojen yleiskorotuksiin on varattu 2 prosenttia.

Toimintatuottojen arvioidaan olevan noin 44,4 miljoonaa euroa, missä laskua on noin 0,8 miljoonaa euroa (1,7 prosenttia). Tuet ja avustukset arvioidaan vähenevän noin 0,4 miljoonaa euroa (33,2 prosenttia), joka aiheutuu muun muassa eri hankerahoitusten päättymisestä. Muut toimintatuotot vähenee noin 0,3 miljoonaa euroa (2,1 prosenttia) käyttöomaisuuden myyntivoittojen arvion vähentymisestä.

Toimintakate heikkenee kustannusten nousun seurauksena yhteensä noin 0,8 prosenttia kuluvan vuoden ennusteeseen nähden.

Verotulot

Verotulot koostuvat kunnallisverosta, yhteisöverosta ja kiinteistöverosta. Verotulojen arvioinnissa on käytetty Kuntaliiton kuntakohtaista veroennustekehikkoa.

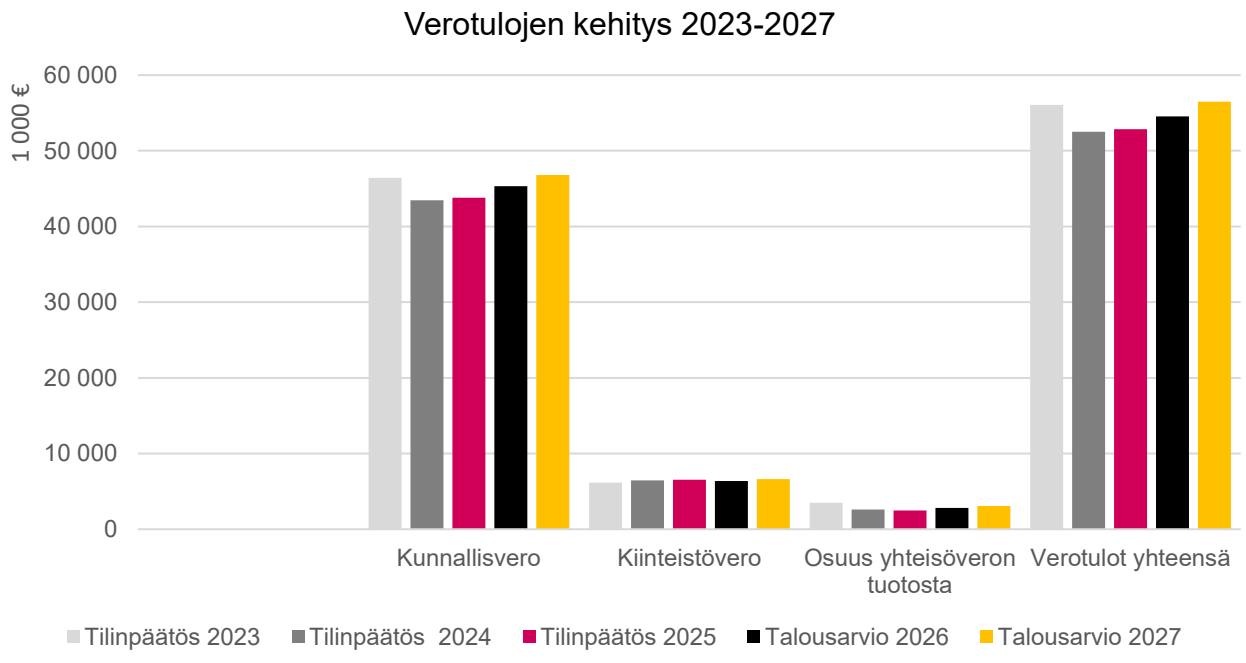

Verotulojen erittely, 1 000 euroa	Tilinpäätös 2023	Tilinpäätös 2024	Tilinpäätös 2025	Talousarvio 2026	Talousarvio 2027	Muutos-% TA 27/TA 26
Kunnallisvero	46 408	43 459	43 809	45 324	46 800	3,3 %
Kiinteistövero	6 168	6 465	6 556	6 387	6 606	3,4 %
Osuus yhteisöveron tuotosta	3 512	2 599	2 482	2 821	3 069	8,8 %
Verotulot yhteensä	**56 088**	**52 523**	**52 848**	**54 532**	**56 475**	3,6 %

Kunnallisvero

Kunnan tuloveroprosentista päättää vuosittain kunnan valtuusto. Vuodelle 2027 ja taloussuunnitelmavuosille kunnallisvero on laskettu voimassa olevan 8,3 tuloveroprosentin mukaan. Kunnallisveron tuotoksi vuodelle 2027 on arvioitu 46,8 miljoonaa euroa, joka on noin 1,5 miljoonaa euroa (3,3 prosenttia) suurempi kuin vuoden 2026 veroennuste. Kunnallisveron tuottoon vaikuttavat kehyskaudella veropohjan kehitys sekä hallituksen tekemät päätökset.

Yhteisövero

Hollolan kunnan yhteisöveron tuotoksi vuonna 2027 on arvioitu 3,1 miljoonaa euroa, joka on noin 0,2 miljoonaa euroa (8,8 prosenttia) suurempi kuluvaan vuoteen nähden. Maksettavan yhteisöveron kehitys vuosina 2027–2030 on VM:n syksyn taloudellisen katsauksen mukainen. Hollolan kunnan yhteisöverolaskelma perustuu Kuntaliiton veroennustekehikon avulla laskettuihin arvioihin Hollolan yhteisöveron kehityksestä.

Kiinteistövero

Kiinteistövero on vuosittain maksettava, kiinteistön omistukseen perustuva vero, joka koskee sekä maata että rakennuksia. Kiinteistöverotuksessa kiinteistön omistaja on verovelvollinen. Kiinteistöverolaskelmat vuodelle 2027 perustuvat vuonna 2026 voimassa oleviin kiinteistöveroasteisiin.

Kiinteistöveron tuottoarvio vuodelle 2027 on noin 6,6 miljoonaa euroa, jota vahvistaa aikaisempina vuosina tehdyn kiinteistöveroprojektin tilitykset. Kiinteistöveron tuottoarvio perustuu seuraaviin kiinteistöveroprosentteihin.

Kiinteistöveroprosentit verotuskohteittain eriteltynä	Hollola 2027	Raja-arvot 2027
Yleinen kiinteistöveroprosentti	1,15	0,93—2,00
Maa-alueet	1,3	1,30–2,00
Vakituinen asuinrakennus	0,55	0,41—1,00
Muut kuin vakituiset asuinrakennukset	1,1	0,93—2,00
Rakentamaton rakennuspaikka	3	2,00—6,00
Yleishyödyllinen yhteisö	0	0,00—2,00
Voimalaitos	*)	enintään 3,10

*) Jos veroprosenttia ei ole määrätty, kiinteistövero asuntotarkoitukseen kaavoitetusta rakentamattomasta rakennuspaikasta sekä voimalaitoksista maksuunpannaan yleisen kiinteistöveroprosentin mukaan.

Valtionosuudet vuonna 2027

Kunnan valtionosuusrahoitus muodostuu kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta sekä opetus- ja kulttuuritoimen valtionosuusrahoituksesta. Valtionosuusjärjestelmän tavoitteena on turvata kuntien vastuulla olevien palvelujen saatavuus ja rahoitusedellytykset koko maassa kuntien erilaisista olosuhteista huolimatta. Vuonna 2027 kunnan peruspalvelujen valtionosuuden taso on valtakunnallisesti noin 3,5 miljardia euroa.

Vuonna 2027 peruspalvelujen valtionosuuden määrään vaikuttavat sekä kustannustason muutokset että valtiontalouden sopeutustoimet. Kunnan peruspalvelujen hintaindeksin arvioidaan olevan 3,5 prosenttia, mikä kasvattaa valtionosuuksia noin 117 miljoonalla eurolla. Hallitusohjelman mukaisesti valtionosuuksiin kohdistetaan kuitenkin indeksijarru, joka vuonna 2027 on 2,8 prosenttiyksikköä ja vähentää valtionosuuksia yhteensä noin 93 miljoonaa euroa.

Valtion ja kuntien välisen kustannustenjaon tarkistuksen arvioidaan lisäävän kuntien valtionosuuksia noin 22 miljoonalla eurolla vuonna 2027. Lopullinen vaikutus tarkentuu kuntien vuoden 2026 tilinpäätöstietojen valmistuttua.

Valtionosuuksien tasossa huomioidaan lisäksi kuntatalouteen vaikuttavat aiempien vuosien päätökset, kuten hyvinvointialueuudistukseen liittyvät pysyvät ja määräaikaiset erät sekä hallituksen sopeuttamistoimet. Kuntatalousohjelman mukaan kuntiin kohdistuu edelleen valtionosuuksia vähentäviä tekijöitä, joista merkittävimpiä ovat indeksijarru sekä hyvinvointialueuudistukseen liittyvät valtionosuusjärjestelmän tasauserät.

Kuntatalouden näkymät säilyvät haasteellisina myös vuonna 2027. Menojen kasvua lisäävät erityisesti palkkaratkaisut, työttömyysetuuksien kasvaneet rahoitusvastuut, investointitarpeet sekä väestörakenteen muutokset. Samanaikaisesti kuntien verotulojen kehityksen arvioidaan olevan maltillista. Hallituksen päätösten yhteisvaikutuksen arvioidaan kuitenkin vahvistavan kuntataloutta noin 39 miljoonalla eurolla vuonna 2027.

Vuoden 2027 valtionosuudet määräytyvät kuntakohtaisesti muun muassa väestörakenteen, sairastavuuden, työttömyyden, verotuloihin perustuvan tasauksen sekä muiden valtionosuusjärjestelmän määräytymisperusteiden perusteella. Lopulliset valtionosuuspäätökset vahvistetaan vuoden 2027 talousarvion yhteydessä, minkä vuoksi ennakolliset laskelmat voivat vielä tarkentua vuoden 2026 aikana

Kunnan talousarviossa vuoden 2027 valtionosuustulojen arvio perustuu valtiovarainministeriön ennakollisiin valtionosuuslaskelmiin sekä käytettävissä oleviin kuntakohtaisiin tietoihin.

Hollolan kunnan vuoden 2027 valtionosuuksiksi arvioidaan 17,3 miljoonaa euroa. Arvio perustuu Kuntaliiton 21.9.2026 julkaisemaan kuntakohtaiseen ennusteeseen. Lopulliset valtionosuuslaskelmat ja päätökset saadaan vuoden 2026 lopussa.

Vuoden 2027 valtionosuuksiin sisältyvät sote-siirtoon liittyvät takautuvasti perittävät erät, vuoden 2025 kehysriihessä päätetty lisäleikkaus, perustoimeentulotuen menojen kasvusta aiheutuva vähennys sekä hallitusohjelman mukainen indeksikorotuksen 2,8 prosenttiyksikköä vastaava vähennys.

Valtionosuuksien arvioidaan kasvavan yhteensä noin 0,2 miljoonaa euroa (0,9 prosenttia) suhteessa kuluvan vuoden 2026 ennusteeseen.

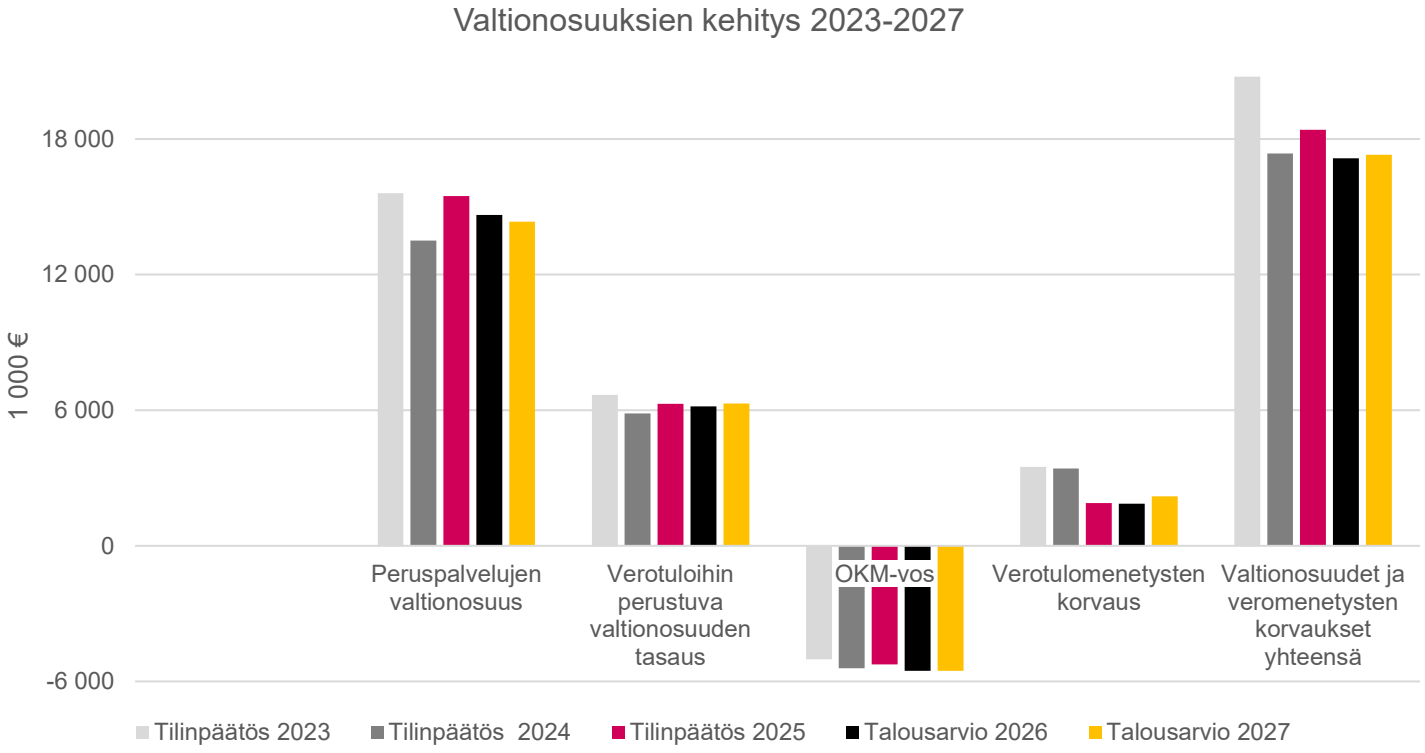

Kuntien ja kuntayhtymien käyttötalouden valtionavut sektoreittain

	2025 TA + LTA:t	2026 TA	2027 TAE
Laskennalliset valtionosuudet	**4 677**	**4 866**	**4 764**
VM	3 375	3 551	**3 441**
OKM	1 302	1 316	**1 318**
- josta kuntayhtymät	1 084	1 128	**1 135**
Valtion korvaus kunnille veroperustemuutoksista aiheutuvista verotulojen menetyksistä	**541**	**540**	**617**
Valtionavustukset:	**524**	**533**	**377**
OM	0	0	**12**
VM	11	11	**10**
OKM	218	163	**200**
MMM	4	9	**9**
LVM	30	31	**31**
TEM	206	276	**81**
STM	32	27	**21**
YM	22	17	**14**
Valtionavut yhteensä	**5 742**	**5 939**	**5 758**

Lähde: Kuntatalousohjelma vuodelle 2027, syksy 2026

Investoinnit

Taloussuunnitelmakauden 2027—2030 bruttoinvestoinnit ovat yhteensä 50,3 miljoonaa euroa. Talonrakennusinvestoinnit suunnitelmakaudella ovat 12,5 miljoonaa euroa, joista merkittävin Hollola-talon rakentaminen. Kunnallistekniikan, vesilaitoksen ja maa-alueiden osalta investointien arvioidaan olevan 35,7 miljoonaa euroa sisältäen 1,0 miljoonaa euroa elinkeinopoliittisia investointeja.

Talousarviovuoden bruttoinvestoinnit ovat yhteensä 17,8 miljoonaa euroa, josta vesihuoltolaitoksen investointien osuus on noin 2,6 miljoonaa euroa, kiinteistöinvestointien osuus noin 7,7 miljoonaa euroa ja kuntatekniikan investointien osuus noin 4,9 miljoonaa euroa. Maa-alueiden hankintaan varaudutaan noin 1,8 miljoonan euron määrärahalla. Irtaimen omaisuuden investointeihin on lisäksi varattu noin 1,0 miljoonaa euroa.

Investoinnit on esitetty tarkemmin investointiosassa ja liitteenä olevassa investointiohjelmassa.

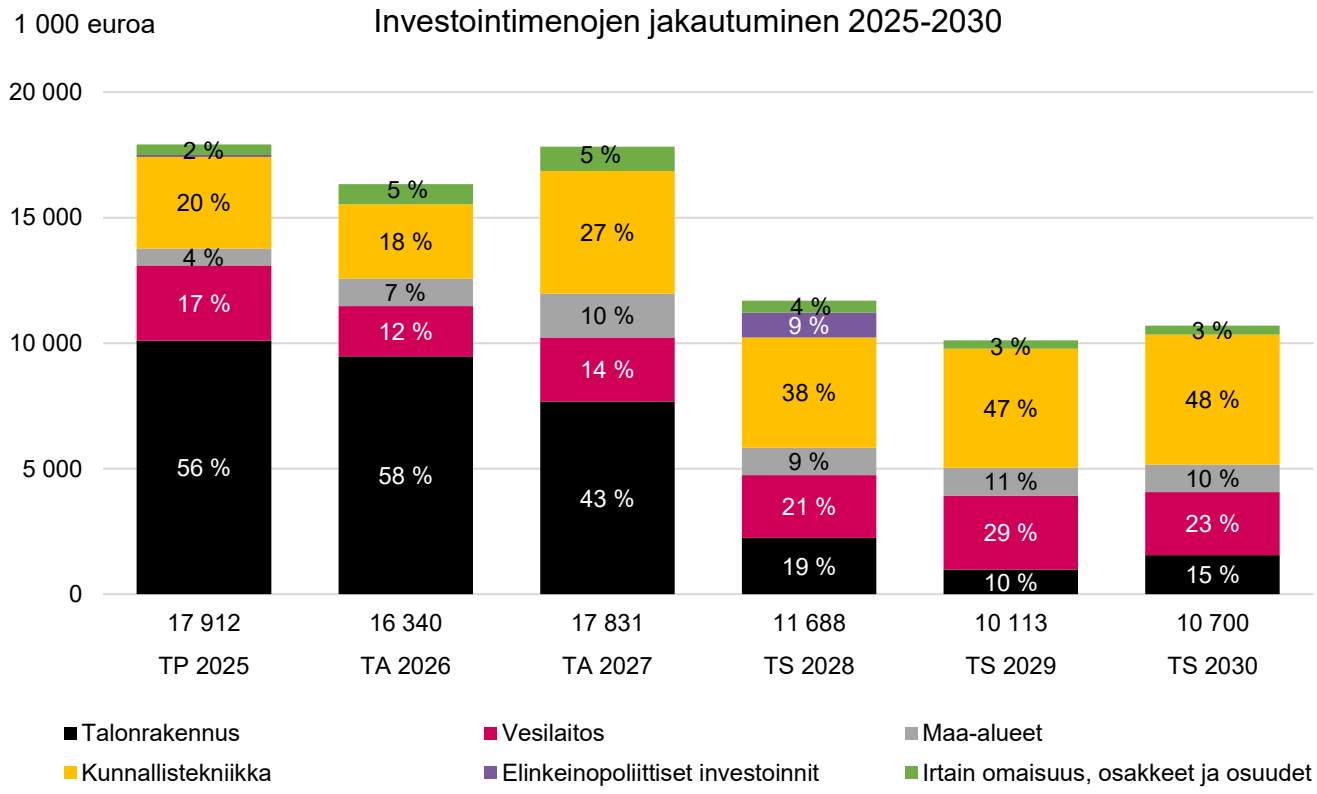

Rahoitus ja lainanotto

Vuonna 2027 pitkäaikaisia lainoja lyhennetään noin 1,7 miljoonaa euroa. Vuonna 2027 rahoitustarvetta katetaan ottamalla pitkäaikaista lainaa 4,0 miljoonaa euroa Hollolan vesihuoltolaitos taseyksikön investointeihin. Suunnitelmakauden 2027–2030 aikana pitkäaikaisia lainoja otetaan yhteensä 19 miljoonaa euroa ja lyhennetään 9,3 miljoonaa euroa.

Vuonna 2027 lainakannan arvioidaan olevan noin 786 euroa asukasta kohden. Leasingkohteet mukaan lukien 1 924 euroa asukasta kohden.

Taloussuunnitelmakauden lopussa lainakannan arvioidaan kasvavan ollen noin 980 euroa asukasta kohden ilman leasingkohteita.

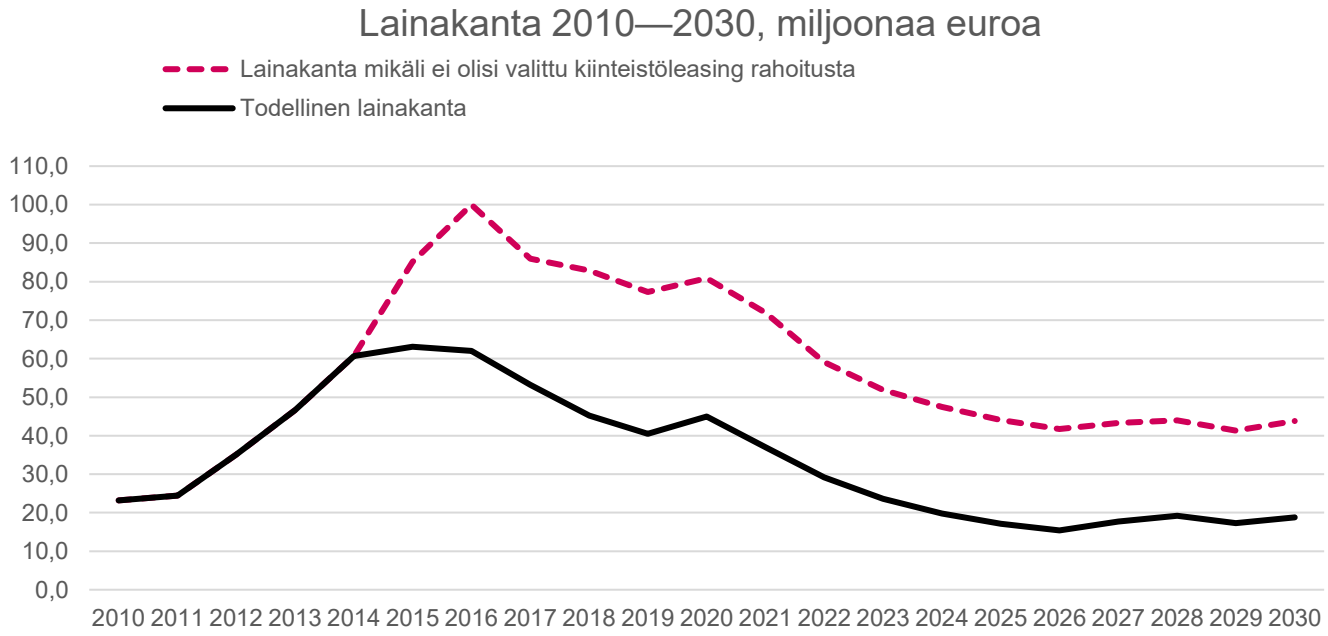

Väestö ja työllisyys

Väestön kehitys

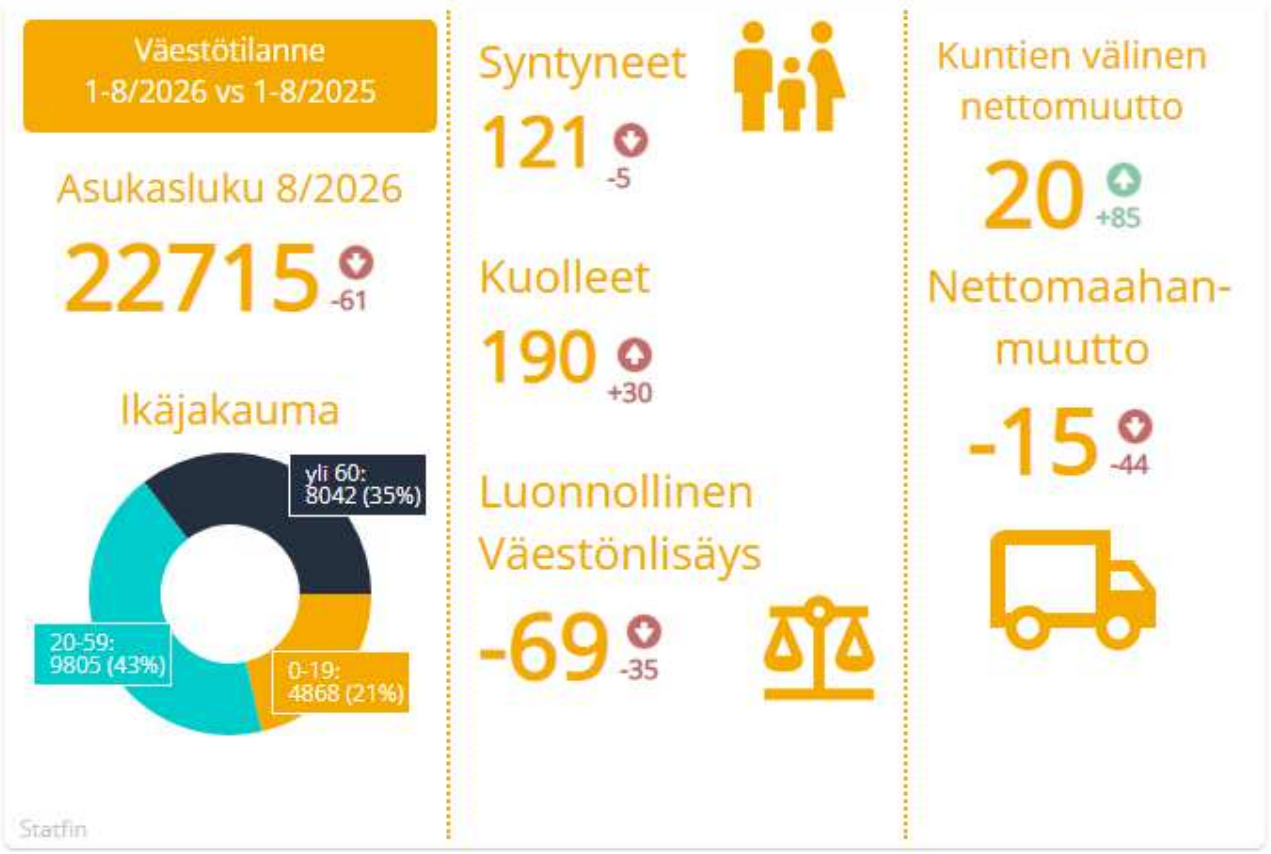

Hollolassa oli elokuun lopussa 22 715 asukasta, väkiluku on vähentynyt vuoden vaihteesta 60 henkilöllä. Vuonna 2025 väkiluku pieneni 89 henkilöä edellisestä vuodesta. Väestön määrän kehityksen trendi on ollut laskeva vuodesta 2012 alkaen, jolloin Hollolassa asui 24 150 henkilöä. Kuolleisuus on ollut syntyvyyttä suurempaa vuoden 2016 syksystä alkaen. Vuoden 2026 elokuun loppuun mennessä kuntien välinen muuttoliike on kasvattanut väkilukua 20 henkilöllä. Luonnollinen väestön muutos on heikentänyt väkilukua 69 henkilöllä. Nettomaahanmuutto on heikentänyt väkilukua 15 henkilöllä.

Muuttoliike yleisesti: Nettomuuton (tulomuutto miinus lähtömuutto) ja luonnollisen väestönlisäyksen (syntyneet miinus kuolleet) vaikutus kunnan väkiluvun muutokseen.

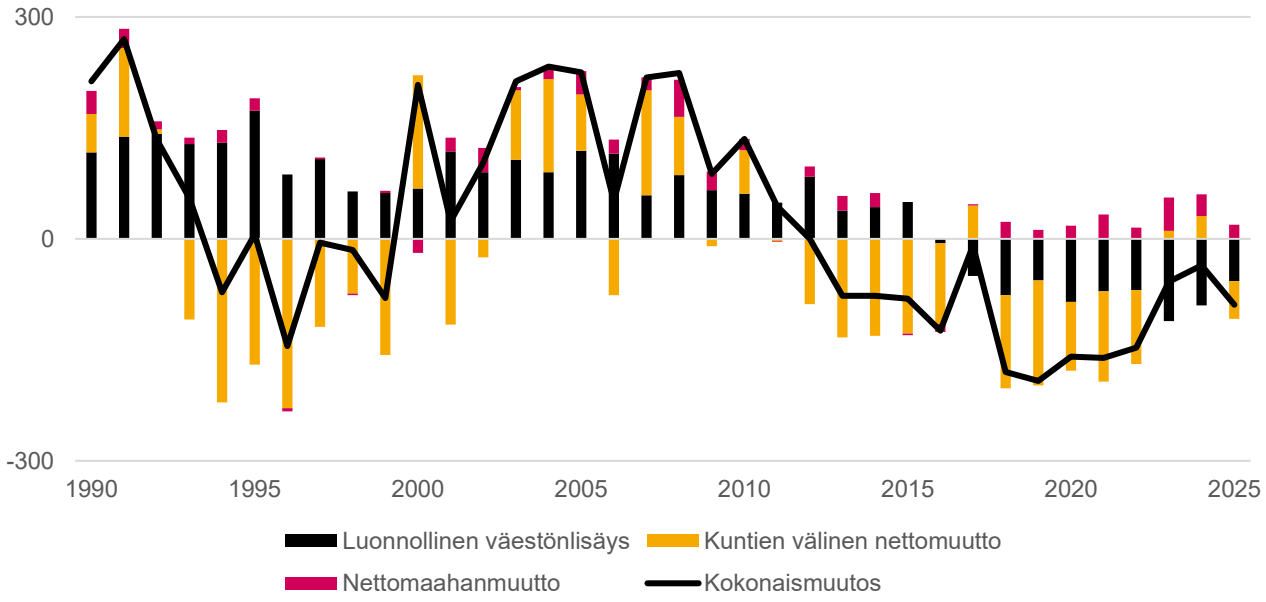

Väestönkehitys Hollolassa

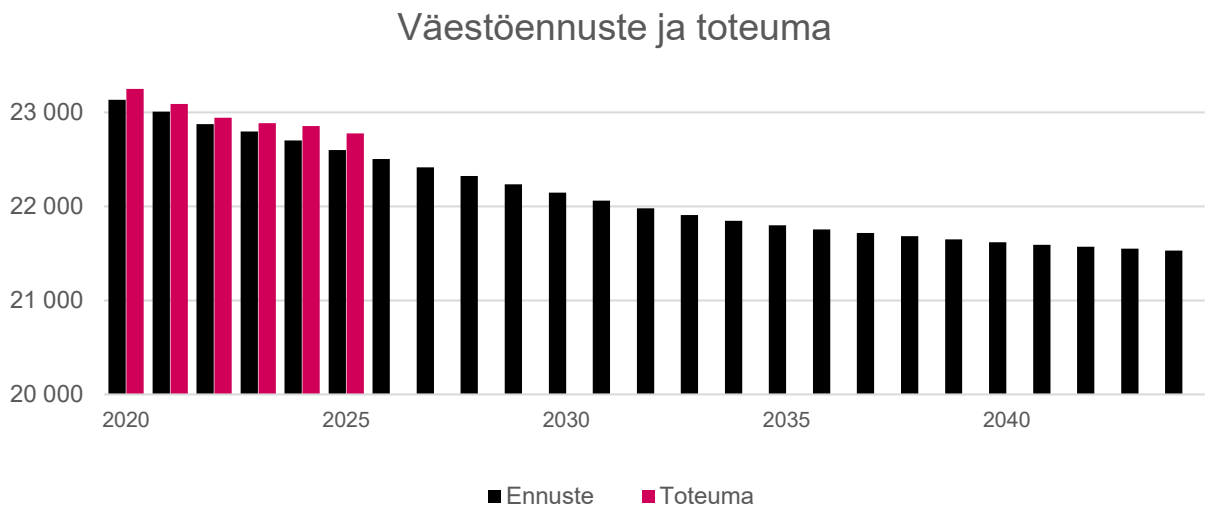

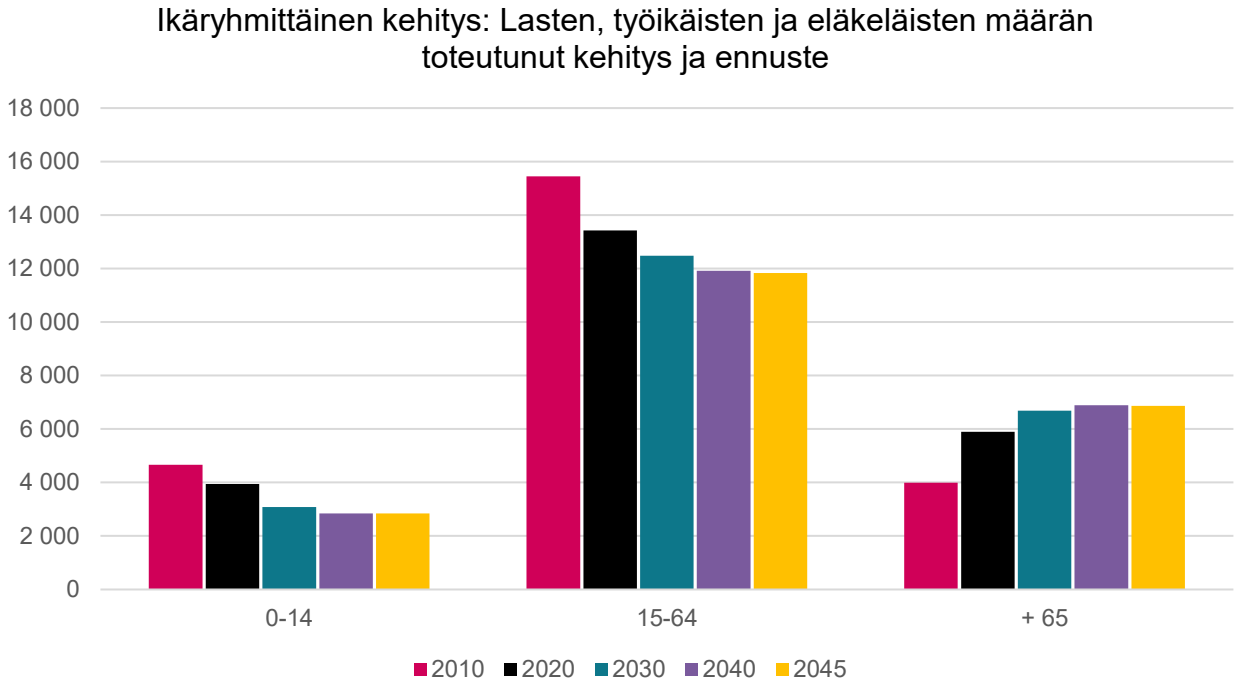

Väestöennuste 2045

Tilastokeskuksen tuorein väestöennuste on vuodelta 2024. Väestöennusteen mukaan Suomen väkiluku nousisi 6,5 miljoonaan henkilöön vuoteen 2070 mennessä. Väestön kasvu perustuu lähes kokonaan nettomaahanmuuttoon, jonka oletetaan olevan pitkällä aikavälillä noin 40 000 henkilöä vuodessa. Syntyneiden määrä jää koko ennustejaksolla kuolleiden määrää pienemmäksi, eli luonnollinen väestönkasvu on negatiivinen.

Alle 15-vuotiaiden määrä sen sijaan laskisi nykyisestä 832 000 nuoresta runsaaseen 700 000 nuoreen vuoteen 2070 mennessä. 15–64-vuotiaan väestön kasvaisi nykyisestä 3,4 miljoonasta 3,8 miljoonaan 2050-luvulla. Yli 75-vuotiaan väestön määrä sen sijaan kaksinkertaistuisi nykyisestä 627 000 henkilöstä yli kaksinkertaiseksi lähes 1,3 miljoonaan vuoteen 2075 mennessä.

Väestöennusteen mukaan Hollolan väkiluku heikkenee vuosittain keskimäärin 0,4 prosenttia. Tilastokeskuksen ennusteen mukaan kunnassa on ensi vuonna 22 505 asukasta. Talousarvion ja taloussuunnitelman asukasmääräarvioissa ja siten tunnuslukujen laskennoissa on käytetty tilastokeskuksen väestöennustetta suunnitelmavuosille.

Tilastokeskuksen ennusteen mukaan Hollolan kunnassa on vuonna 2045 asukkaita 21 531. Ennusteen mukaan lasten määrä heikkenee ja eläkeikäisten määrä kasvaa entisestään. Samanaikaisesti työikäisten määrä vähenee, mikä heikentää huoltosuhdetta ja tulee vaikuttamaan kunnan verotuloihin negatiivisesti. Seuraavissa graafeissa on kuvattu asukasluvun kehitystä kokonaisuutena vuoteen 2045 sekä väestön ikäryhmittäistä kehitystä.

Työllisyys

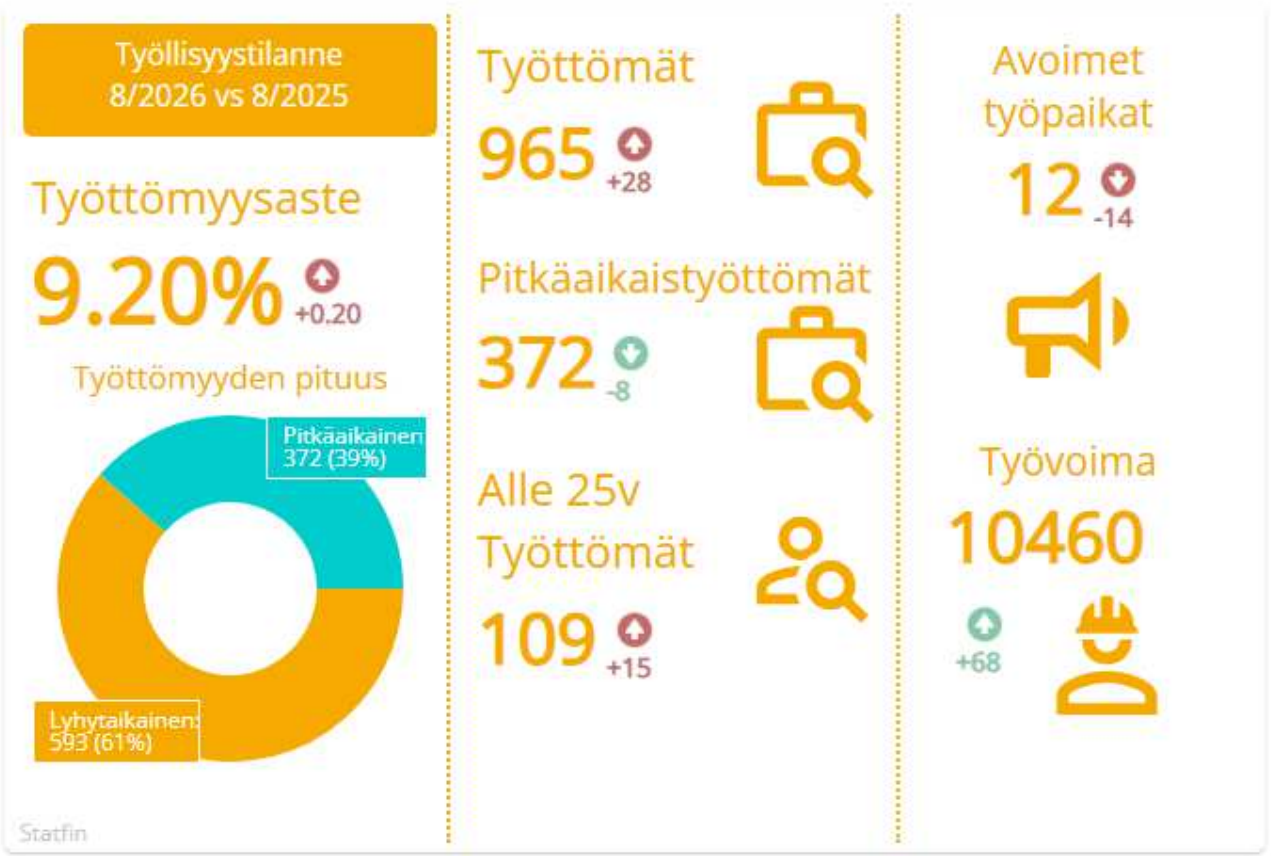

Vuosi 2027 on Hollolan työllisyys- ja kotoutumispalveluille toiminnan vakiintumisen ja vaikuttavuuden vahvistamisen vuosi. Työvoimapalveluiden järjestämisvastuun siirtymisestä kunnille on kulunut kaksi vuotta, ja Päijät-Hämeen työllisyysalueen toiminta on siirtynyt käynnistämisvaiheesta kohti tavoitteellista kehittämistä ja tuloksellisuuden arviointia. Hollola toimii edelleen vastuukuntana Päijät-Hämeen työllisyysalueella, mikä vahvistaa kunnan asemaa alueellisena elinvoiman, osaamisen ja työllisyyden kehittäjänä.

Työllisyystilanne on edelleen haastava. Rakenteellinen työttömyys, pitkäaikaistyöttömyys sekä osatyökykyisten ja vieraskielisten työnhakijoiden määrän kasvu asettavat paineita palvelujärjestelmälle. Samanaikaisesti yrityksillä on edelleen työvoiman saatavuuteen ja osaavan henkilöstön rekrytointiin liittyviä haasteita. Työllisyys- ja kotoutumispalveluiden keskeiseksi tehtäväksi muodostuu työnhakijoiden osaamisen, yritysten työvoimatarpeiden sekä koulutusmahdollisuuksien tehokkaampi yhteensovittaminen

Vuoden 2026 aikana kunnan omat valmennuspalvelut, työkykypalvelut, Ohjaamo-toiminta sekä kotoutumisen palvelut ovat vakiinnuttaneet asemansa osana Hollolan palvelukokonaisuutta. Valmennuspalveluiden kautta on pystytty tarjoamaan yksilöllisiä polkuja työelämään, osaamisen kehittämiseen ja koulutukseen. Samalla yhteistyötä yritysten, oppilaitosten ja muiden kumppaneiden kanssa on vahvistettu entisestään.

Vuonna 2027 painopiste siirtyy entistä vahvemmin elinvoimalähtöiseen työllisyyden edistämiseen. Työllisyyspalveluiden, elinkeinopalveluiden ja yritysverkostojen sekä Päijät-Hämeen työvoimapalveluiden yhteistyötä kehitetään siten, että kunta tukee aiempaa aktiivisemmin yritysten kasvua, investointeja ja työvoiman saatavuutta.

Kotoutumispalveluissa painottuvat uuden kotoutumislainsäädännön mukaiset palvelut, kotoutumisen edistäminen osana kunnan elinvoimatyötä sekä maahanmuuttaneiden nopeampi kiinnittyminen koulutukseen, työelämään ja paikallisyhteisöön. Kunnan tavoitteena on vahvistaa palveluiden saavutettavuutta, yhteistyötä eri toimijoiden kanssa sekä vieraskielisten työllistymismahdollisuuksia alueen yrityksiin. Vuoden 2026 aikana alkava Vieraskielisten työpolut Hollolassa lisää resurssia kotoutumisen tavoitteiden saavuttamiseen.

Työllisyys- ja kotoutumispalvelut tukevat osaltaan Hollolan strategista tavoitetta olla elinvoimainen, houkutteleva ja tulevaisuustaitoinen kunta. Palveluiden kehittämisessä korostuvat vaikuttavuus, asiakaslähtöisyys, tiedolla johtaminen sekä rohkea kumppanuuksiin perustuva toimintatapa.

Päijät-Hämeen maakunnan kuntien työllisyyspalveluissa oli elokuun lopussa 13 643 työtöntä työnhakijaa, mikä on 619 henkilöä enemmän (5 prosenttia) kuin vuotta aikaisemmin ja 1 132 henkilöä vähemmän kuin edelliskuussa. Päijät-Hämeen kunnista työttömyys kasvoi vuodentakaisesta suhteellisesti eniten Orimattilassa (11 prosenttia) sekä Lahdessa ja Hartolassa (7 prosenttia). Laskua oli eniten Padasjoella (24 prosenttia) ja Sysmässä (15 prosenttia). Kokoaikaisesti lomautettujen määrä väheni Päijät-Hämeen maakunnan kunnissa edellisvuodesta 71 henkilöllä ja myös edelliskuuhun verrattuna 180 henkilöllä. Eniten kokoaikaisesti lomautettuja oli Lahdessa (365 henkilöä), Hollolassa (62 henkilöä) sekä Orimattilassa (55 henkilöä).

Päijät-Hämeessä työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta oli elokuun lopussa 14,6 prosenttia. Päijät-Hämeen maakunnan korkeimmat työttömyysasteet olivat Lahdessa (16,8 prosenttia), Heinolassa (14,5 prosenttia) ja Kärkölässä (12,4 prosentta). Elokuussa 2026 Hollolan työttömyysaste oli 9,2 prosenttia. Koko maan kunnista Lahdessa oli elokuun lopussa kolmanneksi korkein työttömyysaste heti Outokummun (18,5 prosenttia) ja Rääkkylän (17 prosenttia) jälkeen.

Työpaikkoja oli elokuun lopussa työllisyyspalveluihin ilmoitettuna 481 kappaletta, mikä on 33 työpaikkaa vähemmän kuin viime vuonna samaan aikaan. Suurin osa työpaikoista (87 prosenttia) oli avoinna Lahdessa (417).

Hollolan työttömyysasteen kehitys

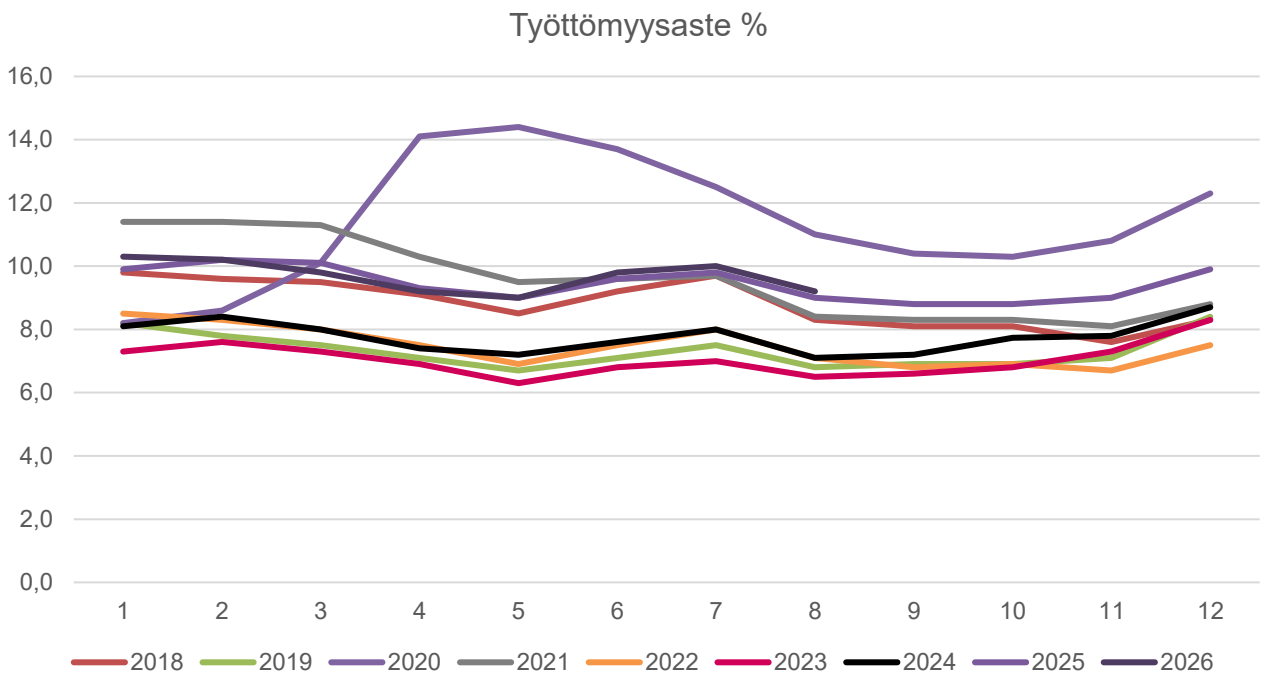

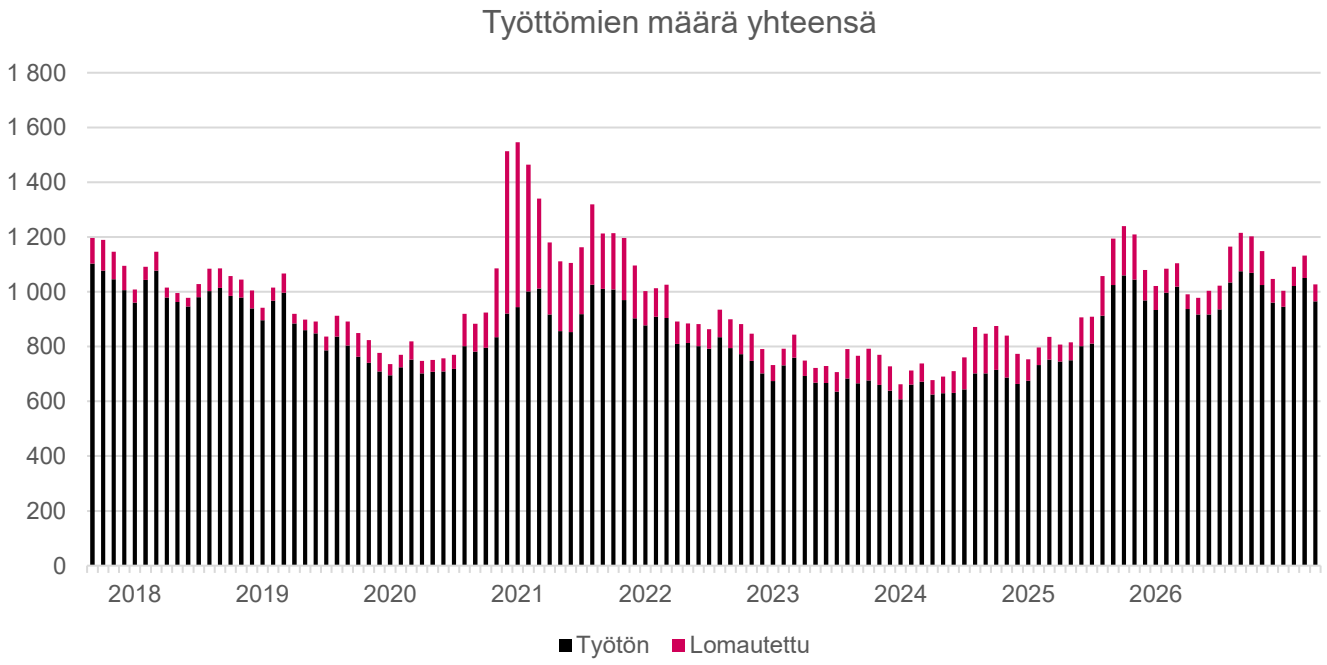

Henkilöstö

Hollolan kunnan organisaatio jakaantuu kolmeen eri palvelualueeseen: konsernipalvelujen palvelualue, sivistyksen ja hyvinvoinnin palvelualue sekä elinvoiman palvelualue. Palvelualueet jakautuvat edelleen vastuualueisiin ja toimintayksiköihin.

Palvelualueiden välisestä tehtäväjaosta päättää kunnanhallitus. Palvelualueen sisäisten vastuualueiden ja toimintayksiköiden tehtäväjaosta ja työvoiman käytöstä päättää palvelualuejohtaja. Palvelualueiden välisestä työvoiman käytöstä päättää kunnanjohtaja.

Henkilöstömäärä elokuun 2026 lopussa oli yhteensä 850, josta vakinaisia oli 741.

Henkilöstöhallinnon osalta asetettu strateginen hanke kaudelle 2026–2029 on Tavoitteellinen henkilöstötoiminta. Tavoitteena on muodostaa Hollolan kunnalle kokonaisvaltainen keskeisten henkilöstömittarien kokonaisuus, joka antaa kokonaiskuvaa henkilöstön tilasta. Hankkeen myötä Hollolan kunnalla on vuodesta 2029 alkaen käytössä on keskeiset mittarit ja niille on asetettu tavoitteet. Henkilöstöjohtamisella on selkeät tavoitteet ja henkilöstöasioiden kehittäminen muuttuu kokonaisvaltaiseksi.

Henkilöstökysely toteutetaan vuosittain joka kevät sisältäen myös tasa-arvo- ja yhdenvertaisuusosion. Henkilöstökyselyn kokonaiskeskiarvon tavoitetaso on > 3,17 (asteikko 1–4) ja vastausprosentti vähintään 70. Kevään 2026 vastausprosentti oli 74,6 ja kokonaiskeskiarvo 3,28. Keväisen henkilöstökyselyn lisäksi syksyisin voidaan järjestää lyhyempi pulssikysely, jolla voidaan seurata tiettyjen henkilöstökyselyn osa-alueiden kehittymistä tai kysyä muuta ajankohtaista asiaa esimerkiksi strategiaan liittyen.

Henkilöstömäärän kehityksessä vuodelle on huomioitu 2026 aikana talouden tasapainottamiseksi käytyjen kuntatasoisten YT-neuvottelujen mukaiset muutokset. Osa muutoksista on sidoksissa palvelusuunnitelmaan liittyvään päätöksentekoon ja aikatauluun.

Henkilöstömäärä 31.12.

	Tilinpäätös 2025	Talousarvio 2026	31.8.2026	Talousarvio 2027 henkilömäärä	Talousarvio 2027 HTV
Vakinaiset	730	799	741	763	730,77
Määräaikaiset	112	38	109	41	38,7
Yhteensä	**842**	**837**	**850**	**804**	**769,47**
Konsernipalvelujen palvelualue	38	38	38	35	34,41
Sivistyksen- ja hyvinvoinnin palvelualue	576	578	585	538	517,68
Elinvoiman palvelualue	123	116	119	123	111,72
Päijät-Hämeen ympäristöterveys	33	33	33	33	32,17
Päijät-Hämeen työllisyysalue	72	72	75	75	73,49
Yhteensä	**842**	**837**	**850**	**804**	**769,47**

Osallistuva budjetointi

Kuntalain 22 §:n mukaan kunnan asukkailla ja palvelujen käyttäjillä on oikeus osallistua ja vaikuttaa kunnan toimintaan. Valtuuston on pidettävä huolta monipuolisista ja vaikuttavista osallistumisen mahdollisuuksista.

Yksi keino osallistaa kuntalaisia on osallistava budjetointi, joka on toimintatapa, jossa asukkaat otetaan mukaan yhteisiä verovaroja koskevaan keskusteluun, suunnitteluun ja päätöksentekoon. Osallistuva budjetointi menetelmänä liittyy vahvasti kunnan uuteen yhteisö- ja osallisuusrooliin.

Osallistuvaan budjetointiin ei ole yhtä ainoaa oikeaa menetelmää, vaan sitä voidaan toteuttaa monin eri tavoin.

Vuoden 2027 talousarvion ja käyttösuunnitelman laadinnassa palvelualueet kartoittavat kohteita, joissa voidaan ottaa kuntalaiset paremmin huomioon ja osallistamaan päätöksen tekoon ja toteutukseen. Kohteista päätetään lopullisesti vuoden 2027 käyttösuunnitelman yhteydessä kunnanhallituksen ja valiokuntien päätösten perusteella.

Hollolan kuntastrategia

Hollolan valtuusto hyväksyi 8.12.2025 §95 kuntastrategian vuosille 2025–2029. Strategia määrittää kunnan arvot ja niiden pohjalta tehdyt visiot toiminnan kehittämisen painopistealueista.

Strategisten ohjelmien hankkeita edistetään talousarviokaudella ja talousarviokirjassa kuvataan niitä keskeisiä toimenpiteitä, joilla pyritään varmistamaan hankkeen toteutus valtuustokaudella, sekä strategisen vision toteutuminen.

Missio

Onnistujia luonnostaan

Luomme yhdessä edellytyksiä sille, että jokainen voi osallistua, oppia ja onnistua. Hollolassa on tilaa kohtaamisille ja mahdollisuuksia yrittää. Hollolassa jokainen voi löytää oman polkunsa-luonnostaan.

Hollolan arvot:
- Hirveen tulevaisuustaitoinen
- Hirveen rohkee
- Hirveen arvostava
- Hirveen ketterä

Kaksiosainen visiomme:
- Hyvinvoiva Hollola
- Houkutteleva Hollola

Toiminnalliset tavoitteet johdetaan strategian ohjelmiin perustuen:

Hyvinvoiva Hollola:
Visionamme on vahva kokemus osallisuudesta ja yhteisöllisyydestä
Teemme vastuullisia päätöksiä, joilla mahdollistamme:
- arvostavia kohtaamisia
- sujuvan arjen, palvelut ja toimivan yhteistyön
- kulttuurin ja liikunnan riemun

Houkutteleva Hollola:
Tasapainoisella taloudella vahvistamme onnistumisen kokemuksia ja edistämme mahdollisuuksia:
- viihtyisään ympäristöön ja kestävään luontosuhteeseen
- kasvuun, elinvoimaan ja investointikykyyn
- oppimiseen, työhön ja yrittämiseen.

Strateginen hanke	Kohtaamisten Hollola
Strategiakirjaus	**Hyvinvoiva Hollola**
Hankkeen tavoite	Hankkeen tavoitteena on vahvistaa hollolalaisten hyvinvointia ja osallisuutta kaikissa ikäryhmissä kokoamalla ennaltaehkäiseviä ja matalan kynnyksen palveluja yhtenäiseksi, saavutettavaksi ja monitoimijaiseksi kokonaisuudeksi. Tavoitteena on kehittää palvelurakenne ja fyysinen tila, joka mahdollistaa oikeaaikaisen tuen saamisen, sujuvat palvelupolut sekä kokonaistaloudellisesti kestävän toiminnan. Hankkeen myötä kunnan, hyvinvointialueen ja kolmannen sektorin yhteistyö vahvistuu, palvelujen tunnistettavuus ja saavutettavuus paranevat, ja kuntalaisille syntyy mahdollisuus saada arjen tukea sekä osallistua yhteisölliseen toimintaan. Fyysinen kohtaamispaikka toimii palvelukokonaisuuden koordinoivana ja kokoavana ympäristönä, joka tukee varhaista tukea, yhteisöllisyyttä ja sujuvaa moniammatillista yhteistyötä.
Hankkeen kuvaus	Hyvinvoiva Hollola -hanke kehittää ja laajentaa Hollolan kohtaamispaikkatoimintaa siten, että se vastaa kaikkien ikäryhmien tarpeisiin ja kokoaa ennaltaehkäiseviä, matalan kynnyksen palveluita yhteen saavutettavaan toimintaympäristöön. Fyysinen kohtaamispaikka toimii palvelujen kokoavana ja koordinoivana rakenteena, jossa kunta, hyvinvointialue ja kolmas sektori toteuttavat suunnitelmallista ja tavoitteellista yhteistyötä. Kohtaamispaikka mahdollistaa saman katon alla toteutettavat tapahtumat, vertaisryhmät, ohjauksen ja neuvonnan sekä ammattilaisten moniammatillisen yhteistyön, mikä vahvistaa asukkaiden yhteisöllisyyttä, osallisuutta ja oikeaaikaisen tuen saatavuutta. Kokonaisuus vähentää palvelujen hajanaisuutta, lyhentää avunsaannin viiveitä ja edistää varhaista tukea sekä vaikuttavaa, kokonaistaloudellista palvelutuotantoa. Hanke perustuu monitoimijaiseen verkostoyhteistyöhön hyödyntäen alueellista sekä kansallista yhteiskehittämistä sekä suunnitelmia ja toimijoiden resursseja. Toteutuessaan kohtaamispaikka tarjoaa joustavasti eri ikäryhmille soveltuvia tiloja, tukee arkea, osallisuutta ja yhteisöllisyyttä sekä vahvistaa kunnan ekosysteemistä palveluyhteistyötä.
Lähtötilanne	Hollolassa ei ole riittävästi kaikille ikäryhmille soveltuvia matalan kynnyksen kohtaamispaikkoja ja yhteisöllisiä tiloja, mikä heikentää kuntalaisten mahdollisuuksia saada oikea-aikaista tukea, osallistua toimintaan ja kohdata toisiaan. Palveluiden hajanaisuus ja toimijoiden välinen yhteistyön pirstaleisuus vaikeuttavat ennaltaehkäisevien palvelujen saatavuutta sekä kokonaisuuksien yhteensovittamista. Eri ikäryhmien hyvinvointiin, arjen tukeen ja osallisuuteen liittyvät tarpeet eivät nykyisellään kohtaa palvelurakenteen kanssa, mikä korostaa tarvetta kokoavalle, saavutettavalle ja monitoimijaiselle toimintaympäristölle (fyysinen kohtaamispaikka).
Hankkeen tavoite vuodelle 2027	**Suunnittelu ja yhteensovittaminen** **Palvelurakenteen ja toimintamallien konkretisointi.** • Kohtaamispaikan palvelukokonaisuus ja toimintamallit on kuvattu (K/E) • Avainprosessit ja palvelupolut tunnistettu (K/E) • Tilavaatimukset ja tilaratkaisuvaihtoehdot arvioitu ja hyväksytty (K/E) • Yhteistyö- ja kumppanuusmallit eri toimijoiden välillä sovittu (K/E) • Viestintä- ja palveluohjaussuunnitelma laadittu (K/E)
Hankkeen tulosmittarit	Erilaiset hyvinvointia ja osallisuutta mittaavat indikaattorit paranevat (Vuosittaisen hyvinvointiraportin tulokset). Hollolan kunnan hyvinvointisuunnitelman tavoitteet ja toimenpiteet tarkastetaan ja arvioidaan sekä tarvittaessa päivitetään vuosittain hyvinvoinnin edistämistoiminnan tuloksien raportoinnin yhteydessä (hyvinvointiraportti). Osallisuusohjelman tavoitteiden toteutumisesta raportoidaan vuosittain kunnan hyvinvointiraportin yhteydessä.
Omistaja	Kim Strömmer, sivistys- ja hyvinvointijohtaja

Strateginen hanke	Liikunnallisen elämäntavan edistäminen
Strategiakirjaus	**Hyvinvoiva Hollola**
Hankkeen tavoite	Hankkeella edistetään lasten ja nuorten liikkumisen mahdollisuuksia ja liikunnallista elämäntapaa esi- ja perusopetuksen aikana. Tavoitteena on kunnan tarjoaman liikuntaneuvontaresurssin merkittävä lisäys ja kohdentaminen esi- ja perusopetusikäisiin kuntalaisiin. Lisäksi hankkeen resurssien turvin tuetaan ja parannetaan kaikenikäisten kokonaisvaltaista hyvinvointia. Monialaisella yhteistyöllä tuetaan kuntalaisten arkea ja vahvistetaan yhteistä tekemistä.
Hankkeen kuvaus	Hankkeessa koordinoidaan olemassa olevien lasten ja nuorten liikuttamiseen keskitettyjen palveluiden toteuttamista ja edelleen kehittämistä kunnassa. Hankkeella palkattavien liikunnanohjaajien resurssilla lisätään ensisijaisesti lasten ja nuorten liikuntaneuvontaa, mutta lisäksi kasvatetaan kaikenikäisille kuntalaisille suunnattujen liikuntaryhmien ja tuettujen liikuntaryhmien volyymiä.
Lähtötilanne	MOVE-mittausten, kouluterveyskyselyn sekä perusopetuksen oppilaille suunnatun harrastuskyselyn tuloksien perusteella lasten ja nuorten liikkumattomuus, harrastamattomuus ja älylaitteilla vietetty aika kasvaa vuosittain. Hanke vastaa perusopetuslain uudistukseen liikunnallisesta elämäntavasta.
Hankkeen tavoite vuodelle 2027	Toteutus: Asetettujen tavoitteiden mukaisesti ryhmä- ja yksilömuotoisten liikuntapalveluiden toteuttaminen. Esi- ja perusopetuksen oppilaille tarjottavan liikunta- ja ravintoneuvonnan palvelumuotoilu ja toteutus.
Hankkeen tulosmittarit	Vuosittain toteutettavat MOVE-mittaus, kouluterveyskysely sekä perusopetusikäisten lasten vuosittainen harrastuskysely
Omistaja	Kim Strömmer, sivistys- ja hyvinvointijohtaja

Strateginen hanke	Työllisyys kasvuun – yritykset keskiössä
Strategiakirjaus	**Työllisyys kasvuun yritykset keskiössä; Houkutteleva Hollola ja Hyvinvoiva Hollola, työpaikkoja, työnantajia, talous, kotoutuminen**
Hankkeen tavoite	Hankkeen tavoitteena on, että kunta vaikuttaa omalta osaltaan siihen, että yrityksillä on mahdollisimman hyvä toimintaympäristö toteuttaa liiketoimintaansa ja sen seurauksena luoda työpaikkoja.
Hankkeen kuvaus	Hankkeen tavoitteena on, että kunta vaikuttaa omalta osaltaan siihen, että yrityksillä on mahdollisimman hyvä toimintaympäristö toteuttaa liiketoimintaansa ja sen seurauksena luoda työpaikkoja.
Lähtötilanne	Työllisyyden ja yritystoiminnan kentällä on viimeisten vuosien aikana tehty kehittämis- ja muutostyötä. Kehittämisen keskiöön ovat nousseet mm seuraavat asiat: työllisyyden parantaminen (iso suhdannehaaste), yritysten houkuttelemiseen ja sijoittumiseen Hollolaan tarvitaan uusi malleja, yritysten ja työnhakijoiden kohtaanto-ongelmaan tarvitaan uusia keinoja. Tavoitteena kunnan työpaikkaomavaraisuuden kasvattaminen.
Hankkeen tavoite vuodelle 2027	Elinvoimaohjelman työpajat syksy- alkutalvi 2027, luonnos valmis 2027.
Hankkeen tulosmittarit	Mittarit: 1. Kuntabarometrin keskiarvon XXX (taso määritetään, kun saadaan 2024–2025 vastaukset), 2. Työpaikkaomavaraisuusasteen nosto (2023 61,9 %) suhteessa työvoimaan, 3. Kunnan elinvoimaindeksi sijoitus paranee (WSP 2024 sijoitus 56.)
Omistaja	Heli Randell, elinvoimajohtaja; Eemeli Salomäki, työllisyys- ja kotoutumispalveluiden päällikkö

Strateginen hanke	Maa ja mahdollisuudet -hanke
Strategiakirjaus	**Houkutteleva Hollola; kasvua, elinvoimaa, investointikykyä, työtä ja yrittämistä**
Hankkeen tavoite	Hankkeen tavoitteena on kehittää strategisen yleiskaavan mukaisia painopistealueita, myös seudun muiden kuntien kanssa yhteistyössä.
Hankkeen kuvaus	Arvioidaan kunnan maapoliittisen ohjelman päivitystarpeet ja tehdään benchmarking muiden kuntien maapolitiikkaan. Maapoliittisen ohjelman uudistaminen tarvittavin osin, huomioiden vireillä olevat lakimuutokset. Tehdään priorisointisuunnitelma maanhankinnan edistämiseksi strategisen yleiskaavan mukaisilla kasvusuunnilla. Selvitetään HATin asuntotarpeet sekä omat toteutusmahdollisuudet ja osallistumismahdollisuudet yksityisten rakennuttajien hankkeisiin. Edistetään seudullista teollisuuspuistohanketta Hollolan osalta.
Lähtötilanne	Kunnalla ei ole riittävästi kaavoittamiseen ja tonttituotantoon tarvittavaa maaomaisuutta asiakaskysyntää vastaavilla sijainneilla ja strategisen yleiskaavan mukaisilla kasvusuunnilla. Maaomaisuutta tarvitaan asuin- ja yritysalueiden kehittämiseksi asiakkaita kiinnostavalla sijainnilla, toimivilla logistisilla yhteyksillä ja rakennettavuudeltaan hyvillä olosuhteilla. Kuntastrategian pitkän tähtäimen tavoite on asukasluvun kasvattaminen, mikä edellyttää asukkaita ja yrityksiä houkuttelevia ratkaisuja maankäytössä.
Hankkeen tavoite vuodelle 2027	Muiden kuntien maapolitiikan benchmarking 02/2027 mennessä. Maapoliittisen ohjelman päivitystarpeet arvioitu 05/2027 mennessä.
Hankkeen tulosmittarit	Maanhankinnan määrän kasvu 10 %/2027–2035. (Alueiden kaavoituksen ja rakentumisen tavoite vuosien/vuosikymmenten päässä. Maanhankintaan vaikuttaa raakamaan saatavuus rakennettavalla maapohjalla.)
Omistaja	Heli Randell, elinvoimajohtaja; Pekka Laitinen, kehityspäällikkö

Strateginen hanke	Teemme vastuullisia päätöksiä, joilla mahdollistamme: arvostavia kohtaamisia, sujuvan arjen, palvelut ja toimivan yhteistyön
Strategiakirjaus	**Vahvistamme onnistumisen kokemuksia ja edistämme mahdollisuuksia työhön.**
Hankkeen tavoite	Hollolan kunnalla on kokonaisvaltainen keskeisten henkilöstömittarien kokonaisuus, joka antaa kuvaa henkilöstön tilasta. Käytössä on keskeiset mittarit ja niille on asetettu tavoitteet. Henkilöstöjohtamisella on selkeät tavoitteet ja henkilöstöasioiden kehittäminen muuttuu kokonaisvaltaiseksi.
Hankkeen kuvaus	Kunnalla määritellään henkilöstöön liittyvä tahtotila, keskeiset tavoitteet, niille laaditaan HR-mittaristo ja mittareille asetetaan tavoitteet. Tavoitteet kytketään osaksi HR-järjestelmiä, siten että järjestelmät tukevat raportointia.
Lähtötilanne	Ymmärtääksemme ja kehittääksemme henkilöstöön liittyviä ilmiöitä, toiminta edellyttää muutostarpeiden arviointia, tavoitteellista muutostyötä ja seurantaa. Kunnan henkilöstöjohtamiseen ja henkilöstön tilaan liittyvien keskeisten asioiden arviointi ja seuranta on tällä hetkellä hajanaista, eikä mahdollista kokonaiskuvan luomista tai tavoitteen asetantaa.
Hankkeen tavoite vuodelle 2027	Hankkeen määrittely 2027
Hankkeen tulosmittarit	Tavoitteet ja mittarit määritelty. Tavoitteiden seurantaa tukevat järjestelmämuutokset toteutettu ja raportointi otettu käyttöön.
Omistaja	Armi Marttila, henkilöstöpäällikkö

Strateginen hanke	Taloudestaan tarkka Hollola
Strategiakirjaus	**"Tasapainoisella taloudella vahvistamme onnistumisen kokemuksia ja edistämme mahdollisuuksia." Tulevaisuustaitoinen: " Teemme päätöksiä … ja taloudellisen kestävyyden näkökulmasta."**
Hankkeen tavoite	Pyrkiessään tasapainoiseen talouteen, päätöksenteon yhtenä kulmakivenä on selkeä ja tarkkamääritteinen operatiivinen laskenta. Operatiivinen laskenta tuottaa toimintayksiköittäin määritettyä yksikkökustannus tietoa, päätöksenteon taustaksi ja tueksi. hanke tuottaa kunnan tuottavuuteen parannusta, tukeutuen esim. SITRAn ja Kuntaliiton kuntasektorin tuottavuusohjelmiin. Hanke tuottaa merkittävää tietosisältöä tukemaan kunnan tiedolla johtamisen edistämistä. Hankkeen kautta mahdollistetaan kunnan optimaalinen allokatiivinen tehokkuus: panosten kohdentaminen niin, että tuotokset tuottavat korkeimman arvon.
Hankkeen kuvaus	Luodaan talouden seurannan täsmennetty viitekehys ja sisäisen laskennan perusperiaatteet, joiden pohjalta tuotetaan materiaalia päätöksenteon tueksi.
Lähtötilanne	Talouden tasapainoa uhkaa raskas kustannusrakenne ja edessä häämöttävä valtionosuusuudistus. Valtuustoseminaarin linjauksen mukaisesti Hollolan kunnan talouden tulee olla tasapainossa. Tasapainoinen talous edellyttää tarkkasisältöistä operatiivista laskentaa, päätöksenteon tueksi. Nykytilanteessa esimerkiksi koulukohtaista laskentaa tehdään käsiteltävään asiaan kytkeytyen, eikä laaja-alainen sekä jatkuva yksikkökustannusten seuranta ole mahdollista. Alenevan kustannusten kantokyvyn tilanteessa, kunnan tulee huolehtia niukkojen resurssien allokoinnista.
Hankkeen tavoite vuodelle 2026	**Hankkeen suunnitteluvaihe valmis 2027**
Hankkeen tulosmittarit	Operatiivisen laskennan vuosikirja osaksi kunnan tiedolla johtamisen materiaalia, 2029 alkaen.
Omistaja	Turkka Rantanen, hallinto- ja talousjohtaja

2. Käyttötalousosa

- **Käyttötalousosa**

Toimintatuotot

Kunnanhallitus ja ympäristöterveyslautakunta sekä työllisyyslautakunta	16 537 700
- josta seudullinen ympäristöterveydenhuolto	3 372 000
- josta seudullinen työllisyysalue	8 700 000
Sivistys- ja hyvinvointivaliokunta	3 441 200
Elinvoimavaliokunta	24 416 900

Toimintakulut

Kunnanhallitus ja ympäristöterveyslautakunta sekä työllisyyslautakunta	22 261 400
- josta seudullinen ympäristöterveydenhuolto	3 372 000
- josta seudullinen työllisyysalue	8 660 000
Sivistys- ja hyvinvointivaliokunta	60 252 800
Elinvoimavaliokunta	27 865 900

Toimintatuotot palvelualueittain

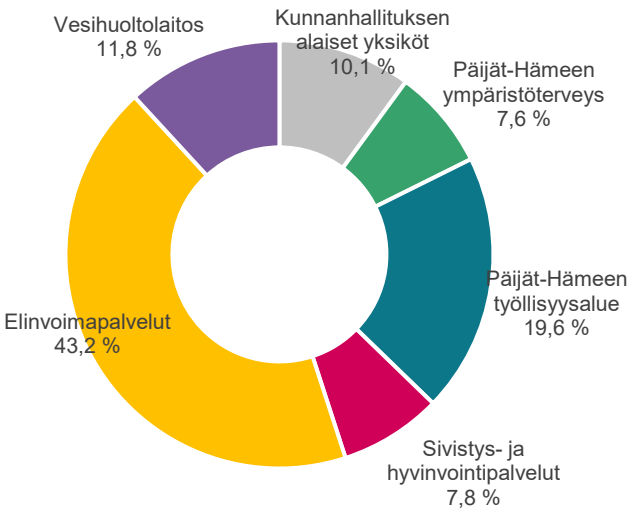

Toimintakulut palvelualueittain

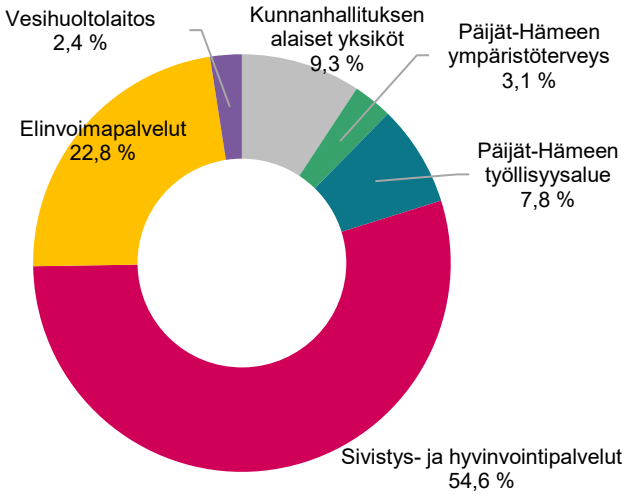

Kunnanhallituksen alaiset yksiköt

Kunnanhallituksen alaiset yksiköt

Kunnanhallituksen alaiseen toimintaan kuuluvat konsernipalvelut, Hollolan kunnan osuus ympäristöterveydenhuollon sekä työllisyysalueen kustannuksista ja strategian toteuttamiseen varattu erillinen määrärahavaraus. Käyttöomaisuuden myyntivoitot ja -tappiot on esitetty arviona kunnanhallituksen alaisena määräraha- ja tuloarviovarauksena. Tarkastuslautakunnan talousarvio on sisällytetty omana sitovana määrärahakokonaisuutena kunnanhallituksen alaisten yksiköiden talousarvioesitykseen.

TULOSLASKELMA							
	Tilinpäätös 2025	Talousarvio 2026	Talousarvio 2027	Muutos %	Talous-suunnitelma 2028	Talous-suunnitelma 2029	Talous-suunnitelma 2030
Toimintatuotot	**19 434 506**	**17 121 300**	**16 537 700**	**-3,4 %**	**16 881 800**	**17 333 500**	**17 553 100**
Myyntituotot	14 526 177	15 712 100	15 528 200	-1,2 %	15 859 000	16 297 000	16 502 500
Maksutuotot	487 477	477 700	495 000	3,6 %	508 300	522 000	536 100
Tuet ja avustukset	1 408 114	400 000	200 000	-50,0 %	200 000	200 000	200 000
Muut toimintatuotot	3 012 739	531 500	314 500	-40,8 %	314 500	314 500	314 500
Toimintakulut	**-22 289 976**	**-22 747 700**	**-22 261 400**	**-2,1 %**	**-22 732 000**	**-23 260 600**	**-23 614 600**
Henkilöstökulut	-9 134 156	-9 586 400	-9 503 300	-0,9 %	-9 720 100	-10 016 400	-10 211 600
Palkat ja palkkiot	-7 355 351	-7 758 000	-7 681 900	-1,0 %	-7 858 600	-8 099 000	-8 256 300
Henkilösivukulut	-1 778 806	-1 828 400	-1 821 400	-0,4 %	-1 861 500	-1 917 400	-1 955 300
Eläkekulut	-1 535 945	-1 536 400	-1 533 000	-0,2 %	-1 567 300	-1 613 800	-1 646 100
Muut henkilösivukulut	-242 861	-292 000	-288 400	-1,2 %	-294 200	-303 600	-309 200
Palvelujen ostot	-8 502 979	-9 533 700	-8 518 700	-10,6 %	-8 702 100	-8 849 600	-8 921 000
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-119 601	-115 800	-120 000	3,6 %	-121 600	-123 500	-125 400
Avustukset	-4 096 631	-2 983 800	-3 091 300	3,6 %	-3 153 100	-3 216 100	-3 280 400
Muut toimintakulut	-436 609	-528 000	-1 028 100	94,7 %	-1 035 100	-1 055 000	-1 076 200
Toimintakate	**-2 855 470**	**-5 626 400**	**-5 723 700**	**1,7 %**	**-5 850 200**	**-5 927 100**	**-6 061 500**
Rahoitustuotot ja -kulut	234	0	0	0,0 %	0	0	0
Vuosikate	**-2 855 235**	**-5 626 400**	**-5 723 700**	**1,7 %**	**-5 850 200**	**-5 927 100**	**-6 061 500**
Poistot ja arvonalentumiset	-422 359	-530 400	-108 400	-79,6 %	-158 500	-263 500	-216 500
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	**-3 277 594**	**-6 156 800**	**-5 832 100**	**-5,3 %**	**-6 008 700**	**-6 190 600**	**-6 278 000**

Päijät-Hämeen ympäristöterveyden sekä Päijät-Hämeen työllisyysalueen kustannusten vaikutus Kunnanhallituksen alaisten yksiköiden vuoden 2027 tuloslaskelmassa:

TULOSLASKELMA							
	Tilinpäätös 2025	Talousarvio 2026	Talousarvio 2027	Muutos %	Talous-suunnitelma 2028	Talous-suunnitelma 2029	Talous-suunnitelma 2030
Päijät-Hämeen ympäristöterveys							
Toimintatuotot	3 325 599	3 322 900	3 372 000	1,5 %	3 450 800	3 531 900	3 615 000
Toimintakulut	-3 325 892	-3 322 900	-3 372 000	1,5 %	-3 450 800	-3 531 900	-3 615 000
Toimintakate	-293	0	0	0,0 %	0	0	0
Päijät-Hämeen työllisyysalue							
Toimintatuotot	8 620 868	8 556 200	8 700 000	1,7 %	8 855 400	9 055 300	9 259 800
Toimintakulut	-8 620 868	-8 556 200	-8 700 000	1,7 %	-8 855 400	-9 055 300	-9 259 800
Toimintakate	0	0	0	0,0 %	0	0	0

Konsernipalvelut

Turkka Rantanen
hallinto- ja talousjohtaja

Palvelualuejohtajan katsaus

Konsernipalvelut tuottavat palveluita sisäisille ja ulkoisille asiakkaille, yksikkökohtaisten palvelusuunnitelmien pohjalta. Konsernipalveluiden toiminnassa on pitkälle rasitteena ollut pitkäaikainen hallinnollinen korjausvelka, johon on kiinnitetty enemmän lisääntyvästi huomiota ja resurssiohjausta. Ollakseen osa ratkaisua, konsernipalvelut on kehittänyt yhteydenpitoa palvelualuerajat ylittävään yhteistyöhön ja tätä työtä jatketaan. Kuntastrategian valmistelu valtuuston päätettäväksi ja siitä johdettavien strategisten ohjelmien laadinta ja täytäntöönpano vaikuttaa Konsernipalveluiden työskentelyyn keskeisesti 2026. Strategisten hankkeiden edistäminen 2027 näyttäytyy erityisesti yksiköiden päälliköiden työmäärää kasvattavana. Varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen palvelusuunnitelman valmistelu on näyttäytynyt Konsernipalveluissa kasvaneena työmääränä ja sen odotetaan näyttäytyvän myös vuonna 2027 suunnitelman edistämisen tuomana määrällisesti ja sisällöllisesti tavanomaista laajempana asiavirtana.

Konsernipalvelut toteuttavat palveluissaan kunnan arvoja: Tulevaisuustaitoisuus, Rohkeus, Arvostus ja Ketteryys

Palvelukuvaus

Konsernipalveluiden palvelualueen tehtävänä on tarjota keskitetysti talouspalveluiden, kehittämis- ja viestintäpalveluiden, henkilöstöpalveluiden, tietohallintopalveluiden sekä hallintopalveluiden tukipalveluja palvelualueiden johtamisen tueksi muille palvelualueille. Lisäksi konsernipalveluiden palvelualueen tehtäviin kuuluu tukea, ohjata, koordinoida ja seurata kunnan taloutta, hallintoa, henkilöstöpalveluita ja tietohallintoa keskitetysti. Konsernipalveluiden palvelualue huolehtii tietyistä koko kuntaa koskevista asiantuntijatehtävistä kuten vaalit, luottamushenkilöhallinto, kunnan talous, konserniohjaus, työnantajatehtävät, tietohallinnon kokonaisuus, laadunhallinta ja kehittäminen, markkinointi jne.

Konsernipalveluiden palvelualue sisältää 2027 seuraavat vastuualueet: hallintopalvelut, talouspalvelut, kehittämis- ja viestintäpalvelut, henkilöstöpalvelut ja tietohallintopalvelut. Menoihin sisältyvät myös valtuuston ja keskusvaalilautakunnan alainen toiminta sekä maaseutupalvelut. Palvelualuetta johtaa hallinto- ja talousjohtaja.

Palvelusuunnitelma 2027

Turvatakseen tulevaisuuden tehokkaat palvelut, konsernipalvelut käy jatkossakin palveluissa havaittujen hallinnollisten korjausvelkakuormien kimppuun ja samanaikaisesti edistää tulevaisuuden ratkaisujen käyttöönottoa. Vuoden 2027 aikana suunniteltu Varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen palvelusuunnitelman täytäntöönpano lisää tarvetta myös kuntalaisiin kohdennettavaan tiedottamiseen ja viestintään.

Palvelusuunnitelma taloussuunnitelmavuosille 2028–2030

Konsernipalveluiden toiminnan keskiössä 2027–2030 ovat talous- ja henkilöstötoimintoihin kohdistuvat muutokset lainsäädännössä ja valtakunnallisissa sopimuksissa. Vuosittain toteutettavat vaalit, kuntakuvan vahvistaminen viestinnällisin keinoin ja uuden valtuustokauden kuntastrategia tulevat keskeisesti vaikuttamaan konsernipalveluiden työhön ja toimintaan. Yksikkötason tiekarttojen edistäminen näkyy henkilöstön ja myös kuntalaisten arjessa.

TULOARVIOT JA MÄÄRÄRAHAT

Tuloslaskelma. Sitova TOIMINTAKATE

	Tilinpäätös 2025	Talousarvio 2026	Talousarvio 2027	Muutos %	Talous-suunnitelma 2028	Talous-suunnitelma 2029	Talous-suunnitelma 2030
Toimintatuotot	**4 572 193**	**4 725 200**	**4 165 700**	**-11,8 %**	**4 275 600**	**4 446 300**	**4 378 300**
Myyntituotot	4 344 359	4 310 700	3 951 200	-8,3 %	4 061 100	4 231 800	4 163 800
Tuet ja avustukset	175 900	400 000	200 000	-50,0 %	200 000	200 000	200 000
Muut toimintatuotot	51 934	14 500	14 500	0,0 %	14 500	14 500	14 500
Toimintakulut	**-7 704 002**	**-8 072 300**	**-7 379 900**	**-8,6 %**	**-7 582 200**	**-7 825 400**	**-7 836 000**
Henkilöstökulut	-2 624 110	-2 905 300	-2 818 200	-3,0 %	-2 868 300	-2 993 400	-3 013 400
Palkat ja palkkiot	-2 160 988	-2 347 800	-2 275 800	-3,1 %	-2 317 300	-2 419 100	-2 434 400
Henkilösivukulut	-463 121	-557 500	-542 400	-2,7 %	-551 000	-574 300	-579 000
Eläkekulut	-398 500	-469 700	-457 000	-2,7 %	-464 500	-483 600	-487 800
Muut henkilösivukulut	-64 621	-87 800	-85 400	-2,7 %	-86 500	-90 700	-91 200
Palvelujen ostot	-4 508 708	-4 772 700	-3 765 800	-21,1 %	-3 916 200	-4 019 400	-3 993 900
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-60 867	-48 700	-49 900	2,5 %	-50 400	-51 100	-51 800
Avustukset	-364 156	-117 300	-20 400	-82,6 %	-20 800	-21 200	-21 600
Muut toimintakulut	-146 162	-228 300	-725 600	217,8 %	-726 500	-740 300	-755 300
Toimintakate	**-3 131 809**	**-3 347 100**	**-3 214 200**	**-4,0 %**	**-3 306 600**	**-3 379 100**	**-3 457 700**
Rahoitustuotot ja -kulut	-58	0	0	0,0 %	0	0	0
Vuosikate	**-3 131 867**	**-3 347 100**	**-3 214 200**	**-4,0 %**	**-3 306 600**	**-3 379 100**	**-3 457 700**
Poistot ja arvonalentumiset	-422 359	-490 400	-68 400	-86,1 %	-158 500	-263 500	-216 500
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	**-3 554 226**	**-3 837 500**	**-3 282 600**	**-14,5 %**	**-3 465 100**	**-3 642 600**	**-3 674 200**

ERITTELY MÄÄRÄRAHOISSA JA TULOARVIOISSA HUOMIOON OTETUISTA MUUTOKSISTA	
Muutos	**1 000 euroa**
• **Toimintatuotot**	
Vaalikorvaustulojen arvioitu muutos	40
Ulkoisten tuottojen muutos	-16
Sisäisten veloitusten muutos menojen mukaisesti	-316
Tuet ja avustukset, turvalliset kylät -hankeraha	-100
Työterveyden Kela -korvausten muutos	-100
• **Toimintakulut**	
Henkilöstökulut	-94
Vaalen järjestäminen	40
Sisäisten erien muutos	-161
Palvelujen ostot, ICT, koulutuspalvelut	-10
Turvalliset kylät hankekulut	-57
Työterveyspalvelujen kustannusten muutos	-300
Henkilöstöetuudet	-53
Tietoliikennepalvelut	-100

Arvio vastuualuekohtaisesta määrärahan jakautumisesta

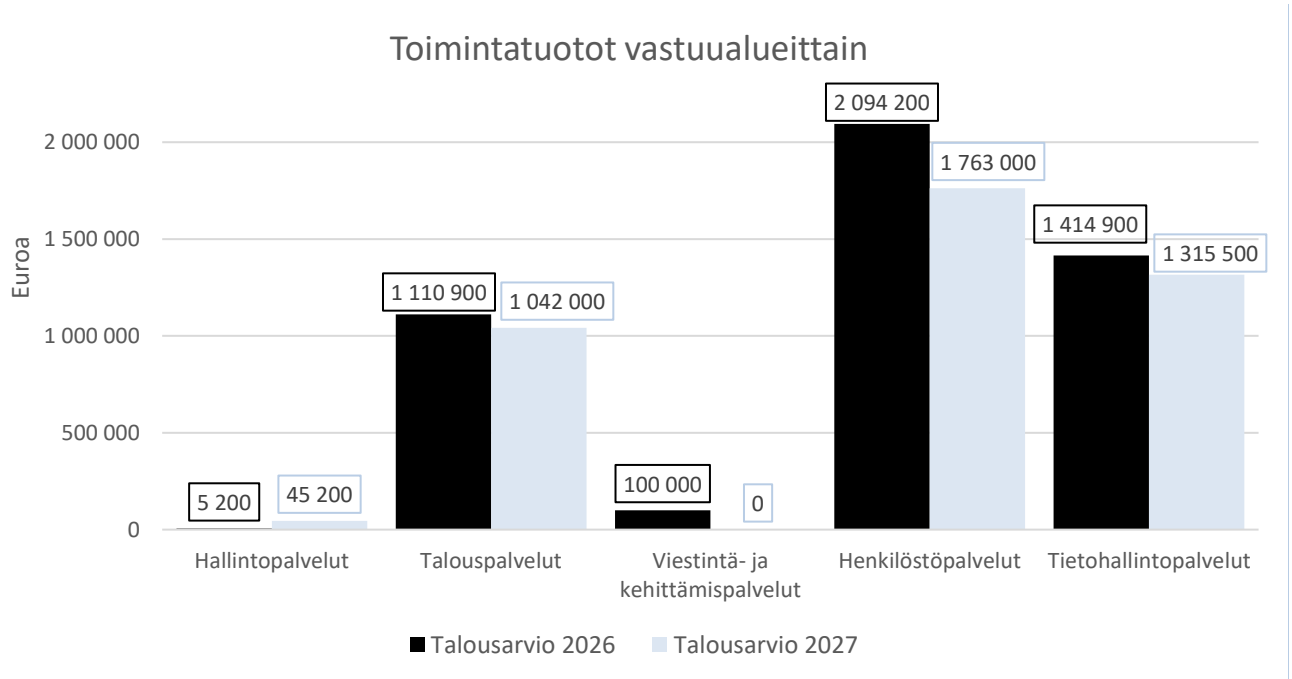

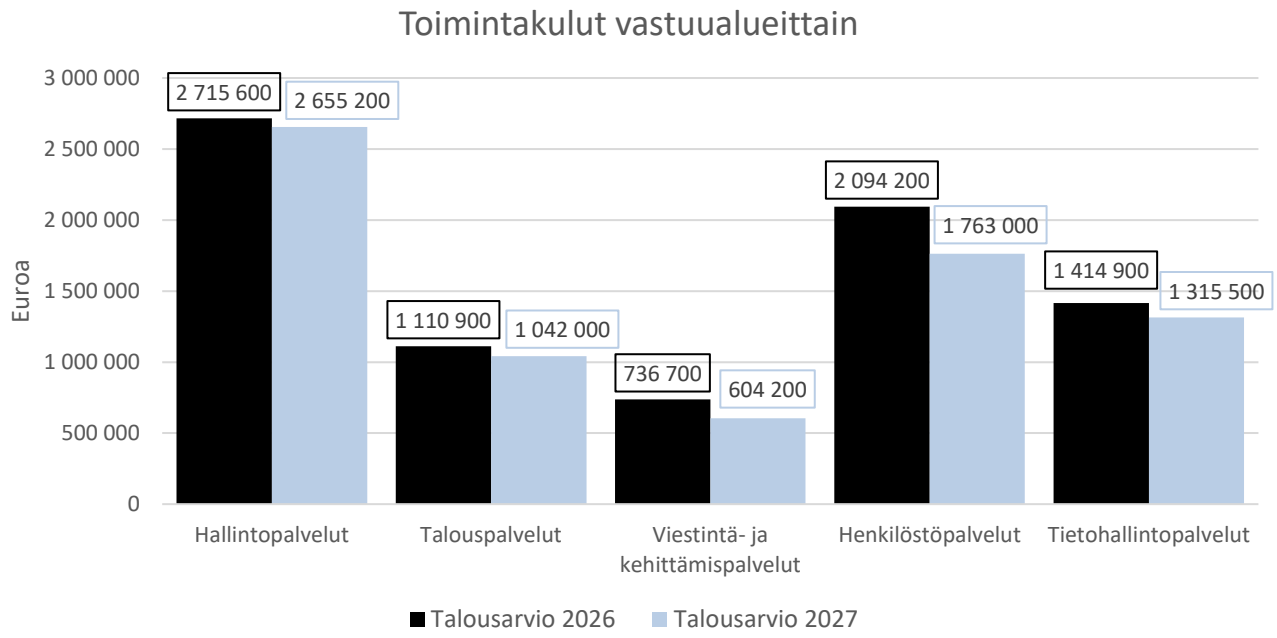

TOIMINTAA KUVAAVAT TUNNUSLUVUT			
Konsernipalvelut	**Tilinpäätös 2025**	**Talousarvio 2026**	**Talousarvio 2027**
• **Hallintopalvelut**			
Avattujen asiakorttien määrä CaseMissa	1 015	1 100	1 200
Kunnanhallituksen kokousten määrä	20	20	20
Kunnanhallituksessa käsiteltyjen asioiden määrä	366	350	380
Valtuuston kokousten määrä	6	6	6
Valtuustossa käsiteltyjen asioiden määrä	101	80	80
Viranhaltijapäätösten määrä CaseMissa	1 209	1 400	1 400
Valtuustoseminaarien määrä	5	2	3
Valtuustoaloitteiden määrä	15	10	15
Kuntalaisaloitteiden määrä	8	10	10
Kilpailutusten määrä Cloudiassa, sis. Tilapalvelun	26	20	25
Tietopalvelujen määrä / laskutetut	25	25	25
Arkistosta hävitettyjen asiakirjojen määrä kg	2 140	4 000	2 000
• **Talouspalvelut**			
Ostolaskut (kpl)	14 260	14 500	13 000
Myyntilaskut (kpl)	8 787	7 500	8 800
• **Henkilöstöpalvelut**			
Henkilöstömäärä	842	837	804
• **Tietohallintopalvelut**			
Työasemat (kpl)	3 839	2 900	3 900
Tukipyynnöt (kpl)	1 722	1 100	1 500

Hollolan kunnan osuus P-H ympäristöterveyden ja P-H työllisyysalueen kustannuksiin

Vastuuhenkilö: Päivi Rahkonen, kunnanjohtaja

Palvelukuvaus

Kunnanhallituksen alaisiin määrärahoihin kuuluu Hollolan kunnan osuus seudullisen ympäristöterveydenhuollon kustannuksista sekä Päijät-Hämeen työllisyysalueen kustannuksista.

Talousarvioesitykseen on täten varattu omana sitovana määrärahana Hollolan kunnan osuudet seudullisen ympäristöterveydenhuollon ja lakisääteisten työllisyyspalvelujen kustannuksista.

TULOARVIOT JA MÄÄRÄRAHAT							
Sitova TOIMINTAKATE							
	Tilinpäätös 2025	**Talousarvio 2026**	**Talousarvio 2027**	**Muutos %**	**Talous-suunnitelma 2028**	**Talous-suunnitelma 2029**	**Talous-suunnitelma 2030**
Toimintatuotot	0	0	0	-	0	0	0
Toimintakulut	-1 979 263	-2 295 100	-2 291 300	-0,2 %	-2 334 200	-2 387 300	-2 441 800
Toimintakate	**-1 979 263**	**-2 295 100**	**-2 291 300**	**-0,2 %**	**-2 334 200**	**-2 387 300**	**-2 441 800**

ARVIO VASTUUALUEKOHTAISESTA MÄÄRÄRAHAN JAKAUTUMISESTA							
	Tilinpäätös 2025	**Talousarvio 2026**	**Talousarvio 2027**	**Muutos -%**	**Talous-suunnitelma 2028**	**Talous-suunnitelma 2029**	**Talous-suunnitelma 2030**
Hollolan kunnan osuus ympäristöterveyden kustannuksiin							
Toimintakulut	-308 075	-338 000	-319 000	-5,6 %	-326 600	-334 400	-342 600
TOIMINTAKATE	**-308 075**	**-338 000**	**-319 000**	-5,6 %	**-326 600**	**-334 400**	**-342 600**
Hollolan kunnan osuus työllisyysalueen kustannuksiin							
Toimintakulut	-1 671 188	-1 957 100	-1 972 300	0,8 %	-2 007 600	-2 052 900	-2 099 200
TOIMINTAKATE	**-1 671 188**	**-1 957 100**	**-1 972 300**	0,8 %	**-2 007 600**	**-2 052 900**	**-2 099 200**

Strategian toteuttaminen

Vastuuhenkilö: Päivi Rahkonen, kunnanjohtaja

Palvelukuvaus

Vastuualueelle on budjetoitu määräraha kuntastrategian mukaisten toimenpiteiden ja ohjelmien toteuttamiseen sekä strategian jalkauttamiseen. Määrärahan hankekohtainen jako määritellään kunnanhallituksessa, kuntastrategian 2026–2029 käyttösuunnitelman kautta.

TULOARVIOT JA MÄÄRÄRAHAT							
Sitova TOIMINTAKATE							
	Tilinpäätös 2025	**Talousarvio 2026**	**Talousarvio 2027**	**Muutos %**	**Talous-suunnitelma 2028**	**Talous-suunnitelma 2029**	**Talous-suunnitelma 2030**
Toimintatuotot	20 000	0	0	0,0 %	0	0	0
Toimintakulut	-593 491	-485 000	-500 000	3,1 %	-450 000	-400 000	-400 000
Toimintakate	**-573 491**	**-485 000**	**-500 000**	**3,1 %**	**-450 000**	**-400 000**	**-400 000**

Käyttöomaisuuden myyntivoitot ja -tappiot

Vastuuhenkilö: Turkka Rantanen, hallinto- ja talousjohtaja

Palvelukuvaus

Pysyvien vastaavien hyödykkeiden eli käyttöomaisuuden myynneistä ja luovutuksista syntyvät voitot ja tappiot on budjetoitu erillään muusta palvelutuotannosta. Käyttöomaisuuden myyntivoitot ja -tappiot vaihtelevat vuosittain suuresti, minkä johdosta on perusteltua esittää ne omana ei valtuustoon nähden sitovana määräraha- ja tuloarviovarauksena talousarviossa.

TULOARVIOT JA MÄÄRÄRAHAT							
Sitova TOIMINTAKATE							
	Tilinpäätös 2025	**Talousarvio 2026**	**Talousarvio 2027**	**Muutos %**	**Talous-suunnitelma 2028**	**Talous-suunnitelma 2029**	**Talous-suunnitelma 2030**
Toimintatuotot	2 895 846	517 000	300 000	-42,0 %	300 000	300 000	300 000
Toimintakate	**2 895 846**	**517 000**	**300 000**	**-42,0 %**	**300 000**	**300 000**	**300 000**

Tarkastuslautakunta

Vastuutaho: Aada Söyrilä, puheenjohtaja

Tarkastuslautakunnan tehtävänä on kuntalain 121 §:n mukaan

- valmistella valtuuston päätettävät hallinnon ja talouden tarkastusta koskevat asiat
- arvioida, ovatko valtuuston asettamat toiminnan ja talouden tavoitteet kunnassa ja kuntakonsernissa toteutuneet ja onko toiminta järjestetty tuloksellisella ja tarkoituksenmukaisella tavalla
- arvioida talouden tasapainotuksen toteutumista tilikaudella sekä voimassa olevan taloussuunnitelman riittävyyttä, jos kunnan taseessa on kattamatonta alijäämää
- huolehtia kunnan ja sen tytäryhteisöjen tarkastuksen yhteensovittamisesta
- valvoa sidonnaisuusrekisterin rekisterinpitäjänä 84 §:ssä säädetyn sidonnaisuuksien ilmoittamisvelvollisuuden noudattamista ja saattaa ilmoitukset valtuustolle tiedoksi vähintään kerran vuodessa
- valmistella kunnanhallitukselle esitys tehtäviään koskeviksi hallintosäännön määräyksiksi sekä arvioinnin ja tarkastuksen talousarvioksi

Kuntalain 125 §:n mukaan tarkastuslautakunnan on hankittava tilintarkastuskertomuksessa tehdystä muistutuksesta asianomaisen selitys sekä kunnanhallituksen lausunto.

Sen lisäksi mitä kuntalain 121 ja 125 §:ssä säädetään, tarkastuslautakunnan on

- seurattava tilintarkastajan tarkastussuunnitelman toteutumista sekä muutoinkin seurattava tilintarkastajan tehtävien suorittamista ja tehtävä tarpeen mukaan esityksiä tilintarkastuksen kehittämiseksi
- huolehdittava, että tilintarkastusta varten on tarpeelliset voimavarat, jotka mahdollistavat tilintarkastuksen suorittamisen julkishallinnon hyvän tilintarkastustavan edellyttämässä laajuudessa sekä
- tehtävä aloitteita ja esityksiä tarkastuslautakunnan, tilintarkastajan ja sisäisen tarkastuksen tehtävien yhteensovittamisesta mahdollisimman tarkoituksenmukaisella tavalla
- kilpailutettava tilintarkastusyhteisön valinta ja tehdä valtuustolle ehdotus valittavasta tilintarkastusyhteisöstä
- valvottava tilintarkastussopimuksen noudattamista.

Palvelusuunnitelma 2027

Uusi kuntastrategia päätettiin vuonna 2025 ja strategiset ohjelmat kesällä 2026. Uutta strategiaa sovelletaan ensimmäisen kerran täysimääräisesti vuoden 2026 talousarvion laadinnassa ja siten myös seurannassa. Strategisten tavoitteiden arviointia jatketaan tarkastelemalla vuoden 2026 tilinpäätöksestä tehtävän arviointikertomuksen yhteydessä keväällä 2027. Tarkastuslautakunnan arviointiprosessia edistetään erillisen arviointisuunnitelman pohjalta.

Palvelusuunnitelma 2028–2030

Tarkastuslautakunta laatii arvioinnin työohjelman vuosittain. Taloussuunnitelmavuosille osuu kuntavaalit vuonna 2029. Uusi tarkastuslautakunta tulee täten aloittamaan toimintansa taloussuunnitelmakaudella.

TULOARVIOT JA MÄÄRÄRAHAT							
Sitova TOIMINTAKATE							
	Tilinpäätös 2025	**Talousarvio 2026**	**Talousarvio 2027**	**Muutos %**	**Talous-suunnitelma 2028**	**Talous-suunnitelma 2029**	**Talous-suunnitelma 2030**
Toimintakulut	**-66 459**	**-56 200**	**-58 200**	**3,6 %**	**-59 400**	**-60 700**	**-62 000**
Henkilöstökulut	-14 876	-18 200	-18 900	3,8 %	-19 300	-19 800	-20 300
Palkat ja palkkiot	-14 477	-15 100	-15 600	3,3 %	-16 000	-16 400	-16 800
Henkilösivukulut	-398	-3 100	-3 300	6,5 %	-3 300	-3 400	-3 500
Eläkekulut	-354	-2 500	-2 700	8,0 %	-2 700	-2 800	-2 900
Muut henkilösivukulut	-45	-600	-600	0,0 %	-600	-600	-600
Palvelujen ostot	-51 584	-38 000	-39 300	3,4 %	-40 100	-40 900	-41 700
Toimintakate	**-66 459**	**-56 200**	**-58 200**	**3,6 %**	**-59 400**	**-60 700**	**-62 000**

TOIMINTAA KUVAAVAT TUNNUSLUVUT			
	Tilinpäätös 2025	**Talousarvio 2026**	**Talousarvio 2027**
• **Tarkastuslautakunta**			
Asiantuntijakuulemiset / kpl	17	10	10
Tarkastustyöhön käytettyjen tuntien määrä (tilintarkastusyhteisö)	347,25	187	187
Arviointityöhön käytettyjen tuntien määrä	85,7	40	40

Ympäristölautakunta

Päijät-Hämeen ympäristöterveys

Päijät-Hämeen ympäristöterveys

Silja Mäkelä
ympäristöterveysjohtaja

Ympäristöterveysjohtajan katsaus

Seudullinen ympäristöterveydenhuolto, Päijät-Hämeen ympäristöterveys, tuottaa kuntien vastuulla olevat lakisääteiset ympäristöterveydenhuollon tehtävät Asikkalan, Hartolan, Hollolan, Iitin, Kärkölän, Padasjoen ja Sysmän kunnille sekä Heinolan ja Orimattilan kaupungeille. Vastuukuntana toimii Hollola. Tavoitteena on ympäristöterveydenhuollon valvonnan ja palveluiden toteuttaminen suunnitellusti ja yhdenvertaisesti koko toiminta-alueella. Positiivisen palautteen perusteella kuntakohtaisia viranhaltijoiden tapaamisia jatketaan siten, että tapaaminen järjestetään jokaisen sopimuskunnan kanssa joka toinen vuosi. Tapaamisilla pyritään edistämään tietämystä kunnissa vireillä olevista asioista ja kekustelemaan yhteistyöstä valvonta-asioiden hoitamisessa.

Eläinlääkintähuolto sopimuskuntien alueella toteutuu Ruokaviraston valtakunnallisen eläinlääkintähuollon ohjelman edellyttämällä tavalla ja henkilöstöresurssi on riittävä lukuun ottamatta valvontatehtäviä. Toiminnassa ei suunnitella merkittäviä muutoksia. Vuoden 2026 alussa muuttunut vastuunjako maakunnallisesta eläinlääkäripäivystyksestä on toiminut hyvin. Eläinlääkintähuollon palvelujärjestelmän ylläpitäminen edellyttää riittävää resurssia. Vuoden 2026 alussa voimaan tulleen eläinlääkintähuoltolain vaikutuksia tarvittavaan henkilöresurssiin tarkastellaan vuoden aikana. Sen takia avoin kunnaneläinlääkärin virka on täytetty määräaikaisena 31.12.2027 saakka. Kunnaneläinlääkäreiden työsidonnaisuus on suuri. Työssä jaksamista, työturvallisuutta ja työtyytyväisyyttä on systemaattisesti kehitetty muun muassa muokkaamalla päivystysjärjestelyjä ja työnteon käytäntöjä sekä palkkaamalla kaksi eläintenhoitajaa. Valvontaeläinlääkäreiden työssäjaksamista tuetaan säännöllisen työnohjauksen avulla.

Ympäristöterveydenhuollon talousarvio pitää sisällään määräaikaisen valvontaeläinlääkärin virkasuhteen jatkamisen edelleen vuodelle 2027. Hollolan kunnanhallitus on perustanut määräaikaisen valvontaeläinlääkärin viran vuosille 2025 ja 2026 valvonnan työruuhkan purkamiseksi. Eläinten hyvinvoinnin valvonnassa on vuonna 2026 ollut useampia hankalia tapauksia, joihin on kulunut runsaasti valvonnan resurssia. Lisäksi uusia ilmoituksia eläinten hyvinvoinnin rikkomuksista tulee valvontaan säännöllisesti. Työjonoa ei ole saatu purettua toivotussa laajuudessa. Valvontaan ohjataan myös kunnaneläinlääkäreiden työpanosta mutta yhä useammin tapausten hoitamiseen tarvitaan valvontaeläinlääkäreiden asiantuntemusta. Henkilöstön jaksamisen kannalta on tärkeää osoittaa valvontatehtävien hoitamiseen edelleen lisäresurssia. Ruokavirasto korvaa kunnille valvontatehtävien hoitamisesta aiheutuvat kulut.

Terveydensuojelun vastuualueen henkilöstöresurssi on riittävä nykyisten tehtävien hoitamiseen ja valvontasuunnitelman mukaiset tavoitteet pystytään normaalitilanteessa toteuttamaan. Myös mahdollisten häiriötilanteiden hoitamiseen varaudutaan ja niitä esiintyy vuosittain jonkun verran. Vastuualueella on tiedossa henkilöstön eläköitymisiä taloussuunnitelmavuosina. Osaavan ja kokeneen henkilöstön rekrytointi voi olla haastavaa myös terveydensuojelun vastuualuella ja uuden henkilöstön perehdyttämiseen joudutaan kohdistamaan enemmän resurssia.

Vuodelta 1994 olevan terveydensuojelulain kokonaisuudistus on työn alla. Lakihankkeen tavoitteena on selvittää, miten terveydensuojelun toimintaympäristö on muuttunut ja millainen viranomaisvalvonta soveltuu parhaiten tämän päivän tarpeisiin. Uusi laki tuo todennäköisesti muutoksia valvontakäytäntöihin ja sillä saattaa olla vaikutusta myös terveydensuojelun toimintatuottojen kertymiseen. Lakihanke kuitenkin viivästyy alkuperäisestä suunnitelmasta eikä se etene nykyisellä hallituskaudella.

Vuodelle 2027 Päijät-Hämeen ympäristöterveydenhuollon talouteen kohdistuu 50 tuhannen euron sopeuttamistarve, joka jaetaan terveydensuojelun ja eläinlääkintähuollon vastuuyksiköille toimintakulujen suhteessa. Ympäristöterveydenuhuollossa henkilöstökulujen osuus toimintamenoista on merkittävä, eikä säästäminen toimintakuluissa onnistu ilman henkilöstövaikutuksia. Sen vuoksi sopeutustarve katetaan pääosin lisäämällä ulkoisilta asiakkailta perittäviä maksuja 1.1.2027 alkaen. Myös kuluja pyritään karsimaan mahdollisuuksien rajoissa.

Hollolan kunnanhallitus on 1.6.2026 päättänyt käynnistää yt-neuvottelut kustannusten karsimiseksi. Talousarviota laadittaessa vaikutukset seudulliseen ympäristöterveydenhuoltoon eivät ole selvillä. Tavoitteena on kuntatasolla löytää pysyviä säästöjä eivätkä esim. henkilöstön lomautukset ole ensisijaisia toimenpiteitä. Yt-neuvotteluilla saattaa olla vaikutuksia myös ympäristöterveydenhuoltoon pidemmällä aikavälillä.

Ympäristöterveyslautakunnan kokoonpano vaihtuu osittain 1.6.2027 alkaen, kun kuntapareina toimivien Hartolan ja Kärkölän kuntien edustajat vaihtuvat Sysmän ja Padasjoen kuntien edustajiin. Samalla lautakunnan varapuheenjohtajuus siirtyy Orimattilan kaupungin edustajalta Heinolan kaupungin edustajalle.

Palvelukuvaus

Elinympäristön terveellisyys koetaan merkittävänä arvona, samoin lähellä tuotettu puhdas ruoka. Ympäristöterveydenhuollon tarkoituksena on ehkäistä ennaltaehkäistä elinympäristöstä ihmiseen kohdistuvia terveysvaaroja ja -haittoja, poistaa olemassa olevia terveyshaittoja sekä edistää eläinten terveyttä ja hyvinvointia ja osallistua eläintautien torjumiseen. Osana toimintaa tehdään kiinteää yhteistyötä muiden viranomaisten ja sidosryhmien kanssa ja tuodaan aktiivisesti ympäristöterveydenhuollon näkökulma toimialueen kaavoitus-, ympäristölupa- ja rakennuslupaprosesseihin päätöksenteon pohjaksi. Keskeiset toimintaperiaatteet ovat joustavuus, tehokkuus sekä asiakkaiden ja kuntien yhdenvertaisuus.

Terveydensuojelulla on toimipisteet Hollolassa ja Heinolassa. Viranomaisvalvontaa tehdään vuosille 2025–2028 laaditun valvontasuunnitelman mukaisesti. Suunnitelmaan tehdään vuosittain tarvittavat päivitykset. Valvonnan lisäksi varataan riittävästi resursseja niin sanottuun ennaltaehkäisevään ympäristöterveydenhuoltoon. Tällä tarkoitetaan kuntalaisten ja toimijoiden neuvomista ja ohjaamista sekä asiantuntijana ja lausunnonantajana toimimista sopimuskunnille ja muille yhteistyökumppaneille.

Kunnaneläinlääkäripalvelut tuotetaan lähipalveluna seitsemällä vastaanotolla. Valvontaeläinlääkäreillä on toimipiste Orimattilan vastaanoton yhteydessä. Eläinlääkäripäivystys on järjestetty maakunnallisesti yhdessä Lahden kaupungin kanssa siten, että Päijät-Hämeen ympäristöterveys vastaa päivystyksestä pitopaikassa hoidettavien eläinten osalta ja Lahden kaupunki vastaanotolla hoidettavien eläinten osalta. Päivystyksen ruuhkatilanteita varten Päijät-Hämeen ympäristöterveydessä on käytössä hälytysraha, joka maksetaan päivystäjän avuksi hälytettävälle eläinlääkärille. Helsingin yliopiston tuotantoeläinsairaala vastaa Orimattilan länsiosien tuotantoeläinpraktiikasta sekä päivystyksestä koko Orimattilan kaupungin alueella.

Ympäristöterveydenhuolto varautuu mahdollisten häiriötilanteiden hoitamiseen ja häiriötilannetoiminnan osaamista ylläpidetään jatkuvasti.

Seudullisen ympäristöterveydenhuollon visiona on olla hirveen haluttu yhteistyökumppani alueen kunnille, toimijoille sekä kuntalaisille. Lisäksi ympäristöterveydenhuolto pyrkii olemaan hirveen hyvä esimerkki muuttuvassa toimintaympäristössä toimivasta ympäristöterveydenhuollon yksiköstä. Laadukkaat palvelut ovat helposti saavutettavissa toimintakentässä tapahtuvista muutoksista huolimatta ja henkilöstöllä on vahva osaaminen vastuualueellaan.

Palvelusuunnitelma 2027

Terveydensuojelun vastuualueella valtakunnallinen valvontaohjelmakausi kattaa vuodet 2025–2028. Päijät-Hämeen ympäristöterveyden valvontasuunnitelma on laadittu valvontaohjelmakaudelle ja siihen tehdään vuosittain tarvittavat päivitykset. Valvontaa toteutetaan valvontasuunnitelman mukaisesti. Lisäksi varataan resursseja akuuttien valvontatapausten hoitamiseen ja valvontaa tukevaan työhön, kuten neuvontaan ja ohjaukseen sekä sidosryhmätyöskentelyyn. Tiedottamista toiminnasta ja elinympäristöterveydestä toteutetaan aktiivisesti käyttäen monipuolisesti eri tiedotuskanavia.

Eläinlääkintähuollossa eläinlääkäripalvelut ja eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvonta pyritään toteuttamaan lainsäädännön vaatimalla ja valtakunnallisen eläinlääkintähuollon ohjelman mukaisella tavalla. Eläinten hyvinvoinin valvontaan ohjataan lisää resurssia määräaikaisen valvontaeläinlääkärin virkasuhdetta jatkamalla. Ruokavirasto on nimennyt kolme Päijät-Hämeen ympäristöterveyden kunanneläinlääkäriä valmiuseläinlääkäreiksi ja kouluttaa heitä eläintautien torjuntaan.

Ympäristöterveydenhuollon palveluverkkoa ei ole tarkoitus talousarviovuonna muuttaa. Kunnaneläinlääkäreiden saatavuuden ja nykyuisten työntekijöiuden pysyvyyden varmistamiseksi käytetään mahdollisuuksien mukaan erilaisia työajan joustoja, joilla voidaan lisätä työn houkuttelevuutta ja tukea työssä jaksamista. Terveydensuojelun vastuualueella on hybridityön tekeminen laajasti käytössä.

Kuntien maksuosuuksien perusteena käytettävistä suoritteista on tehty kuntakohtaiset suoritearviot. Arviot perustuvat historiatietoon kuntien palvelutarpeesta sekä arvioon mahdollisten toimintaympäristön muutosten vaikutuksesta palvelutarpeeseen. Palvelutarpeessa voi vuoden aikana kuitenkin tulla odottamattomia muutoksia esim. häiriötilanteissa. Lopulliset kuntien maksuosuudet määräytyvät vuoden aikana toteutuneiden suoritteiden perusteella.

Palvelusuunnitelma taloussuunnitelmavuosille 2028–2030

Talousarviota laadittaessa palveluiden järjestämiseen ei ole tiedossa merkittäviä muutoksia. Ympäristöterveydenhuollon toimipisteverkko pyritään säilyttämään nykyisellään. Mikäli jäsenkuntien perimät vuokra- ja puhtaanapitokustannukset kasvavat merkittävästi on mahdollista, että toimipisteverkostoa joudutaan tarkastelemaan uudelleen.

Eläinlääkintähuoltolain palvelut toteutetaan ympäristöterveyslautakunnan päättämän palvelutason mukaisesti. Ympäristöterveydenhuollon resurssitarvetta arvioidaan suhteessa tehtäväkentän muutoksiin. Kunnaneläinlääkäripäivystyksen järjestäminen edellyttää riittävän henkilöresurssin säilyttämistä, ettei päivystys kuormita työntekijöitä kohtuuttomasti. Pysyvän resurssin lisäämistä valvontatehtäviin arvioidaan uudelleen vuoden 2027 lopussa valvonnan työtilanteen pohjalta.

Terveydensuojelun vastuualueella palvelut toteutetaan lainsäädännön ja valvontasuunnitelman mukaisesti. Terveydensuojelussa on riittävät resurssit tehtävien hoitamiseen ja erikoistumiseen valvonnan eri sektoreihin. Resurssia ei ole syytä vähentää. Terveydensuojelulain kokonaisuudistuksen vaikutukset toimintaan arvioidaan ennen lain voimaantuloa.

Hollolan kunnassa käynnistyneiden yhteistoimintaneuvottelujen tulosten vaikutukset seudullisen ympäristöterveydenhuollon toimintaan pyritään minimoimaan ja palvelutaso säilyttämään.

Sosiaali- ja terveysministeriö sekä Maa- ja metsätalousministeriö ovat eri tilaisuuksissa nostaneet esille valtakunnallisen tarpeen kasvattaa valvontayksiköiden kokoa. Nämä vaikutukset toimintaan arvioidaan vasta siinä vaiheessa, kun ohjaava lainsäädäntö on valmisteltu.

TOIMINNALLISET TAVOITTEET

Valtuustoon nähden sitovat tavoitteet

Tavoite	**Päijät-Hämeen ympäristöterveydenhuollon talousarvion toteutuminen.**
Mittarit	Sopimuskuntien maksuosuus toteutuu talousarvion mukaisesti.
Vastuu	Silja Mäkelä, ympäristöterveysjohtaja; Hanna Lindholm, eläinlääkintähuollon päällikkö
Tavoite: Seudullisen ympäristöterveydenhuollon säännöllinen viestintä	
Mittarit	Suunnitelmallista (viestinnän vuosikello) ja ajankohtaista (some-kanavat) viestintää kuntalaisille ja toimijoille. Tavoitteena on viestinnän toteutuminen vuosien 2025 ja 2026 tasolla.
Vastuu	Silja Mäkelä, ympäristöterveysjohtaja; Hanna Lindholm, eläinlääkintähuollon päällikkö
Tavoite: Ympäristöterveydenhuollon varautuminen	
Mittarit	Harjoitusuunnitelman mukaisen ympäristöterveydenhuollon oman häiriötilanneharjoituksen toteuttaminen.
Vastuu	Silja Mäkelä, ympäristöterveysjohtaja; Hanna Lindholm, eläinlääkintähuollon päällikkö
Tavoite: Sujuva yhteistyö muiden viranomaisten kanssa	
Mittarit	Kuntatapaamisten järjestäminen suunnitelman mukaisesti kaikkiin kuntiin joka toinen vuosi. Hämeen alueen valvontayksiköiden vuodelle 2028 ajoittuvan yhteistyöprojektin suunnittelu. Vuosittainen yhteistyöpalaveri eläinsuojeluasioista vastaavan poliisiviranomaisen kanssa
Vastuu	Silja Mäkelä, ympäristöterveysjohtaja; Hanna Lindholm, eläinlääkintähuollon päällikkö

TULOARVIOT JA MÄÄRÄRAHAT

Tuloslaskelma. Sitova TILIKAUDEN YLIJÄÄMÄ (ALIJÄÄMÄ)

	Tilinpäätös 2025	Talousarvio 2026	Talousarvio 2027	Muutos %	Talous-suunnitelma 2028	Talous-suunnitelma 2029	Talous-suunnitelma 2030
Liikevaihto	3 325 023	3 322 900	3 372 000	1,5 %	3 450 800	3 531 900	3 615 000
Liiketoiminnan muut tuotot	577	0	0	0,0 %	0	0	0
Materiaalit ja palvelut	-871 331	-819 100	-828 300	1,1 %	-844 800	-862 200	-880 200
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-37 327	-46 800	-49 400	5,6 %	-50 100	-50 900	-51 700
Palvelujen ostot	-834 004	-772 300	-778 900	0,9 %	-794 700	-811 300	-828 500
Henkilöstökulut	-2 235 133	-2 275 900	-2 302 700	1,2 %	-2 360 100	-2 418 900	-2 479 000
Palkat ja palkkiot	-1 727 895	-1 837 300	-1 862 400	1,4 %	-1 909 000	-1 956 700	-2 005 600
Henkilösivukulut	-507 237	-438 600	-440 300	0,4 %	-451 100	-462 200	-473 400
Eläkekulut	-441 738	-369 100	-370 200	0,3 %	-379 400	-388 700	-398 400
Muut henkilösivukulut	-65 499	-69 500	-70 100	0,9 %	-71 700	-73 500	-75 000
Liiketoiminnan muut kulut	-219 428	-227 900	-241 000	5,7 %	-245 900	-250 800	-255 800
Liikeylijäämä (-alijäämä) yhteensä	-293	0	0	0,0 %	0	0	0
Rahoitustuotot ja -kulut	293	0	0	0,0 %	0	0	0
Tilikauden ylijäämä/alijäämä	0	0	0	0,0 %	0	0	0

Seudullisen ympäristöterveydenhuollon tilinpäätös päättyy Hollolan kunnan talousarvion laadintaohjeiden mukaisesti nollaan. Ympäristöterveydenhuollon järjestämisestä solmitun yhteistyösopimuksen mukaisesti ympäristöterveydenhuollon toimintatuotot ja -menot lasketaan erikseen eläinlääkintähuollolle ja terveydensuojelulle.

Ympäristöterveydenhuollon toimintakulut nousevat 49 tuhatta euroa (1,48 prosenttia) vuoden 2026 talousarvioon verrattuna. Tämä johtuu pääosin henkilöstökulujen sekä toimitilojen vuokrien ennustetusta kasvusta. Liiketoiminnan ulkoiset tuotot, joita peritään valvontakohteilta ja asiakkailta, kasvavat 73 tuhatta euroa. Henkilöstökulut muodostavat 68,3 prosenttia ympäristöterveydenhuollon kuluista. Sopimuskunnilta vuokrattavien toimitilojen vuokra- ja puhtaanapitokustannusten kasvu ei ole tiedossa talousarviota valmisteltaessa ja kustannustason nousu perustuu arvioon.

Liiketoiminnan tuottoja kasvattavat ympäristöterveydenhuollon maksutaksaan esitettävät hinnankorotukset molemmilla vastuualueilla. Ympäristöterveyslautakunta hyväksyy maksutaksan talousarvion hyväksymisen jälkeen.

Sopimuskuntien korvattavaksi jäävä kokonaismaksuosuus laskee 24 tuhatta euroa (1,12 prosenttia) vuoden 2026 talousarvioon verrattuna. Kuntakohtaisesti esiintyy kuitenkin vaihtelua maksuosuuden kehityksessä. Eniten laskee Hartolan kunnan maksuosuus (13,5 prosenttia) kun taas Iitin, Kärkölän ja Padasjoen kuntien sekä Orimatilan kaupungin maksuosuudet kasvavat vuoden 2026 talousarvioon verrattuna.

ERITTELY MÄÄRÄRAHOISSA JA TULOARVIOISSA HUOMIOON OTETUISTA MUUTOKSISTA	
Muutos	**1 000 euroa**
• **Liiketoiminnan tuotot**	
Tuottojen muutos	49
Ulkoisten tuottojen muutos	73
Yhteistoimintakorvausten muutos	-24
• **Liiketoiminnan kulut**	
Henkilöstökulujen muutos	27

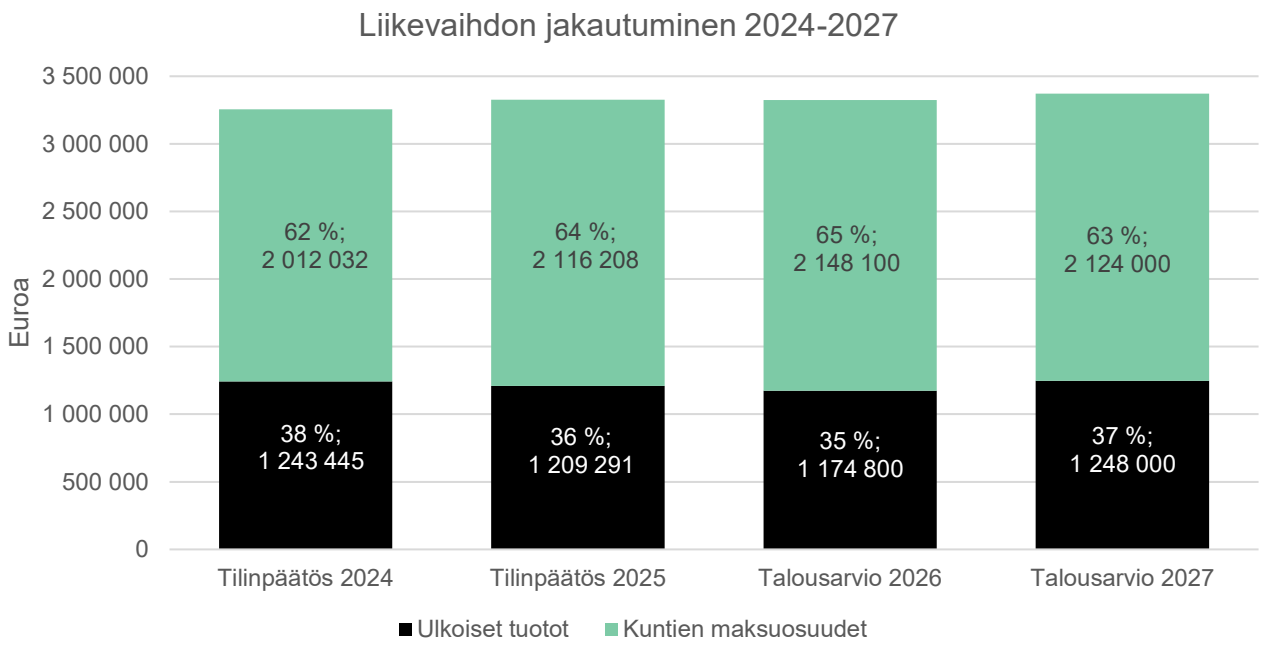

Arvio vastuualuekohtaisesta määrärahan jakautumisesta

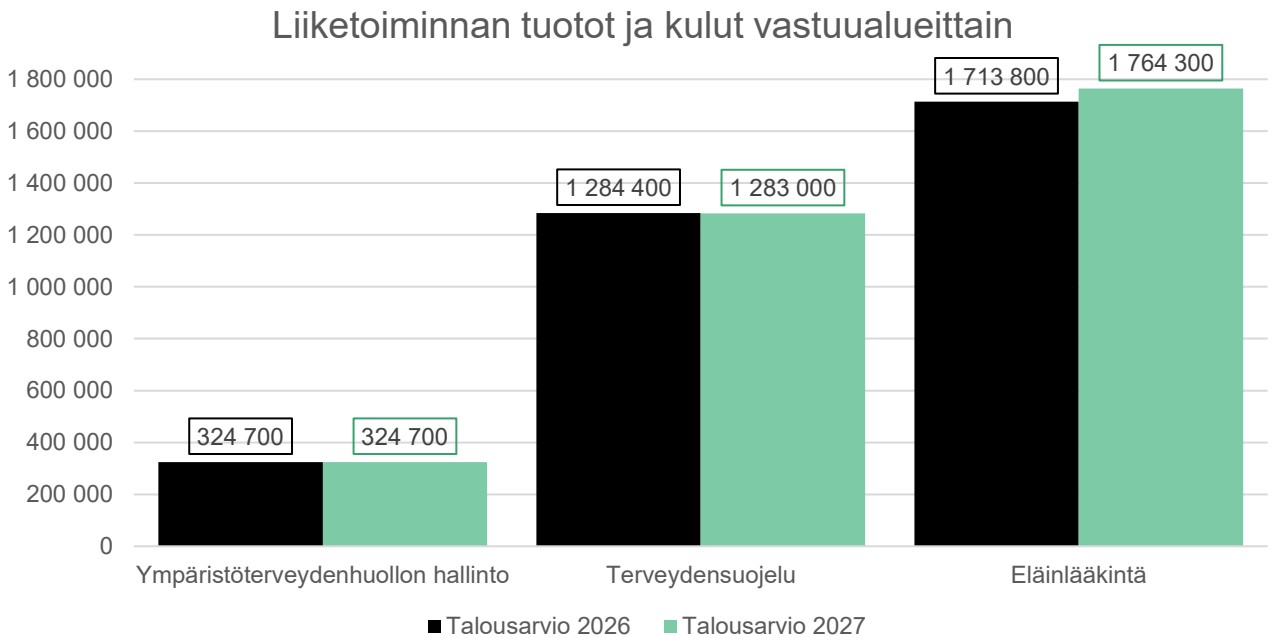

RAHOITUSOSA	Tilinpäätös 2025	Talousarvio 2026	Talousarvio 2027	Talous-suunnitelma 2028	Talous-suunnitelma 2029	Talous-suunnitelma 2030
Toiminnan rahavirta						
Liikeylijäämä (alijäämä)	-293	0	0	0	0	0
Rahoitustuotot ja -kulut	293	0	0	0	0	0
Toiminnan ja investointien rahavirta	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Rahoituksen rahavirta						
Muut maksuvalmiuden muutokset						
Saamisten muutos kunnalta	81 088	0	0	0	0	0
Saamisten muutos muilta	-22 250	0	0	0	0	0
Korottomien velkojen muutos kunnalta	-88 591	0	0	0	0	0
Korottomien velkojen muutos muilta	29 753	0	0	0	0	0
Rahoituksen rahavirta	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Rahavarojen muutos	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**

TOIMINTAA KUVAAVAT TUNNUSLUVUT	Tilinpäätös 2025	Talousarvio 2026	Talousarvio 2027
• **Terveydensuojelu**			
Tarkastukset	919	828	818
Päätökset	267	222	204
Yhteydenotot	2 186	2 685	2 590
Konsultaatiot	265	282	307
Lausunnot	98	115	121
Näytteenotto	1 012	938	990
• **Eläinlääkintä**			
Tilakäynnit	3 061	2 790	2 547
Vastaanottokäynnit	13 720	11 025	10 738
Tarkastukset	32	40	13
Valvontakäynnit	368	-	374

ARVIO MAKSUOSUUKSISTA KUNNITAIN								
Kunta		**Tilinpäätös 2025**	**Talousarvio 2026**	**Talousarvio 2027**	**Muutos %**	**Talous-suunnitelma 2028**	**Talous-suunnitelma 2029**	**Talous-suunnitelma 2030**
Asikkala	Terveydensuojelu	59 743	107 000	95 900	-10,4 %	98 200	100 600	103 000
	Eläinlääkintähuolto	169 634	147 100	150 200	2,1 %	153 800	157 500	161 300
	Yhteensä	**229 377**	**254 100**	**246 100**	**-3,1 %**	**252 000**	**258 100**	**264 300**
Hartola	Terveydensuojelu	38 503	33 700	35 600	5,6 %	36 500	37 300	38 200
	Eläinlääkintähuolto	35 168	56 100	42 100	-25,0 %	43 100	44 100	45 200
	Yhteensä	**73 671**	**89 800**	**77 700**	**-13,5 %**	**79 600**	**81 400**	**83 400**
Heinola	Terveydensuojelu	133 353	194 200	188 000	-3,2 %	192 500	197 100	201 900
	Eläinlääkintähuolto	232 954	191 500	174 000	-9,1 %	178 200	182 500	186 800
	Yhteensä	**366 307**	**385 700**	**362 000**	**-6,1 %**	**370 700**	**379 600**	**388 700**
Hollola	Terveydensuojelu	89 863	159 500	155 400	-2,6 %	159 100	162 900	166 900
	Eläinlääkintähuolto	193 824	173 800	163 600	-5,9 %	167 500	171 500	175 700
	Yhteensä	**283 687**	**333 300**	**319 000**	**-4,3 %**	**326 600**	**334 400**	**342 600**
Iitti	Terveydensuojelu	36 246	63 900	64 100	0,3 %	65 600	67 200	68 800
	Eläinlääkintähuolto	146 095	121 900	134 000	9,9 %	137 200	140 500	143 900
	Yhteensä	**182 341**	**185 800**	**198 100**	**6,6 %**	**202 800**	**207 700**	**212 700**
Kärkölä	Terveydensuojelu	28 323	33 200	33 200	0,0 %	34 000	34 800	35 600
	Eläinlääkintähuolto	132 278	107 900	119 700	10,9 %	122 600	125 500	128 500
	Yhteensä	**160 601**	**141 100**	**152 900**	**8,4 %**	**156 600**	**160 300**	**164 100**
Orimattila	Terveydensuojelu	70 111	119 500	118 200	-1,1 %	121 000	123 900	126 900
	Eläinlääkintähuolto	389 923	369 400	378 900	2,6 %	388 000	397 300	406 800
	Yhteensä	**460 034**	**488 900**	**497 100**	**1,7 %**	**509 000**	**521 200**	**533 700**
Padasjoki	Terveydensuojelu	41 334	45 700	46 000	0,7 %	47 100	48 200	49 400
	Eläinlääkintähuolto	24 893	28 900	34 200	18,3 %	35 000	35 900	36 700
	Yhteensä	**66 227**	**74 600**	**80 200**	**7,5 %**	**82 100**	**84 100**	**86 100**
Sysmä	Terveydensuojelu	32 668	50 100	51 600	3,0 %	52 800	54 100	55 400
	Eläinlääkintähuolto	137 032	144 800	139 300	-3,8 %	142 600	146 100	149 600
	Yhteensä	**169 700**	**194 900**	**190 900**	**-2,1 %**	**195 400**	**200 200**	**205 000**
Yhteensä	Terveydensuojelu	530 143	806 800	788 000	-2,3 %	806 800	826 100	846 100
	Eläinlääkintähuolto	1 461 801	1 341 400	1 336 000	-0,4 %	1 368 000	1 400 900	1 434 500
	Yhteensä	**1 991 944**	**2 148 200**	**2 124 000**	**-1,1 %**	**2 174 800**	**2 227 000**	**2 280 600**

Työllisyyslautakunta

Päijät-Hämeen työllisyysalue

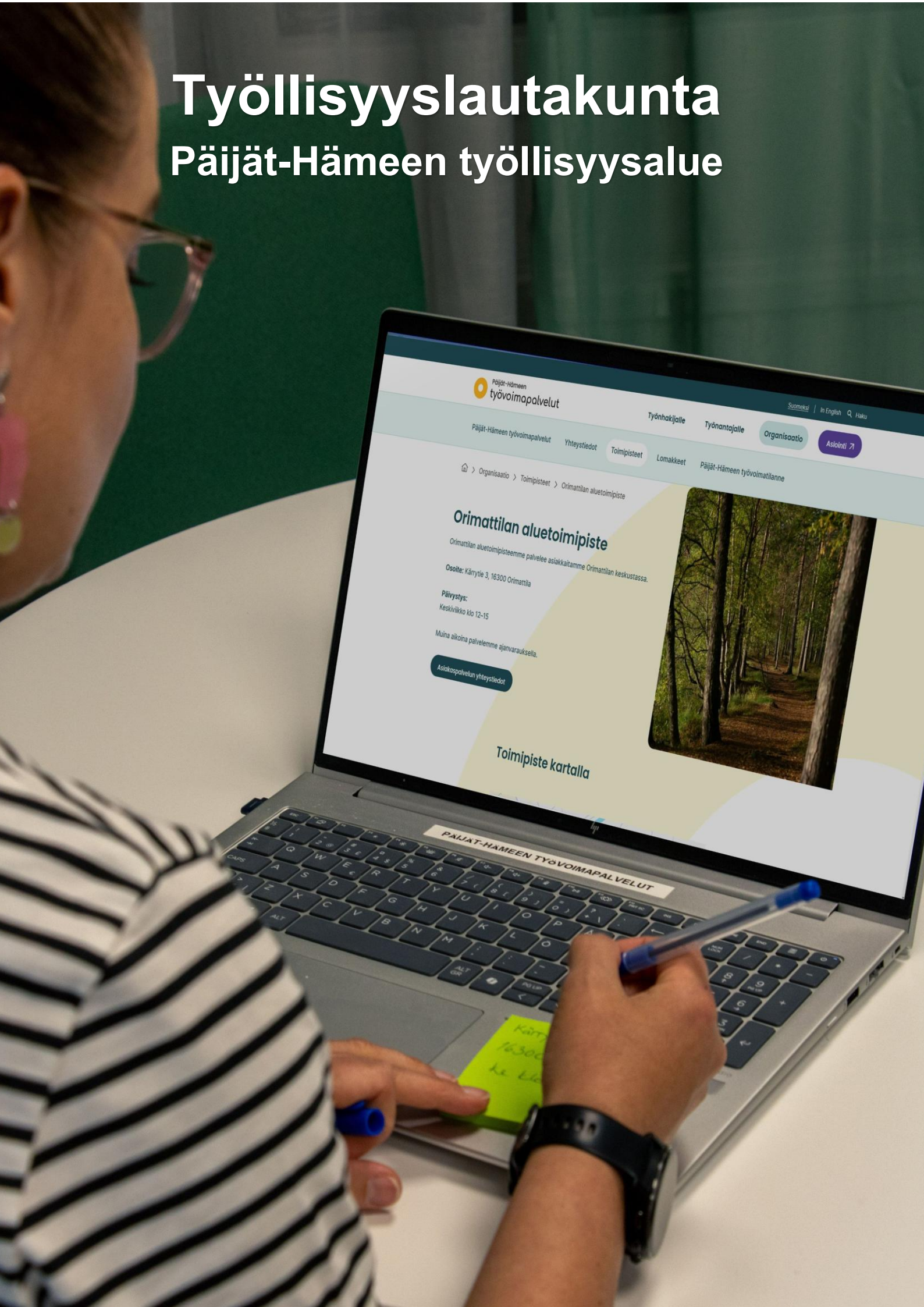

Päijät-Hämeen työllisyysalue

Anne Tapaila
työllisyysaluejohtaja

Työllisyysaluejohtajan katsaus

Päijät-Hämeen työllisyysalue siirtyy vuonna 2027 toimintansa kolmanteen täyteen toimintavuoteensa. Organisaation ja palveluiden käynnistämisvaihe on saatu päätökseen, ja toiminnan painopiste on siirtynyt palveluiden vaikuttavuuden, taloudellisen tehokkuuden ja alueellisen elinvoiman vahvistamiseen.

Työllisyysalueen palvelurakenne ja yhteistyömallit ovat vakiintuneet. Alueen kuntien kanssa laaditut palvelusopimukset, yhtenäiset asiakasprosessit sekä yhteinen toimintamalli mahdollistavat palvelujen tasalaatuisen toteuttamisen koko toimialueella. Samanaikaisesti kehitystyö luonnollisesti jatkuu edelleen erityisesti tiedolla johtamisen osalta, jotta palveluita voidaan kohdentaa entistä paremmin asiakkaiden tarpeisiin ja työmarkkinoiden muutoksiin.

Edelleen heikkona jatkunut valtakunnallinen talouden suhdanne on vaikuttanut Päijät-Hämeen maakunnan yrityksiin, minkä johdosta henkilöstöä on irtisanottu ja lomautettu lisäten työttömien työnhakijoiden määrää koko maakunnassa. Kuluneen kevään aikana työllisyysalueen asiakasmäärä ei enää ole noussut. Muuttava toimintaympäristö ja yrityksien toiminnan muuttuminen tuottavat myös uusia vaateita työntekijöiden osaamiselle. Työvoimakoulutusten on vastattava näihin uusiin tarpeisiin, ja uudenlaisten muuntokoulutusten tarve korostuu entisestään, jotta aikaisempaa osaamista voidaan hyödyntää.

Päijät-Hämeen maakunnan vaikean työttömyystilanteen johdosta Päijät-Hämeen työllisyysalue, yhdessä Lahden kaupungin kanssa, on syksyllä 2026 saanut mahdollisuuden hakea valtiolta Äkillisen rakennemuutoksen rahoitusta (ÄRM) ja Euroopan komissiolta Euroopan Globalisaatiorirahoitusta (EGR) työttömien työnhakijoiden edelleen kouluttamiseen ja yrittäjyyden tukemiseen. Näitä toimenpiteitä toteutettaisiin vuoden 2027 aikana.

Laki kotoutumisen edistämisestä on muuttumassa vuoden 2027 alusta, jolloin työvoimaviranomaisen tehtäviä kotoutumiskoulutuksen osalta laajennetaan koskemaan myös luku- ja kirjoitustaidon koulutusta maahanmuuttajille. Tämän lisäksi kotoutumiskoulutuksen tavoitteita ja sisältöjä tullaan uudistamaan. Uusien tehtävien ohella kotoutumiskoulutuksen rahoitus kootaan yhteen kanavaan kunnan peruspalvelujen valtionosuuteen. Uusiin tehtäviin kohdentuvan rahoituksen tiedetään jo tässä vaiheessa olevan riittämätön kattamaan uudistuksesta aiheutuvia kustannuksia. Tämän takia yhteistyö työllisyysalueen jäsenkuntien kanssa kotoutumisen osalta, on oleellinen keino onnistua uudessa tehtävässä.

Merkittävät muutokset sosiaalihuoltolaissa vuonna 2027 tulevine palvelumuutoksineen, sekä keväällä 2026 työttömyysetuuden muuttuminen yleistueksi uusine velvoitteineen, on lisännyt työnhakija-asiakkuuteen yhä enemmän asiakkaita, joiden työllistymisen näkymä on heikko tai olematon. Nämä muutokset tulevat näkyvään työvoimapalveluissa lisääntyneenä työmääränä. Sosiaalihuollon kanssa tehtävä luontainen tiivis yhteistyö vähenee, koska asiakkaita ei enää jatkossa kohdata ns. aktivointisuunnitelman puitteissa.

Päijät-Hämeen työllisyysalueen keskeisinä tavoitteina vuodelle 2027 ovat pitkäaikaistyöttömyyden vähentäminen sekä työvoiman saatavuuden parantaminen alueen yrityksiin. Työllisyysalue vahvistaa edelleen yhteistyötä kuntien, Lahden kaupungin, elinvoimayhtiö Business Lahden, Koulutuskeskus Salpauksen sekä

muiden koulutuksen tuottajien ja sidosryhmien kanssa. Tavoitteena on rakentaa sujuvia palveluketjuja, jotka tukevat työnhakijoiden työllistymistä, osaamisen kehittämistä ja yritysten kasvua. Erityistä painoarvoa laitetaan yhteistyön kehittämiseen Päijät-Hämeen hyvinvointialueen kanssa, tavoitteena luoda yhteinen prosessi asiakkaiden työ- ja toimintakyvyn arviointiin.

Talouden näkökulmasta toimintaa ohjaa kustannustehokkuus sekä työttömyydestä aiheutuvien kuntiin kohdistuvien kustannusten hallinta. Toiminnan vaikuttavuutta seurataan Keha-keskuksen luomilla mittareilla, joiden avulla arvioidaan muun muassa työllistymisiä, yritysyhteistyön tuloksia, palvelujen saavutettavuutta sekä asiakastyytyväisyyttä.

Vuoden 2027 talousarvio perustuu tavoitteeseen vahvistaa Päijät-Hämeen työllisyysalueen kuntien elinvoimaa, parantaa työmarkkinoiden kohtaantoa ja tuottaa laadukkaita sekä vaikuttavia työllisyyspalveluja koko alueen asukkaille ja työnantajille.

Palvelukuvaus

Päijät-Hämeen työllisyysalue toimii Asikkalan, Hartolan, Heinolan, Hollolan, Iitin, Kärkölän, Orimattilan, Padasjoen ja Sysmän kuntien edustajista koostuvan työllisyyslautakunnan ohjauksessa tuottaen lakisääteisiä työvoimapalveluja yhdeksän kunnan työnhakija-asiakkaille ja yritysasiakkaille. Työvoimapalvelujen henkilöstö on keskitetty kolmeen aluetoimistoon; Heinola, Hollola ja Orimattila. Aluetoimistoista käsin tuodaan asiakaspalvelut kaikkiin kuntiin, tarjoten asiakaspalvelua myös kasvokkain.

Kuntakohtaiset palvelusopimukset tukevat viranomaispalveluja tuottaen asiakkaan työllistymistä edistäviä tekijöitä ja/tai työllistymisen esteitä.

Palvelusuunnitelma 2027

Vuoden 2027 aikana jatketaan aktiivista asiakaspalvelumallin kehittämistä. Palvelumalli tukee asiakkaiden nopeaa työllistymistä ja varmistaa, että palvelut kohdentuvat tuloksellisesti. Kahden pääsegmentin palvelumalli otettiin käyttöön vuoden 2026 alusta. Asiakassegmentointi toimii asiakkaan palveluprosessin määrittämisen työvälineenä koko organisaatiossa. Ensimmäinen kahteen segmenttiin jako tehdään nopeasti työllistyvien ja vahvempaa tukea työllistymiseen tarvitsevien asiakkaiden välillä VahvaAlku –palvelussa, työttömyysturvatarkistuksen yhteydessä. Asiakkaan tuen tarpeen selkeydyttyä tehdään vielä jako alasegmenttiin, joka määrittelee pääosin asiakkaan palveluprosessia. Asiakaspalvelumallia edelleen kehitetään vuoden 2027 aikana entistä sujuvammaksi nopeamman työllistymisen näkökulmasta.

Vuoden 2027 aikana arvioidaan myös maakunnan yrityksissä työvoiman tulevia osaamisen tarpeita, jotta suoraan työllistyvien osaamishaasteita/ -vajeita voidaan nopeasti paikata työvoima- rekry- ja muissa koulutuksissa, vahvistaen tarvittavaa osaamista. Tiivis työnantajapalveluiden verkostomainen yhteistyö niin kuntien elinkeinopalvelujen, Lahden työllisyyspalvelujen kuin maakunnallisen elinvoimayhtiön Business Lahden kanssa, mahdollistaa työnhakijan nopean työllistymisen. Yritysten työvoiman tarpeita tarkastellaan yhteisvastuullisesti, ja työnantajille ehdotetaan sopivimpia työnhakijoita koko maakunnan alueelta. Vastuullisella ja nopealla ehdokasesittelypaikkojen täyttämisellä on merkittävä vaikutus yritysten luottamuksen kasvattamisessa.

Asiakaspalvelumallin molemmissa pääasiakassegmenteissä asiakkaalle nimetään vastuutyönvälitysasiantuntija. Tuetun työllistymisen pääsegmentissä vastuuasiantuntija selvittää yhteistyössä muun verkoston toimijoiden kanssa asiakkaan tarvitsemia palveluja, erityisesti silloin kun työ- ja toimintakyvyn tilanne on epäselvä, ja työllistymisen haasteet ovat moninaiset. Vuoden 2027 tavoitteena onkin rakentaa yhteistyössä Lahden työllisyyspalvelujen ja Päijät-Hämeen hyvinvointialueen kanssa työ- ja toimintakyvyn arviointiin palveluprosessin päätavoitteet Päijät-Hämeessä.

Työllistymiseen vahvempaa tukea tarvitsevien asiakkaiden kohdalla usein korostuu myös sosiaali- ja terveydenhuollon ja/tai kuntien palvelujen yhteistyö. Yhdeksän kunnan alueella palvelutarjonnassa on edelleen vaihtelevuutta, mutta jokaisessa kunnissa on palveluja saatavilla. Säännölliset tapaamiset aluetoimistokohtaiset tapaamiset kuntien työllisyysasiantuntijoiden ja työvoimapalveluiden asiantuntijoiden kesken mahdollistavat tiiviin asiakasyhteistyön sekä yksittäisen kunnan toivomien yhteistyörakenteiden löytymisen.

Palvelusuunnitelma taloussuunnitelmavuosille 2028–2030

Työvoimapalvelut toteuttavat edelleen perustehtäväänsä työllistymisen edistämisestä pääpainona työnvälitys vahvassa yhteistyössä alueen kuntien ja Lahden työllisyysalueen kanssa sekä Business Lahden kanssa. Työllisyystilanteen mahdollisen paranemisen seurauksena työvoimapalveluihin tulee jäämään vahvemmin tukea työllistymiseen tarvitsevat asiakkaat, joilla on erilaisia työkyvyn ja/tai elämänhallinnan haasteita. Tulevina vuosina on kehitettävä työkykykokonaisuutta, jonka palveluprosessin suunnittelu aloitetaan vuonna 2027.

TOIMINNALLISET TAVOITTEET	
Valtuustoon nähden sitovat tavoitteet	
Tavoite	**Päijät-Hämeen työllisyysalueella toteutetaan lakia julkisista työvoimapalveluista kuntien sillä asettaman määrärahan puitteissa.**
Mittarit	Tavoitteessa huomioidaan kuntakohtaisesti toimintaympäristö, jossa turvataan osaavan työvoiman saatavuutta ja työtä hakevien mahdollisuuksia saada työtä sekä edistetään uuden yritystoiminnan syntymistä.
Vastuu	Anne Tapaila, työllisyysaluejohtaja

TULOARVIOT JA MÄÄRÄRAHAT

Tuloslaskelma. Sitova TILIKAUDEN YLIJÄÄMÄ (ALIJÄÄMÄ)

	Tilinpäätös 2025	Talousarvio 2026	Talousarvio 2027	Muutos %	Talous-suunnitelma 2028	Talous-suunnitelma 2029	Talous-suunnitelma 2030
Liikevaihto	7 344 067	8 556 200	8 700 000	1,7 %	8 855 400	9 055 300	9 259 800
Muut tuet ja avustukset	1 212 214	0	0	0,0 %	0	0	0
Liiketoiminnan muut tuotot	64 587	0	0	0,0 %	0	0	0
Materiaalit ja palvelut	-996 913	-1 190 900	-1 164 100	-2,3 %	-1 188 000	-1 212 200	-1 237 000
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-19 191	-20 300	-20 700	2,0 %	-21 100	-21 500	-21 900
Palvelujen ostot	-977 722	-1 170 600	-1 143 400	-2,3 %	-1 166 900	-1 190 700	-1 215 100
Henkilöstökulut	-3 821 922	-4 387 000	-4 363 500	-0,5 %	-4 472 400	-4 584 300	-4 698 900
Palkat ja palkkiot	-3 086 640	-3 557 800	-3 528 100	-0,8 %	-3 616 300	-3 706 800	-3 799 500
Henkilösivukulut	-735 282	-829 200	-835 400	0,7 %	-856 100	-877 500	-899 400
Eläkekulut	-634 665	-695 100	-703 100	1,2 %	-720 700	-738 700	-757 000
Muut henkilösivukulut	-100 617	-134 100	-132 300	-1,3 %	-135 400	-138 800	-142 400
Liiketoiminnan muut kulut	-3 802 033	-2 938 300	-3 132 400	6,6 %	-3 195 000	-3 258 800	-3 323 900
Liikeylijäämä (-alijäämä) yhteensä	0	0	0	0,0 %	0	0	0

ERITTELY MÄÄRÄRAHOISSA JA TULOARVIOISSA HUOMIOON OTETUISTA MUUTOKSISTA	
Muutos	**1 000 euroa**
• **Liiketoiminnan tuotot**	
Toimintatuottojen kasvu toimintakulujen mukaisesti	144
• **Liiketoiminnan kulut**	
Henkilöstökulut	-24
Palvelujen ostot, ICT-palvelut	-27
Avustukset, aiheuttamisperiaatteen kustannukset	200

Arvio vastuualuekohtaisesta määrärahan jakautumisesta

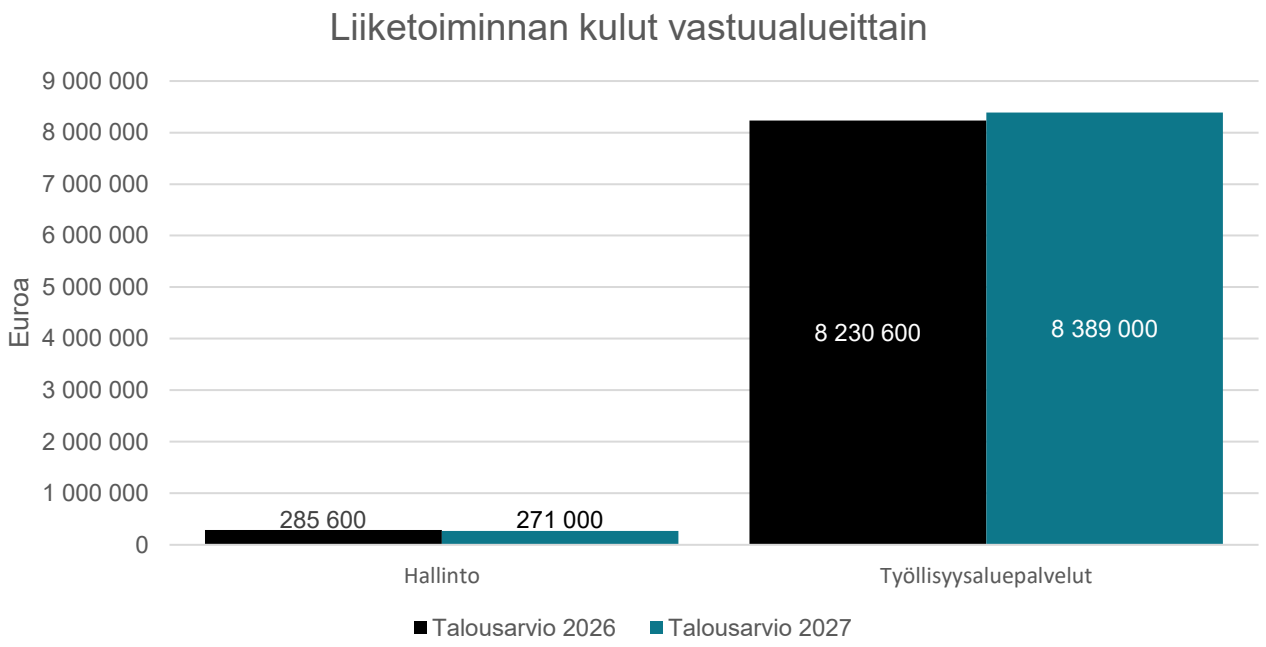

TOIMINTAA KUVAAVAT TUNNUSLUVUT	Tilinpäätös 2025	Talousarvio 2026	Talousarvio 2027
• **Työllisyysalue palvelut**			
Työnhakijoiden määrä	6 837	6 400	6 100
Työttömien määrä työllisyysalueella	4 667	4 100	4 150
Laajan työttömyyden määrä työllisyysalueella	5 273	5 200	5 200
Työvoiman määrä työllisyysalueella	36 114	36 000	36 000
Vieraskielisen työvoiman määrä työllisyysalueella	1 210	1 200	1 400
Työttömyysaste % alueella keskiarvo	12,9	11,4	12

RAHOITUSOSA	Tilinpäätös 2025	Talousarvio 2026	Talousarvio 2027	Talous-suunnitelma 2028	Talous-suunnitelma 2029	Talous-suunnitelma 2030
Toiminnan rahavirta						
Liikeylijäämä (alijäämä)	0	0	0	0	0	0
Poistot ja arvonalennukset	0	40 000	40 000	0	0	0
Investointien rahavirta						
Investointimenot	0	-80 000	0	0	0	0
Toiminnan ja investointien rahavirta	**0**	**-40 000**	**40 000**	**0**	**0**	**0**
Rahoituksen rahavirta						
Muut maksuvalmiuden muutokset						
Saamisten muutos kunnalta	-2 441 657	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Saamisten muutos muilta	375 877	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Korottomien velkojen muutos kunnalta	1 484	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Korottomien velkojen muutos muilta	2 064 296	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Rahoituksen rahavirta	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Rahavarojen muutos	**0**	**-40 000**	**40 000**	**0**	**0**	**0**

Arvio maksuosuuksista kunnittain

Maksuosuudet 2027

	Asikkala	Hartola	Heinola	Hollola	Iitti	Kärkölä	Orimattila	Padasjoki	Sysmä	Yhteensä
Maksuosuus laaja työttömyys toimintamenot * 75 %	563 900	206 700	1 729 500	1 374 400	488 100	366 400	1 356 000	209 800	230 300	6 525 100
Maksuosuus 18–64-vuotiaat toimintamenot * 20 %	156 200	45 300	360 700	497 200	131 000	92 300	345 900	48 800	62 600	1 740 000
Maksuosuus vieraskieliset toimintamenot * 5 %	34 900	11 400	124 100	100 700	19 900	28 100	91 100	10 100	14 600	434 900
Yhteensä	**755 000**	**263 400**	**2 214 300**	**1 972 300**	**639 000**	**486 800**	**1 793 000**	**268 700**	**307 500**	**8 700 000**
Maksuosuus 2026	742 500	259 000	2 177 600	1 939 800	628 400	478 800	1 763 600	264 100	302 400	8 556 200
Muutos TA 2027/TA 2026, eur	12 500	4 400	36 700	32 500	10 600	8 000	29 400	4 600	5 100	143 800
Muutos TA 2027/TA 2026, %	1,70 %	1,70 %	1,70 %	1,70 %	1,70 %	1,70 %	1,70 %	1,70 %	1,70 %	1,70 %

Maksuosuudet 2028

	Asikkala	Hartola	Heinola	Hollola	Iitti	Kärkölä	Orimattila	Padasjoki	Sysmä	Yhteensä
Maksuosuus laaja työttömyys toimintamenot * 75 %	573 900	210 400	1 760 400	1 398 900	496 900	372 900	1 380 200	213 500	234 400	6 641 500
Maksuosuus 18–64-vuotiaat toimintamenot * 20 %	159 000	46 100	367 200	506 100	133 300	94 000	352 000	49 700	63 700	1 771 100
Maksuosuus vieraskieliset toimintamenot * 5 %	35 600	11 600	126 300	102 600	20 200	28 600	92 800	10 300	14 800	442 800
Yhteensä	**768 500**	**268 100**	**2 253 900**	**2 007 600**	**650 400**	**495 500**	**1 825 000**	**273 500**	**312 900**	**8 855 400**

Maksuosuudet 2029

	Asikkala	Hartola	Heinola	Hollola	Iitti	Kärkölä	Orimattila	Padasjoki	Sysmä	Yhteensä
Maksuosuus laaja työttömyys toimintamenot * 75 %	586 900	215 200	1 800 100	1 430 500	508 100	381 300	1 411 300	218 400	239 700	6 791 500
Maksuosuus 18–64-vuotiaat toimintamenot * 20 %	162 600	47 100	375 400	517 500	136 300	96 100	360 000	50 800	65 200	1 811 000
Maksuosuus vieraskieliset toimintamenot * 5 %	36 300	11 900	129 200	104 900	20 700	29 300	94 900	10 500	15 100	452 800
Yhteensä	**785 800**	**274 200**	**2 304 700**	**2 052 900**	**665 100**	**506 700**	**1 866 200**	**279 700**	**320 000**	**9 055 300**

Maksuosuudet 2030

	Asikkala	Hartola	Heinola	Hollola	Iitti	Kärkölä	Orimattila	Padasjoki	Sysmä	Yhteensä
Maksuosuus laaja työttömyys toimintamenot * 75 %	600 200	220 000	1 840 800	1 462 800	519 600	390 000	1 443 200	223 300	245 000	6 944 900
Maksuosuus 18–64-vuotiaat toimintamenot * 20 %	166 300	48 200	383 900	529 200	139 400	98 200	368 100	52 000	66 600	1 851 900
Maksuosuus vieraskieliset toimintamenot * 5 %	37 200	12 200	132 100	107 200	21 100	29 900	97 100	10 700	15 500	463 000
Yhteensä	**803 700**	**280 400**	**2 356 800**	**2 099 200**	**680 100**	**518 100**	**1 908 400**	**286 000**	**327 100**	**9 259 800**

Kuntien maksuosuudet lasketaan yhteistoimintasopimuksessa sovitun kaavan mukaan ja ne tarkistetaan vuosittain (Yhteistoimintasopimus Päijät-Hämeen työllisyysalueen muodostamisesta ja lakisääteisten palveluiden järjestämisestä ja tuottamisesta).

Yhteiset kustannukset Kustannuksista 75 prosenttia jaetaan kunnittain työttömien ja palvelujen piirissä olevien suhteessa (laaja työttömyys).
Kustannuksista 20 prosenttia jaetaan kuntien 18–64-vuotiaiden asukasmäärän suhteessa.
Kustannuksista 5 prosentia jaetaan kunnittain vieraskielisten lukumäärän suhteessa.

Laajan työttömyyden kohdalla lukuna käytetään 12 kuukauden keskiarvoa (1.1.–31.12.)
Kahden viimeisen jakotavan kohdalla lukuina käytetään kyseisten määritelmien (18–64-vuotiaat, vieraskieliset) tilastokeskuksen viimeisintä arviota (31.12.)

Asiakkaisiin suoraan kohdentuvat kustannukset (palvelut, tuet) laskutetaan aiheuttamisperiaatteella kyseiseen kuntaan.

Sivistys- ja hyvinvointivaliokunta

Sivistyksen- ja hyvinvoinnin palvelualue

Sivistyksen- ja hyvinvoinnin palvelualue

Kim Strömmer
sivistys- ja hyvinvointijohtaja

Palvelualuejohtajan katsaus

Sivistyksen- ja hyvinvoinnin palvelualueen tehtävänä on omalla työllään, yhdessä muiden toimijoiden kanssa, pyrkiä varmistamaan kokonaisvaltainen ja monialainen hyvinvointityö ja huomioida maakunta- ja SOTE-uudistuksen vaikutukset toimintaympäristöön. Muutoksessa sivistyksen- ja hyvinvoinnin palvelualueen keskeinen tehtävä on toiminnallisuuden varmistaminen, jotta kuntaan jäävät peruspalvelut vastaavat mahdollisimman hyvin kuntalaisten tarpeisiin.

Aikaisemmat strategisten ohjelmien tavoitteet ovat palvelualueen kehittämistyön pohjana nyt ja tulevina vuosina. Uutta toteutukseen tuo se, että toimenpiteet avataan eri ikäryhmien osalta erikseen. Lasten ja nuorten osalta on jo paljon toimintamalleja, mutta työikäisten ja ikäihmisten toimintamalleja kehitetään lisää. Ennakoivaan hyvinvointiin pureudutaan liikunnan, ruoan, mielen ja päihdetyön kautta. Yhtenä osa-alueena kiusaamisen ehkäisemisen- ja päihdetyön suunnitelma. Sosiaalisessa mediassa tapahtuvaan kiusaamiseen puututaan someturva-ohjelman avulla kaikilla kouluilla. Kuntalaisten harrastustoiminnan kehittäminen ja mahdollistaminen eri tavoin jatkuu vuoden 2027 aikana. Palvelualueen uusina strategisina hankkeina on Kohtaamisten Hollola- ja Liikunnallisen elämäntavan edistäminen-hanke.

Kohtaamisten Hollola-hankkeessa haetaan ratkaisu siihen, että Hollolassa ei ole riittävästi kaikille ikäryhmille soveltuvia matalan kynnyksen kohtaamispaikkoja ja yhteisöllisiä tiloja, mikä heikentää kuntalaisten mahdollisuuksia saada oikea-aikaista tukea, osallistua toimintaan ja kohdata toisiaan. Eri ikäryhmien hyvinvointiin, arjen tukeen ja osallisuuteen liittyvät tarpeet eivät nykyisellään kohtaa palvelurakenteen kanssa, mikä korostaa tarvetta kokoavalle, saavutettavalle ja monitoimijaiselle toimintaympäristölle (fyysinen kohtaamispaikka).

Liikunnallisen elämäntavan edistämisen -hanke vastaa lasten ja nuorten liikkumattomuuden, harrastamattomuuden ja älylaitteilla vietetyn ajan lisääntymiseen sekä perusopetuslain uudistukseen liikunnallisen elämäntavan edistämisestä. Tavoitteena on lisätä esi- ja perusopetusikäisten liikunnan neuvontaa, vahvistaa arjen liikkumisen mahdollisuuksia ja tukea kokonaisvaltaista hyvinvointia.

Hankkeessa koordinoidaan ja kehitetään jo olemassa olevia lasten ja nuorten liikkumista tukevia palveluja sekä lisätään liikunnanohjaajien resurssia. Ensisijainen kohderyhmä ovat lapset ja nuoret, mutta samalla vahvistetaan myös kaikenikäisille kuntalaisille suunnattuja liikuntaryhmiä ja tuettuja liikuntapalveluja.

Kunnanhallitus päätti 18.8.2025 käynnistää Hollolan varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen palvelusuunnitelmatyön. Varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen palvelusuunnitelman tavoitteena on toteuttaa varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen kokonaistarkastelu siten, että siinä tarkastellaan ja yhteensovitetaan paitsi valtuuston toivomusponnen ja valtuustoaloitteen sisältämiä kysymyksiä, myös valtuustokaudella 2021-2025 sivistys- ja hyvinvointivaliokunnan erillisarviointeja ja -päätöksiä (muun muassa 5-6 luokkien palauttamista kyläkouluihin, lukiokoulusta ja oppilaaksiottoalueita, Salpakankaan ja Heinsuon koulujen oppilasohjausta), palveluverkkoa sekä elinkaarikoulujen Heinsuon ja Kalliolan sekä Kankaan koulun tulevaisuutta osana kokonaisuutta.

Keskeistä suunnitelmassa on yhteensovittaa myös oppilaiden tuen palveluja, palvelualueen lasten ja nuorten palveluja sekä elinvoiman palvelualueen siivous- ja ruokahuollon ja joukkoliikenteen palveluja. Palvelusuunnitelman tarkoituksena on luoda valtuustokauden yli ulottuva (2030–2035) kokonaisvaltainen laadukkaiden palvelujen, investointien ja talouden yhteensovittava tarkastelu. Palvelusuunnitelman keskeinen osa on palvelutarpeen arviointi. Suunnitelman toteutti FCG Oy (Finnish Consulting Grop Oy).

Oppimisen tuen uudistukseen liittyen Opetushallitus on antanut 13.2.2025 määräyksen perusopetuksen järjestäjille. Sivistys- ja hyvinvointivaliokunta on 20.8.2025 hyväksynyt tarvittavat muutokset opetussuunnitelmaan. Jatkossa perusopetuslaissa säädetään nykyisten tuen tasojen sijaan konkreettisista oppimisen ja koulunkäynnin tukitoimista, joiden lähtökohtana on oppilaiden tuen tarpeet.
Uudistuksen tarkoituksena on, että oppilas saa tuen oppimiseensa mahdollisimman aikaisessa vaiheessa ja matalalla kynnyksellä. Riittävästi ja oikea-aikaisesti oppilaita auttavilla palveluilla on arvioitu voitavan vähentää vahvempien tukitoimien tarvetta pitkällä aikavälillä. Oppilaiden tukemisen vahvistaminen perustuu myös koulun opetus- ja kasvatushenkilöstön väliseen entistä suunnitelmallisempaan yhteistyöhön. Uudistuksessa oppimisen ja koulunkäynnin tukeen kuuluvat ryhmämuotoiset tukimuodot, oppilaskohtaiset tukitoimet sekä perusopetuksen oppimäärää ja opetussuunnitelman tavoitteita rajaavat viimesijaiset toimet. Tuen uudistaminen on osa varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen palvelusuunnitelmaa.

Vapaa-aikapalvelut on osa palvelusuunnitelmaa. Vapaa-aikapalvelut ovat tärkeä osa Hollolan lasten ja nuorten vapaa-ajan kokonaisuutta sekä koulun arkea tukevaa ennaltaehkäisevää työtä. Toiminta vahvistaa lasten ja nuorten hyvinvointia, osallisuutta ja turvallista arkea sekä tukee matalan kynnyksen kohtaamista koulupäivän aikana ja sen jälkeen. Koulunuorisotyön sijoittuminen osaksi koulujen toimintaympäristöä sekä nuorisotilojen yhteyteen mahdollistaa palvelujen tarkoituksenmukaisen kohdentamisen eri alueille ja ikäryhmille. Kompassitunnit ja tarveperusteinen ryhmämuotoinen työ tukevat osaltaan lasten ja nuorten kasvua, vuorovaikutustaitoja ja arjen hallintaa.

Kuntalain (410/2015) 110§:ssä säädetään kunnan talousarviosta ja sen tasapainovaatimuksesta. Hollolan kunnan hallintosäännön mukaan suunnittelukehyksestä ja talousarvion laadintaohjeesta päättää kunnanhallitus. Konsernipalveluissa on valmisteltu talousarvion laadintaohjeet palvelualueille noudatettavaksi. Hollolan kunnan vuoden 2027 talousarvioon kohdistuu n. 3,4 miljoonan euron sopeuttamispaine (Kunnanhallitus 17.8.2026 §217)

Talousarviovuodelle 2027 esitetään kohdennettavaksi Sivistyksen- ja hyvinvoinnin palvelualueelle säästötavoitteita 1 500 000 euroa. Sivistyksen- ja hyvinvoinnin palvelualue valmistelee talousarvioesityksensä siten, että palvelualueen sitova taso on toimintakate. Asiaa on käsitelty sivistys- ja hyvinvointivaliokunnassa 10.6.2026.

Palvelukuvaus

Sivistyksen- ja hyvinvoinnin palvelualueen toiminta on pääosin lakisääteistä tai lailla ohjattua. Sivistyksen- ja hyvinvoinnin palvelualue muodostuu varhaiskasvatuksen, perusopetuksen ja vapaa-aikapalveluiden vastuualueista. Vapaa-aikapalveluiden vastuualue pitää sisällään nuoriso-, kirjasto-, kulttuuri- ja liikuntapalveluiden kokonaisuudet. Sivistyksen- ja hyvinvoinnin palvelualue vastaa kyseessä olevien vastuualueiden toiminnan järjestämisestä, kehittämisestä, päätösten valmistelusta, toimeenpanosta ja seurannasta. Sivistyksen- ja hyvinvoinnin palvelualueen toiminnan painopiste on huolehtia kuntalaisten hyvinvoinnista, oppimisesta ja sivistyksestä sekä mahdollistaa kuntalaisten omia toimintamahdollisuuksia.

Sivistyksen- ja hyvinvoinnin palvelualueen palvelulupaukset

Varhaiskasvatus

Tarjoamme lapsiystävällistä palvelua ja meille mahtuu hirveen monta luontoa.

- Kohtaamme jokaisen lapsen
- Kuuntelemme ja kasvatamme yhdessä
- Toimimme luotettavasti ja teemme turvallista arkea
- Teemme saumatonta yhteistyötä eri ammattilaisten kanssa

Perusopetus

Osallistumme ja opimme yhdessä uusissa ympäristöissä tulevaisuutta varten.

- Huomioimme opetuksessa oppilaiden yksilölliset tiedot ja taidot
- Varmistamme oikea-aikaisen kasvun ja oppimisen tuen
- Hyödynnämme kaikkien osaamista ja vahvuuksia
- Tuemme vanhemmuutta

Vapaa-aikapalvelut

Mahdollistamme kuntalaisille omanlaista, onnellista ja yhteisöllistä arjen hyvinvointia.

- Edistämme kuntalaisten vapaa-ajan toimintaa ja harrastamista
- Kehitämme yhdessä ja monialaisesti hyvinvointia tukevia rakenteita
- Tuemme kuntalaisten aktiivista ja turvallista elämää

Palvelusuunnitelma 2027

Hollolan varhaiskasvatuksessa edistetään lapsen kokonaisvaltaista kasvua, kehitystä ja oppimista yhdessä lapselle tärkeiden aikuisten kanssa. Lapsi aloittaa kotoisan polkunsa ympärillään luotettavat ja turvalliset varhaiskasvatuksen aikuiset.

Varhaiskasvatukseen mahtuu monta luontoa - moniammatillinen henkilöstö huomioi jokaisen lapsen yksilönä mahdollistaen lapsen hyvän päivän toteutumisen. Varhaiskasvatus tarjoaa perheystävällistä palvelua eloisissa ja kotoisissa oppimisympäristöissä, vehreän luonnon juurella.

Kouluissa oppiminen perustuu aktiiviseen toimintaan ja yhdessä tekemiseen lapsia ja perheitä osallistamalla. Oppimisella on monta luontoa. Koulut ja lähiympäristö on tehty toimintaa varten. Nykyaikaiset opetuskokonaisuudet murtavat rajoja. Oppilaat kohdataan yksilöinä heidän koulupolullaan.

Hollolan vapaa-aikapalveluiden toiminnan keskiössä on hyvinvoiva kuntalainen. Tarjolla on kaikille toimivat ja laaja-alaiset, aikaan ja ilmiöihin reagoivat palvelut, joista löytyy jokaiselle jotakin. Vapaa-aikapalveluiden tärkein tehtävä on mahdollistaa kuntalaisille moninaiset mahdollisuudet omanlaiseen vapaa-ajan viettoon ja hyvinvoinnin tukeen. Tähän pääsemme tekemällä asioita yhdessä kuntalaisten, yhdistysten ja järjestöjen kanssa.

Palvelusuunnitelma taloussuunnitelmavuosille 2028–2030

Palvelualueen toiminnassa painottuvat kehittämismyönteisyys, tulevaisuusorientaatio, ennakointi ja yhdessä tekeminen. Tulevien vuosien osalta asiakasmäärien muutokset ja niiden vaikutukset. Henkilöstömäärää seurataan ja suhteutetaan vastamaan asiakastarvetta. Asiakaskohtaamiset ja -kokemus on ollut aikaisempina vuosina keskiössä ja niiden kehittämistä jatketaan yhdessä palvelualueen esihenkilöiden kanssa. Palvelualueen strategista ohjelmista on syntynyt jatkumo tulevien vuosien hyvinvointityölle.

TOIMINNALLISET TAVOITTEET	
Valtuustoon nähden sitovat tavoitteet	
Tavoite:	Lasten, nuorten ja perheiden hyvinvointi vahvistuu ennaltaehkäisevien palvelujen, oikea-aikaisen tuen, terveellisten elämäntapojen sekä monialaisen yhteistyön avulla. Lasten, nuorten ja perheiden hyvinvointia vahvistetaan ennaltaehkäisevillä palveluilla, oikea-aikaisella tuella, liikunnallista elämäntapaa edistävillä ratkaisuilla sekä kunnan, hyvinvointialueen, järjestöjen ja muiden toimijoiden yhteistyöllä.
Mittarit:	MOVE-tulokset – MOVE-mittauksissa terveydentila kuluttavalla tai haittaavalla tasolla (%). Kouluterveyskysely: Ei säännöllisesti harrasta mitään kerran viikossa. (%). Seudullinen varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen kysely – Huoltajien kokemus lasten viihtymisestä ja heidän kaverisuhteiden määrästä varhaiskasvatuksessa ja esiopetuksessa. (Asteikolla 1–5).
Vastuu	Sivistyksen - ja hyvinvoinnin palvelualueen johtoryhmä

TULOARVIOT JA MÄÄRÄRAHAT

Tuloslaskelma. Sitova TOIMINTAKATE

	Tilinpäätös 2025	Talousarvio 2026	Talousarvio 2027	Muutos %	Talous-suunnitelma 2028	Talous-suunnitelma 2029	Talous-suunnitelma 2030
Toimintatuotot	**3 490 510**	**3 846 200**	**3 441 200**	**-10,5 %**	**3 444 200**	**3 447 100**	**3 450 100**
Myyntituotot	2 174 799	2 059 800	1 911 900	-7,2 %	1 914 900	1 917 800	1 920 800
Maksutuotot	771 685	1 159 600	1 100 000	-5,1 %	1 100 000	1 100 000	1 100 000
Tuet ja avustukset	351 803	468 500	276 500	-41,0 %	276 500	276 500	276 500
Muut toimintatuotot	192 224	158 300	152 800	-3,5 %	152 800	152 800	152 800
Toimintakulut	**-58 605 937**	**-61 307 300**	**-60 252 800**	**-1,7 %**	**-61 203 900**	**-62 584 000**	**-63 995 800**
Henkilöstökulut	-30 021 775	-31 432 800	-30 640 600	-2,5 %	-31 242 200	-32 022 600	-32 823 100
Palkat ja palkkiot	-24 321 058	-25 440 200	-24 750 900	-2,7 %	-25 246 300	-25 877 400	-26 523 600
Henkilösivukulut	-5 700 717	-5 992 600	-5 889 700	-1,7 %	-5 995 900	-6 145 200	-6 299 500
Eläkekulut	-4 890 822	-5 039 500	-4 959 400	-1,6 %	-5 049 800	-5 176 700	-5 305 700
Muut henkilösivukulut	-809 895	-953 100	-930 300	-2,4 %	-946 100	-968 500	-993 800
Palvelujen ostot	-15 730 066	-16 029 100	-16 391 500	2,3 %	-16 669 900	-17 001 300	-17 338 900
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-1 033 431	-1 126 100	-1 060 000	-5,9 %	-1 079 900	-1 100 200	-1 120 800
Avustukset	-1 309 066	-1 404 400	-1 432 800	2,0 %	-1 461 400	-1 490 600	-1 520 400
Muut toimintakulut	-10 511 599	-11 314 900	-10 727 900	-5,2 %	-10 750 500	-10 969 300	-11 192 600
Toimintakate	**-55 115 427**	**-57 461 100**	**-56 811 600**	**-1,1 %**	**-57 759 700**	**-59 136 900**	**-60 545 700**
Rahoitustuotot ja -kulut	-2 566	0	0	0,0 %	0	0	0
Vuosikate	**-55 117 993**	**-57 461 100**	**-56 811 600**	**-1,1 %**	**-57 759 700**	**-59 136 900**	**-60 545 700**
Poistot ja arvonalentumiset	-18 825	-41 500	-59 300	42,9 %	-73 700	-70 200	-50 300
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	**-55 136 818**	**-57 502 600**	**-56 870 900**	**-1,1 %**	**-57 833 400**	**-59 207 100**	**-60 596 000**

ERITTELY MÄÄRÄRAHOISSA JA TULOARVIOISSA HUOMIOON OTETUISTA MUUTOKSISTA	
Muutos	**1 000 euroa**
• **Toimintatuotot**	
Hanketulojen muutokset	-192
Hoitopäivämaksujen vähennys	-10
Kotikuntakorvaustulojen lisäys	-16
Kankaan loma-ajantoiminnan järjestämisen päättyminen	-35
Uimahallin lipputulot	-50
Muut myyntituotot, työpakahviloiden siirtyminen Elivoiman palvelualueelle	-109
Kärkölän kirjastoyhteistyösopimuksen päättyminen	-12
• **Toimintakulut**	
Vauva- ja muuttorahaetuuden päättyminen	-20
Hankemenojen muutokset	-192
Henkilöstökulujen vähennys	-472
Vuokrakustannusten muutos	-589
Siivouskustannusten vähennys	-24
Ateriakustannusten vähennys	-56
ICT-palvelut kustannusmuutos	342
Palveluseteleiden vähennys	-181
Kalustohankintojen kasvu (kaappisängyt, henkilökohtaiset puhelimet)	42
Lasten kotihoidon ja yksityisen hoidon tuen sekä yksityisen hoidon tuen kuntalisän kasvu	51
IT-laitteiden vuokrakustannusten kasvu	54
Erilaisten materiaalimäärärahojen vähentyminen	-27
Kotikuntakorvausmenojen kasvu	625
Koulukuljetuskustannusten vähentyminen	-100
Sopimus uimahallin lipunmyynnin aukiolosta, sisäinen korvaus Elinvoiman palvelualueelle	20
Henkilöstökulut, työpakahviloiden siirtyminen Elivoiman palvelualueelle	-143
Muut kulut, työpakahviloiden siirtyminen Elivoiman palvelualueelle	-69

Arvio vastuualuekohtaisesta määrärahan jakautumisesta

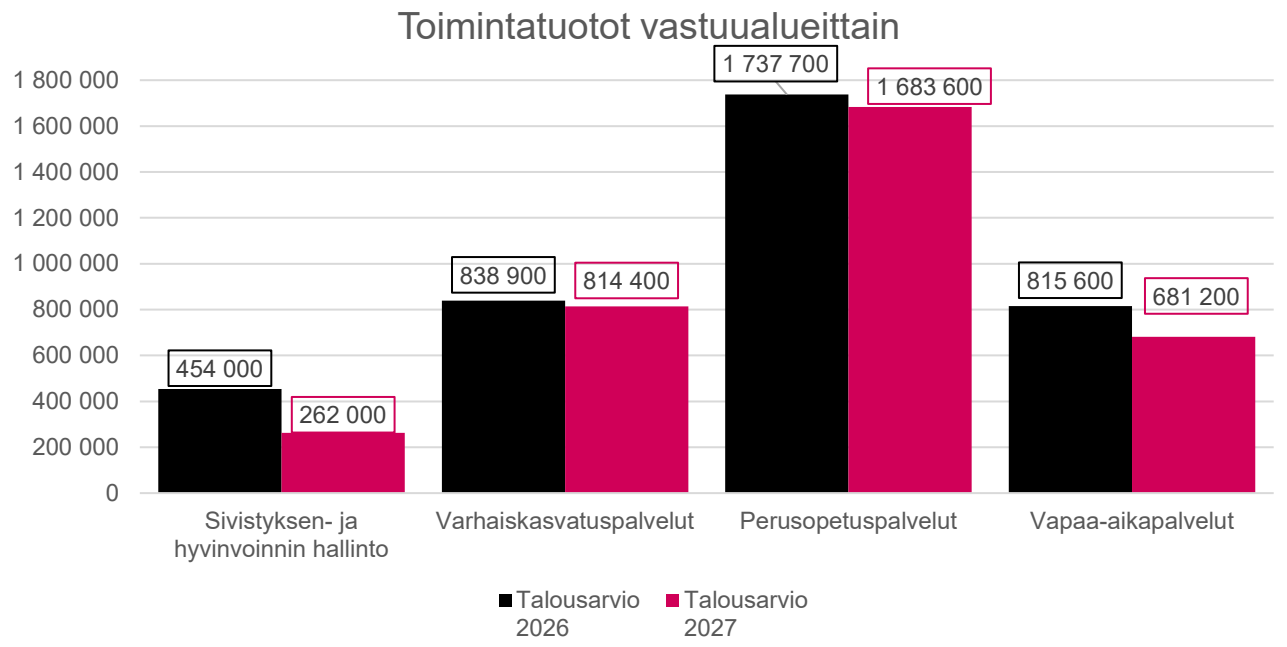

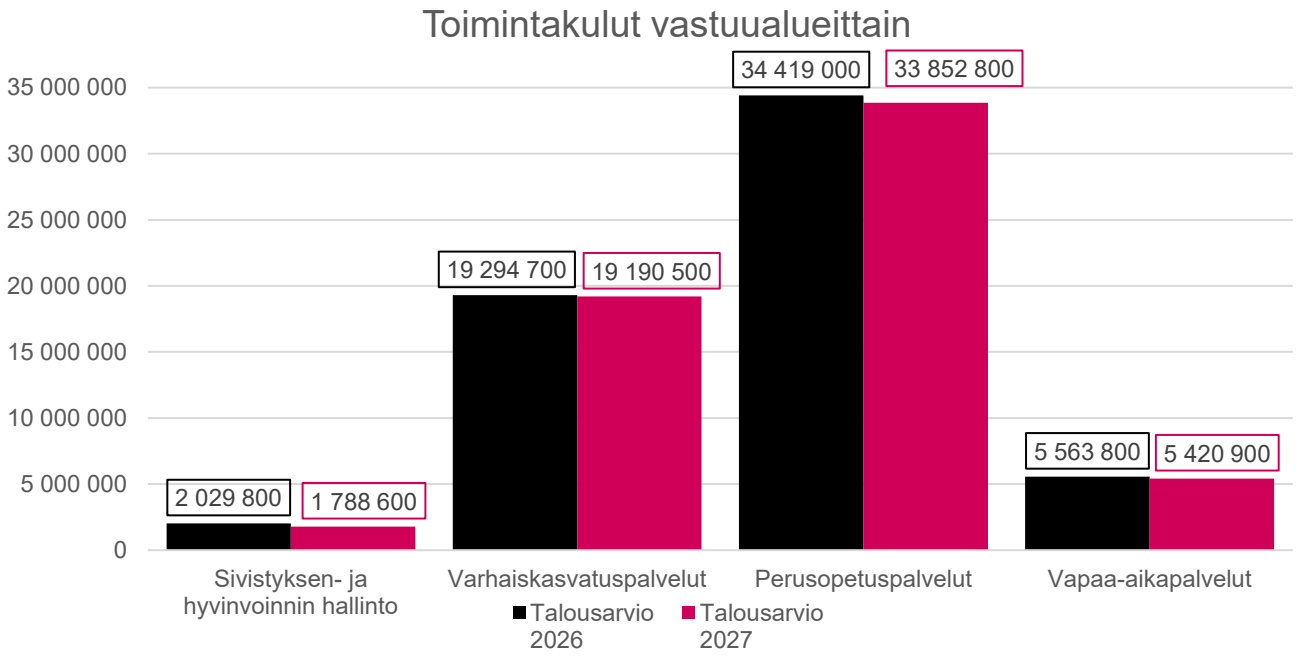

TOIMINTAA KUVAAVAT TUNNUSLUVUT	Tilinpäätös 2025	Talousarvio 2026	Talousarvio 2027
• **Sivistyksen- ja hyvinvoinnin hallinto- ja tukipalvelut**			
Wellamo - opisto, opetustunteja	8 996	9 974	9 974
• **Varhaiskasvatus**			
0–6 vuoden ikäluokka yhteensä 31 .12	1 344	1 300	1 330
Varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen osallistumisaste %	-	81	82
○ joista kunnan tuottamassa päiväkotihoidossa	591	600	610
○ joista kunnan tuottamassa perhepäivähoidossa	18	20	12
○ joista kunnan tukemassa yksityisessä päivähoidossa	144	143	146
▪ palvelusetelillä	91	90	95
▪ yksityisen hoidon tuella	50	50	50
▪ ostopalveluna (ruotsinkielinen)	3	3	1
○ joista esiopetuksessa	198	201	203
▪ varhennettu esiopetus	-	-	4
○ ostopalveluna (ruotsinkielinen)	-	0	2
○ joista esiopetuksen lisäksi päivähoidossa	168	170	167
○ ostopalveluna (ruotsinkielinen)	-	0	1
• **Kotihoidon tuki**			
Tuen saajia, keskimäärin / vuosi	181	180	205
Lapsia tuen piirissä, keskimäärin / vuosi	223	225	255
Kotihoidon tuki / tuensaaja / vuosi	3 905	3 970	3 920
• **Perusopetuspalvelut**			
Lapsia perusopetuksessa	2 251	2 260	2 130
Lapsia koululaisten iltapäivätoiminnassa	177	180	170
Varhennettu oppivelvollisuus	-	-	2
Perusopetuksen järjestäminen oppilaalle oppimiskykyyn vaikuttavan vamman, sairauden tai toimintakyvyn rajoitteen perusteella	-	-	25
Oppilaskohtaista tukea saavien oppilasmäärä	-	500	330
Oppilaiden poissaolojen määrä, alle/tuntia	-	115 000	100 000
Vaille jatko-opintopaikkaa jääneiden määrä	-	0	0
Oppilaiden määrä, jotka kokevat terveydentilansa keskin-kertaiseksi tai huonoksi, osuus 8. ja 9. luokan oppilaista %	-	22	15
• **Kirjastopalvelut**			
Lainausten määrä	292 929	280 000	280 000
Kävijöiden määrä	222 290	215 000	215 000
• **Kirjastojen aukioloaika eriteltynä 2021 alkaen**			
omatoimiaika (tuntia/viikko)	132	132	132
kirjastoauto (tuntia/vuosi/keskimäärin), 60 pysäkkiä	532	513	513
palveluaika (tuntia/viikko)	76	76	76
• **Liikuntapalvelut**			
Uimahallin kävijämäärä (käyntikertojen lukumäärä)	0	80 000	80 000
Uimakoulutoimintaan osallistuvien lukumäärä	113	150	150
Kunnan järjestämien ryhmäliikuntatuntien määrä	-	960	960
• **Nuorisopalvelut**			
Nuorisotyön piiriin kuuluvien ikäluokka (0–28- vuotiaat) / lukumäärä	6 108	6 132	6 155
Etsivän nuorisotyön kontaktien lukumäärä	-	150	150

Elinvoimavaliokunta

Elinvoiman palvelualue

Elinvoiman palvelualue

Heli Randell
elinvoimajohtaja

Palvelualuejohtajan katsaus

Vuosi 2027 on elinvoiman palvelualueella strategisten uudistusten toimeenpanon vuosi. Kuntastrategian hankkeiden toteuttaminen, toimintaympäristön muutokset sekä lainsäädännön uudistukset ohjaavat palvelualueen toimintaa laajasti. Keskeisiä painopisteitä ovat maanhankinta, elinvoiman vahvistaminen, työllisyyden edistäminen, investointiohjelman toteuttaminen sekä palveluiden toimintavarmuuden kehittäminen. Strategiset hankkeet Työllisyys kasvuun – yritykset keskiössä ja Maa ja mahdollisuudet kokoavat yhteen useita palvelualueen kehittämistoimenpiteitä ja tukevat kunnan kasvun edellytysten vahvistamista.

Kärkitoimintojen edistäminen
Kunnan kasvun kannalta merkittävin yksittäinen kehittämiskokonaisuus on maanhankinnan, kaavoituksen ja tonttituotannon edistäminen strategisen hankkeen Maa ja mahdollisuudet mukaisesti. Vuoden aikana toteutetaan maanhankinnan priorisointisuunnitelmaa, arvioidaan maapoliittisten keinojen kehittämistarpeita sekä edistetään strategisen yleiskaavan mukaisia kasvusuuntia. Tavoitteena on turvata asumisen ja yritystoiminnan kasvun edellytykset pitkälle tulevaisuuteen.

Hollola-talon rakentaminen etenee investointiohjelman mukaisesti. Hanke muodostaa merkittävän osan kuntakeskuksen kehittämistä ja tukee palveluverkon uudistamista sekä kuntakeskuksen vetovoiman vahvistamista.

Yritysalueiden kehittämistä, yritystonttien markkinointia ja uusien yritysten sijoittumista kuntaan jatketaan aktiivisesti yhteistyössä alueellisten kumppaneiden kanssa. Tavoitteena on kasvattaa työpaikkaomavaraisuutta, vahvistaa kunnan veropohjaa sekä lisätä kunnan houkuttelevuutta investointikohteena.

Toiminnalliset muutokset
Työllisyys- ja elinkeinopalveluiden yhteistyötä vahvistetaan edelleen osana strategista hanketta Työllisyys kasvuun – yritykset keskiössä. Tavoitteena on yhdistää yritysten kasvutarpeet, työvoiman saatavuus, osaamisen kehittäminen sekä kunnan elinvoimapolitiikka yhdeksi kokonaisuudeksi. Vuoden aikana valmistellaan kunnan elinvoimaohjelmaa, vahvistetaan yritysyhteistyötä sekä kehitetään työnhakijoiden työllistymispolkuja yhdessä koulutuksen järjestäjien, työllisyysalueen, yritysten ja muiden kumppaneiden kanssa.

Kotoutumispalveluissa ja nuorten palveluissa yhteistyö Ohjaamon, nuorisopalveluiden ja työllisyyspalveluiden välillä tiivistyy edelleen. Tavoitteena on parantaa palveluiden vaikuttavuutta ja tukea erityisesti nuorten, osatyökykyisten ja maahanmuuttajien sijoittumista koulutukseen ja työelämään.

Vesihuoltolaitoksen talouden tasapainottaminen sekä verkostojen korjausvelan hallinta edellyttävät pitkäjänteistä investointien suunnittelua. Vedenkulutuksen ja liittymismaksujen vaihtelut sekä kasvavat saneeraustarpeet korostavat asiakasmaksujen ja investointien yhteensovittamisen merkitystä.

Metsäomaisuuden hoidossa tavoitteena on ylläpitää vakaata tulokehitystä metsäsuunnitelman mukaisesti sekä huomioida luonnon monimuotoisuus, virkistyskäyttö ja ilmastotavoitteet osana pitkän aikavälin metsänhoitoa.

Henkilöstö ja talous

Keväällä 2026 alkanut yhteistoimintaprosessi on päättynyt tätä kirjoitettaessa. Elinvoiman palvelualueen toimintaa organisoidaan uudelleen, jotta toiminta vastaa paremmin muuttuvan toimintaympäristön vaatimuksiin, tukee kunnan strategisten tavoitteiden toteutumista sekä mahdollistaa resurssien entistä tehokkaamman kohdentamisen.

Muutosta käsitellään osana talousarviota. Osana uudistusta kaksi nykyistä vastuualuetta, kehitys- ja kaavoituspalvelut ja rakennusvalvonta ja ympäristönsuojelu, yhdistetään yhdeksi kokonaisuudeksi. Tässä kokonaisuudessa seitsemän tehtävää muuttuu ja viisi lakkaa. Perusteina ovat työn väheneminen toimintaympäristön muutoksen takia ja toiminnan tehostaminen.

Työllisyys- ja kotouttamispalvelujen vastuualueen valmistelun yhteydessä vuonna 2024 todettiin, että toimintaa ja siihen varattua tehtäväkokonaisuutta arvioidaan uudelleen 1–2 vuoden kuluessa yksikön ja Työllisyysalueen toiminnan käynnistymisestä. Työllisyys- ja kotoutumispalveluissa neljä tehtävää muuttuu ja neljä lakkaa. Arvioinnin perusteella toteutetaan tarvittavat toimenpiteet toiminnan tehostamiseksi, sujuvoittamiseksi ja vaikuttavuuden lisäämiseksi.

Palvelualueen toiminnan onnistuminen perustuu osaavaan ja hyvinvoivaan henkilöstöön. Työhyvinvointiin, esihenkilötyön kehittämiseen, osaamisen vahvistamiseen sekä työyhteisöjen toimivuuteen panostetaan edelleen. Muutosten keskellä henkilöstön resilienssin, työkyvyn ja muutosvalmiuden merkitys korostuu.

Taloussuunnittelussa keskeistä on investointien hallittu toteuttaminen sekä kuntatalouden kestävyyden varmistaminen. Investointien priorisoinnissa huomioidaan poistotavoitteet, omaisuudenhallinta sekä kasvun ja palvelutuotannon edellyttämät kehittämistarpeet. Erityistä huomiota kiinnitetään työllisyyteen liittyvien kustannusten hallintaan sekä toimintojen tuottavuuden parantamiseen.

Vuoden 2027 tavoitteena on varmistaa, että palvelualue kykenee toteuttamaan strategiset hankkeet, vastaamaan toimintaympäristön muutoksiin sekä luomaan edellytyksiä Hollolan pitkäjänteiselle kasvulle, elinvoimalle ja kilpailukyvylle.

Lainsäädäntöuudistukset

Lainsäädännön muutokset vaikuttavat palvelualueen toimintaan myös vuonna 2027. Alueidenkäytön lakikokonaisuuden uudistaminen vaikuttaa elinvoiman palvelualueella useisiin toimintoihin. Uudistusten vaikutuksiin tulee varautua 2027 aikana mm. kunnan maapolitiikan sekä yhdyskuntakehittämisen ja -rakentamisen näkökulmista.

Valtakunnallinen RYHTI-hanke etenee ja muuttaa rakennetun ympäristön tiedonhallintaa sekä tietojen toimittamista rekistereihin tai valtionhallinnon järjestelmiin. Muutokset edellyttävät kunnalta mm. tietomallimuotoisen tiedon käsittelyä ja tuottamista, sekä aiempaa tarkemman ja suuremman tietomäärän toimittamista rekistereihin.

Vesihuoltolain uudistus lisää vesihuollon suunnitelmallisuuden, omaisuudenhallinnan ja varautumisen merkitystä. Vuoden aikana jatketaan kunnan vesihuoltosuunnitelman sekä omaisuudenhallinnan kehittämistä vastaamaan uudistuneen lainsäädännön vaatimuksia.

Työllisyyspalveluissa seurataan kuntouttavaa työtoimintaa koskevan uudistuksen etenemistä. Nykyisen palvelumallin tilalle valmistellaan uusia työ- ja toimintakykyä tukevia ratkaisuja, joiden tavoitteena on vahvistaa työllistymisedellytyksiä ja palveluiden vaikuttavuutta yhteistyössä työllisyysalueen, hyvinvointialueen ja muiden toimijoiden kanssa.

Palvelukuvaus

Elinvoiman palvelualue vastaa kunnan elinvoimaa vahvistavista palveluista: se edistää monipuolista asumista, kehittää yritysten toimintaedellytyksiä ja tuottaa asumisen ja elinkeinoelämän tarvitsemat maankäytön ja kuntatekniikan palvelut. Palvelualue huolehtii myös rakennusvalvonnan ja ympäristönsuojelun viranomaistehtävien järjestämisestä.

Palvelualueen tehtäväkokonaisuuteen kuuluvat lisäksi kunnan työllisyysasiat, elinkeinotoimen tehtävät, joukkoliikennepalvelut (LSL) sekä päiväkotien ja koulujen ruoka- ja siivouspalvelut. Kokonaisuutta johdetaan elinvoimavaliokunnan ohjauksessa, ja tavoitteena on tuottaa palvelut vaikuttavasti, kustannustehokkaasti ja asiakaslähtöisesti kuntalaisille ja yrityksille.

Elinvoimavaliokunnan alaisuudessa toimii seitsemän vastuualuetta:
1) kehitys- ja kaavoituspalvelut
2) kuntatekniikka
3) rakennusvalvonta ja ympäristönsuojelu
4) vesihuoltolaitos
5) ruoka- ja siivouspalvelut
6) työllisyys- ja kotoutumispalvelut
7) elinvoiman hallinto (sis. elinkeinopalvelut, joukkoliikenne ja hankkeet)

Käyttötaloudessa on varattu määräraha kunnan kiinteistöasioiden hoitoon (investoinnit tilataan erikseen). Kiinteistöihin liittyvät työt hankitaan Hollolan Tilapalvelu Oy:ltä.

Palvelualueen organisaatioon kuuluu myös seudullisia taseyksiköitä. Päijät-Hämeen ympäristöterveydenhuollon taseyksikkö toimii ympäristöterveyslautakunnan alaisuudessa, joka hyväksyy sen talousarvion. Ympäristöterveydenhuollon vastuualueet ovat eläinlääkintähuolto, terveydensuojelu sekä ympäristöterveydenhuollon hallinto ja lautakunta, ja palvelua tuotetaan yhdeksän kunnan alueelle.

Toinen yhdeksää kuntaa palveleva kokonaisuus on Päijät-Hämeen työllisyysalue, joka tuottaa sopimuskunnille lakisääteiset työvoimapalvelut. Työllisyysalue toimii työllisyyslautakunnan alaisuudessa, ja lautakunta hyväksyy taseyksikön talousarvion.

Palvelusuunnitelma 2027

Elinvoiman palvelualue jatkaa perustehtävänsä toteuttamista sekä kuntastrategian tavoitteiden mukaista kehittämistyötä. Vastuualuekohtaisissa palvelusuunnitelmissa on kuvattu vuoden 2027 toiminta sekä keskeiset kehittämistoimenpiteet vuosille 2027–2029.

Kuntastrategian strategiset hankkeet vuosille 2026–2029 ovat edenneet toteutusvaiheeseen. Elinvoiman palvelualue vastaa kahden strategisen hankkeen, "Työllisyys kasvuun – yritykset keskiössä" sekä "Maa ja mahdollisuudet", käytännön toteutuksesta. Vuonna 2027 painopisteenä on aloittaa hankkeiden tavoitteiden konkreettisten toimenpiteiden toteutus, jotka vahvistavat kunnan elinvoimaa, kasvua ja vetovoimaa.

Strategisilla hankkeilla edistetään erityisesti:
- maanhankinnan onnistumista kunnan strategisilla kasvusuunnilla
- kuntakeskuksen elinvoiman ja vetovoiman vahvistamista
- uusien asunto- ja yritysalueiden toteutumista
- yritysten kasvun, investointien ja työvoiman saatavuuden edellytysten parantamista
- työllisyys-, elinkeino- ja työvoimapalveluiden yhteistyön vahvistamista
- elinvoimaohjelman laatimista ja toteuttamista kunnan kilpailukyvyn kehittämiseksi
- uusien työpaikkojen syntymistä, työpaikkaomavaraisuuden kasvua sekä kuntatalouden vahvistumista uusien asukkaiden ja yritysten houkuttelemista kuntaan.

Maanhankinta ja aluekehitys

Kunnan maapolitiikan merkitys korostuu edelleen tulevina vuosina. Riittävän maaomaisuuden hankkiminen on edellytys uusien asunto- ja yritysalueiden kaavoitukselle sekä pitkäjänteiselle kasvulle. Investointiohjelman yhteydessä on tunnistettu, että ilman aktiivisia maanhankintatoimia uusien alueiden toteuttamismahdollisuudet heikkenevät merkittävästi seuraavan vuosikymmenen aikana.

Vuoden 2027 aikana arvioidaan ja hyödynnetään maapoliittisen ohjelman mukaisesti kaikkia käytettävissä olevia maanhankinnan keinoja. Vuonna 2025 voimaan tullut lunastuslain uudistus vaikuttaa edelleen maan hankinnan kustannustasoon ja edellyttää kuntataloudellisten vaikutusten tarkkaa seurantaa. Muuttunut toimintaympäristö korostaa ennakoivan maapolitiikan sekä pitkäjänteisen taloussuunnittelun merkitystä.

Kuntakeskuksen kehittäminen

Kuntakeskuksen kehittäminen etenee vaiheittain osana kunnan pitkän aikavälin kasvua ja vetovoimatyötä. Markkinatilanne ja rakentamisen yleinen suhdanne ovat vaikuttaneet kuntakeskuksen kehittymiseen, suhdanteen muutokseen on näkyvissä merkkejä, jotka vaikuttanevat myös kuntakeskukseen positiivisesti.

Hollola-talon toteutus etenee vuoden 2027 aikana rakentamisvaiheeseen. Hankkeen tavoitteena on luoda kuntakeskukseen nykyaikainen, toimiva ja vetovoimainen kokonaisuus, joka tukee palveluiden saavutettavuutta sekä kuntalaisten yhteisöllisyyttä. Samalla arvioidaan kuntakeskuksen muiden kehittämiskohteiden toteutusmahdollisuuksia.

Liikenne ja saavutettavuus

MAL-sopimuksen mukaisten liikenneinvestointien edistäminen jatkuu yhteistyössä valtion ja muiden osapuolten kanssa. Kunnan tavoitteena on parantaa liikenteellistä saavutettavuutta, turvallisuutta ja kestävän liikkumisen edellytyksiä erityisesti kuntakeskuksen sekä kasvavien asuin- ja yritysalueiden yhteyksissä.

MAL-sopimuksen vuoden 2027 odotetuin toteuttamiskohde on Rantatien kevyen liikenteen väylän valmistuminen välillä Messilä-Pyhäniemi. MAL-kaudella toteutetaan myös pieniä turvallisuuden parantamiskohteita mm. bussipysäkkijärjestelyt kirkonkylässä. Pääpainoarvo tulevaisuutta ajatellen on valtatie 24:n liikennejärjestelyjen edistäminen Kalliolassa suunnitelmien mukaan. Hankkeiden eteneminen vahvistaa osaltaan kunnan elinvoimaa.

Investointiohjelman toteuttaminen

Investointiohjelman avulla vastataan kasvavan kunnan tarpeisiin sekä kuntatekniikan, vesihuollon, toimitilojen ja elinkeinoelämän kehittämisessä. Investoinneilla turvataan toimivat palvelut, kestävät yhdyskuntarakenteet sekä yritysten ja asukkaiden tarvitsemat toimintaympäristöt.

Ilmastotyö ja kestävä kehitys

Ilmasto-ohjelman toimeenpano jatkuu kaikilla palvelualueilla. Vuonna 2027 painopiste on ohjelman tavoitteiden käytännön toteuttamisessa sekä vaikuttavuuden seurannassa. Tavoitteena on ilmastotyön huomiointi entistä vahvemmin osana päätöksentekoa, investointien suunnittelua ja päivittäistä toimintaa.

Tavoitteena on edistää resurssiviisautta, energiatehokkuutta sekä ympäristövastuullisia toimintatapoja samalla, kun kunnan elinvoimaa ja kilpailukykyä vahvistetaan.

Varautuminen ja toimintavarmuus

Varautumisen kehittämistä jatketaan osana kunnan kokonaisturvallisuutta. Vuonna 2027 painopisteenä ovat valmiussuunnittelun ajantasaisuus, henkilöstön osaaminen sekä kriittisen infrastruktuurin, tiedonhallinnan ja palveluiden toimintavarmuuden kehittäminen.

Harjoitus- ja koulutustoiminnalla vahvistetaan palvelualueen kykyä vastata erilaisiin häiriötilanteisiin ja poikkeusoloihin. Samalla toteutetaan kriittisen infrastruktuurin arvioinneissa tunnistettuja kehittämistoimenpiteitä.

Henkilöstö ja työhyvinvointi

Osaava, hyvinvoiva ja motivoitunut henkilöstö on palvelualueen toiminnan keskeinen edellytys. Työhyvinvoinnin kehittämistä jatketaan työhyvinvointikyselyiden tulosten pohjalta laadittujen toimenpiteiden avulla. Erityistä huomiota kiinnitetään työn hallittavuuteen, henkilöstön saatavuuteen, työssä jaksamiseen sekä osaamisen kehittämiseen.

Henkilöstö- ja koulutussuunnitelman avulla vahvistetaan toimintaympäristön muutoksissa tarvittavaa osaamista. Muutosten onnistunut toteuttaminen edellyttää yhteistä kehittämistä, ennakoivaa johtamista ja avointa yhteistyötä koko organisaatiossa.

Palvelusuunnitelma taloussuunnitelmavuosille 2028–2030

Taloussuunnitelmavuosina ylläpidetään talousarvion mukaista palvelutuotantoa ja toteutetaan investointiohjelmaa kunnan taloudelliset tavoitteet huomioiden. Investointien suunnittelussa ja toteutuksessa korostuvat pitkäjänteisyys, taloudellinen vaikuttavuus sekä kunnan kasvua ja elinvoimaa tukevat ratkaisut. Investointiohjelman toteutuksessa huomioidaan tuleville vuosille asetetut taloudelliset tavoitteet, poistotaso sekä kuntatalouden kestävyys.

Kuntastrategian toteuttaminen sekä strategiset hankkeet ohjaavat palvelualueen kehittämisen painopisteitä. Toimintaympäristön muutokset, kilpailu asukkaista ja yrityksistä sekä julkisen talouden haasteet edellyttävät resurssien kohdentamista kaikkein vaikuttavimpiin toimenpiteisiin. Elinvoiman palvelualueella keskeisenä tavoitteena on turvata kunnan kasvun edellytykset aktiivisella maapolitiikalla, onnistuneella maanhankinnalla sekä asumisen ja yritystoiminnan kehittämisellä.

Suunnittelukauden aikana painotetaan erityisesti uusien asunto- ja yritysalueiden toteuttamismahdollisuuksien varmistamista, kuntakeskuksen vetovoiman kehittämistä sekä yritysmyönteisen toimintaympäristön vahvistamista. Lisäksi tavoitteena on hyödyntää elinvoiman palvelualueen toimenpiteitä siten, että ne tukevat kunnan väestökehitystä, työpaikkaomavaraisuutta sekä investointien sijoittumista kuntaan.

Henkilöstön hyvinvointiin, osaamiseen ja resilienssiin kiinnitetään suunnittelukaudella erityistä huomiota. Toiminnan tuottavuuden kehittäminen edellyttää työn organisoinnin jatkuvaa arviointia, prosessien sujuvoittamista sekä digitaalisten toimintatapojen hyödyntämistä. Tavoitteena on, että uusien tehtävien ja velvoitteiden käyttöönotto toteutetaan hallitusti ja samalla arvioidaan mahdollisuuksia vähentää tai uudistaa nykyisiä toimintatapoja.

Työhyvinvoinnin seuranta, osaamisen kehittäminen ja esihenkilötyön vahvistaminen ovat keskeisessä roolissa palvelualueen toimintakyvyn turvaamisessa. Jokaisen työntekijän vastuu omasta työhyvinvoinnistaan yhdistettynä toimiviin johtamiskäytäntöihin luo perustan onnistuneelle palvelutuotannolle ja organisaation uudistumiskyvylle myös tulevina vuosina.

TOIMINNALLISET TAVOITTEET	
Valtuustoon nähden sitovat tavoitteet	
Tavoite	**Kunnan ympäristönsuojelumääräysten päivittäminen, hyväksymisvaihe**
Toimenpiteet	Kunnan ympäristönsuojelumääräysten päivittäminen, hyväksymisvaihe
Mittarit	Ympäristönsuojelumääräysten hyväksymisvaiheen käsittely toimielimissä 2027 aikana
Vastuu	Pekka Laitinen, kehityspäällikkö
Tavoite	**Nostava-Tikkakallion ja Kierrätysalueen osayleiskaavojen valmistelu**
Toimenpiteet	Nostava-Tikkakallion ja Kierrätysalueen osayleiskaavat valtuuston hyväksymiskäsittelyssä vuonna 2027. Nostava-Tikkakallion ja Kierrätysalueen osayleiskaavojen valmistelu siten, että kaavat voidaan hyväksyä vuonna 2027.
Mittarit	Valtuuston hyväksyttäväksi vuoden 2027 aikana.
Vastuu	Henna Kurosawa, kaavoitusarkkitehti
Tavoite	**Strateginen hanke - Työllisyys kasvuun yrityksen keskiössä**
Toimenpiteet	Elinvoimaohjelman rakentaminen. Hankkeen organisointi ja tietopohjan rakentaminen
Mittarit	Elinvoimaohjelman valmistelu hankesuunnitelman mukaan. Tarvittava tiedonkeruu sidosryhmistä, työpajat, tapaamiset ja haastattelut
Vastuu	Eemeli Salomäki, työllisyys- ja kotoutumispalveluiden päällikkö; Tiia Irri elinkeinopäällikkö
Tavoite	**Kunnan vesihuoltosuunnitelman laatiminen**
Toimenpiteet	Laaditaan kunnan vesihuoltosuunnitelma
Mittarit	Kunnan vesihuoltosuunnitelma valmistuu vuoden 2027 loppuun mennessä
Vastuu	Riikka Johansson, vesihuoltopäällikkö
Tavoite	**Strateginen hanke - maa ja mahdollisuudet**
Toimenpiteet	Maanhankinnan priorisointisuunnitelman toteuttaminen 2027–2035. Maapoliittisen ohjelman päivitystarpeiden arviointi. Uuden asuntotarjonnan edistäminen kunnan, HAT:n ja ulkoisten kumppanien mahdollisuuksilla.
Mittarit	Maapoliittisen ohjelman päivitystarpeet arvioitu 05/2027 mennessä. Muiden kuntien maapolitiikan benchmarking tehty 02/2027 mennessä. HAT:n asuntotarpeen, investointimahdollisuuksien ja kunnan osallistumismahdollisuuksien määrittely 05/2027 mennessä.
Vastuu	Heli Randell, elinvoimajohtaja

TULOARVIOT JA MÄÄRÄRAHAT

Tuloslaskelma. Elinvoimavaliokunta (sisältää Vesihuoltolaitoksen)

	Tilinpäätös 2025	Talousarvio 2026	Talousarvio 2027	Muutos %	Talous-suunnitelma 2028	Talous-suunnitelma 2029	Talous-suunnitelma 2030
Toimintatuotot	**25 571 258**	**24 178 500**	**24 416 900**	**1,0 %**	**25 157 800**	**25 585 900**	**26 018 600**
Myyntituotot	10 883 244	10 881 700	11 126 600	2,3 %	11 508 600	11 699 900	11 892 200
Maksutuotot	291 992	269 000	289 000	7,4 %	289 000	289 000	289 000
Tuet ja avustukset	642 761	230 000	257 000	11,7 %	257 000	257 000	257 000
Muut toimintatuotot	13 753 260	12 797 800	12 744 300	-0,4 %	13 103 200	13 340 000	13 580 400
Valmistus omaan käyttöön	75 427	50 000	50 000	0,0 %	50 000	50 000	50 000
Toimintakulut	**-27 326 752**	**-27 884 600**	**-27 882 000**	**0,0 %**	**-27 701 900**	**-28 195 000**	**-28 801 500**
Henkilöstökulut	-5 655 002	-6 197 400	-5 718 400	-7,7 %	-5 478 700	-5 598 400	-5 721 600
Palkat ja palkkiot	-4 581 441	-5 010 100	-4 612 200	-7,9 %	-4 431 000	-4 530 000	-4 631 400
Henkilösivukulut	-1 073 561	-1 187 300	-1 106 200	-6,8 %	-1 047 700	-1 068 400	-1 090 200
Eläkekulut	-920 500	-999 800	-932 300	-6,8 %	-882 100	-898 900	-916 600
Muut henkilösivukulut	-153 061	-187 500	-173 900	-7,3 %	-165 600	-169 500	-173 600
Palvelujen ostot	-13 247 638	-12 809 800	-12 899 300	0,7 %	-12 850 900	-13 050 200	-13 352 300
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-3 206 007	-3 844 200	-3 786 400	-1,5 %	-3 880 600	-3 980 000	-4 051 400
Avustukset	-2 417 355	-2 366 000	-2 736 400	15,7 %	-2 785 300	-2 835 200	-2 886 000
Muut toimintakulut	-2 800 751	-2 667 200	-2 741 500	2,8 %	-2 706 400	-2 731 200	-2 790 200
Toimintakate	**-1 680 067**	**-3 656 100**	**-3 415 100**	**-6,6 %**	**-2 494 100**	**-2 559 100**	**-2 732 900**
Rahoitustuotot ja -kulut	-304 614	-304 700	-345 000	13,2 %	-465 000	-465 000	-465 000
Vuosikate	**-1 984 681**	**-3 960 800**	**-3 760 100**	**-5,1 %**	**-2 959 100**	**-3 024 100**	**-3 197 900**
Poistot ja arvonalentumiset	-8 334 672	-7 767 200	-9 143 000	17,7 %	-9 397 900	-9 913 800	-10 272 800
Suunnitelman mukaiset poistot	-8 288 011	-7 767 200	-8 595 000	10,7 %	-9 397 900	-9 913 800	-10 272 800
Arvonalentumiset	-46 661	0	-548 000	0,0 %	0	0	0
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	**-10 319 353**	**-11 728 000**	**-12 903 100**	**10,0 %**	**-12 357 000**	**-12 937 900**	**-13 470 700**

TULOARVIOT JA MÄÄRÄRAHAT

Tuloslaskelma. Elinvoiman palvelualue (ilman Vesihuoltolaitosta)
Sitova TOIMINTAKATE

	Tilinpäätös 2025	Talousarvio 2026	Talousarvio 2027	Muutos %	Talous-suunnitelma 2028	Talous-suunnitelma 2029	Talous-suunnitelma 2030
Toimintatuotot	**20 633 182**	**19 044 500**	**19 162 900**	**0,6 %**	**19 550 300**	**19 877 600**	**20 209 900**
Myyntituotot	6 021 626	5 747 700	5 932 600	3,2 %	5 961 100	6 051 600	6 143 500
Maksutuotot	291 992	269 000	289 000	7,4 %	289 000	289 000	289 000
Tuet ja avustukset	624 169	230 000	257 000	11,7 %	257 000	257 000	257 000
Muut toimintatuotot	13 695 396	12 797 800	12 684 300	-0,9 %	13 043 200	13 280 000	13 520 400
Valmistus omaan käyttöön	75 427	50 000	50 000	0,0 %	50 000	50 000	50 000
Toimintakulut	**-24 761 691**	**-25 055 200**	**-25 179 800**	**0,5 %**	**-24 951 200**	**-25 392 400**	**-25 996 500**
Henkilöstökulut	-5 578 492	-6 114 100	-5 634 000	-7,9 %	-5 392 300	-5 510 100	-5 630 900
Palkat ja palkkiot	-4 519 457	-4 942 500	-4 544 000	-8,1 %	-4 361 100	-4 458 400	-4 558 000
Henkilösivukulut	-1 059 035	-1 171 600	-1 090 000	-7,0 %	-1 031 200	-1 051 700	-1 072 900
Eläkekulut	-908 059	-986 600	-918 700	-6,9 %	-868 200	-884 800	-902 100
Muut henkilösivukulut	-150 976	-185 000	-171 300	-7,4 %	-163 000	-166 900	-170 800
Palvelujen ostot	-10 958 884	-10 272 200	-10 493 600	2,2 %	-10 398 700	-10 548 000	-10 850 100
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-3 016 843	-3 643 900	-3 586 200	-1,6 %	-3 680 400	-3 779 800	-3 851 200
Avustukset	-2 417 355	-2 366 000	-2 736 400	15,7 %	-2 785 300	-2 835 200	-2 886 000
Muut toimintakulut	-2 790 118	-2 659 000	-2 729 600	2,7 %	-2 694 500	-2 719 300	-2 778 300
Toimintakate	**-4 053 081**	**-5 960 700**	**-5 966 900**	**0,1 %**	**-5 350 900**	**-5 464 800**	**-5 736 600**
Rahoitustuotot ja -kulut	-20	0	0	0,0 %	0	0	0
Vuosikate	**-4 053 101**	**-5 960 700**	**-5 966 900**	**0,1 %**	**-5 350 900**	**-5 464 800**	**-5 736 600**
Poistot ja arvonalentumiset	-6 324 927	-5 767 300	-7 036 200	22,0 %	-7 206 100	-7 673 100	-7 934 100
Suunnitelman mukaiset poistot	-6 278 265	-5 767 300	-6 488 200	12,5 %	-7 206 100	-7 673 100	-7 934 100
Arvonalentumiset	-46 661	0	-548 000	0,0 %	0	0	0
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	**-10 378 027**	**-11 728 000**	**-13 003 100**	**10,9 %**	**-12 557 000**	**-13 137 900**	**-13 670 700**

ERITTELY MÄÄRÄRAHOISSA JA TULOARVIOISSA HUOMIOON OTETUISTA MUUTOKSISTA	
Muutos	**1 000 euroa**
▪ **Toimintatuotot**	
Joukkoliikennetuottojen lisäys	80
Kiinteistöpalvelut vuokratuottojen vähennys: vanha paloasema, palveluverkkomuutokset	-207
Maanvuokratuottojen lisäys	100
Puunmyyntituottojen lisäys	150
Kuntatekniikan tuottojen vähennys	-36
Rakennus- ja ympäristölupamaksujen lisäys	35
Osuman siirto työllisyys- ja kotoutumispalveluille	126
Ruoka- ja siivouspalvelun tuottojen vähennys palveluverkkomuutokset	-120
▪ **Toimintakulut**	
Liikennepalvelut kulujen lisäys joukkoliikenteen kuljetukset ja muut yhteistoimintaosuudet	402
Kiinteistöpalvelut, kulujen vähennys, palveluverkkomuutokset	-166
Kehitys- ja kaavoituspalvelujen kulujen vähennys	-249
Kuntatekniikan kulujen vähennys, koneiden ja laitteiden vuokrat	-26
Rakennus- ja ympäristövalvonnan kulujen vähennys	-58
Toimintakulujen lisäys mm. työmarkkinatuen kuntaosuus ja Osuman siirto	333
Ruoka- ja siivouspalvelun kulujen vähennys palveluverkkomuutokset	-122

Arvio vastuualuekohtaisesta määrärahan jakautumisesta

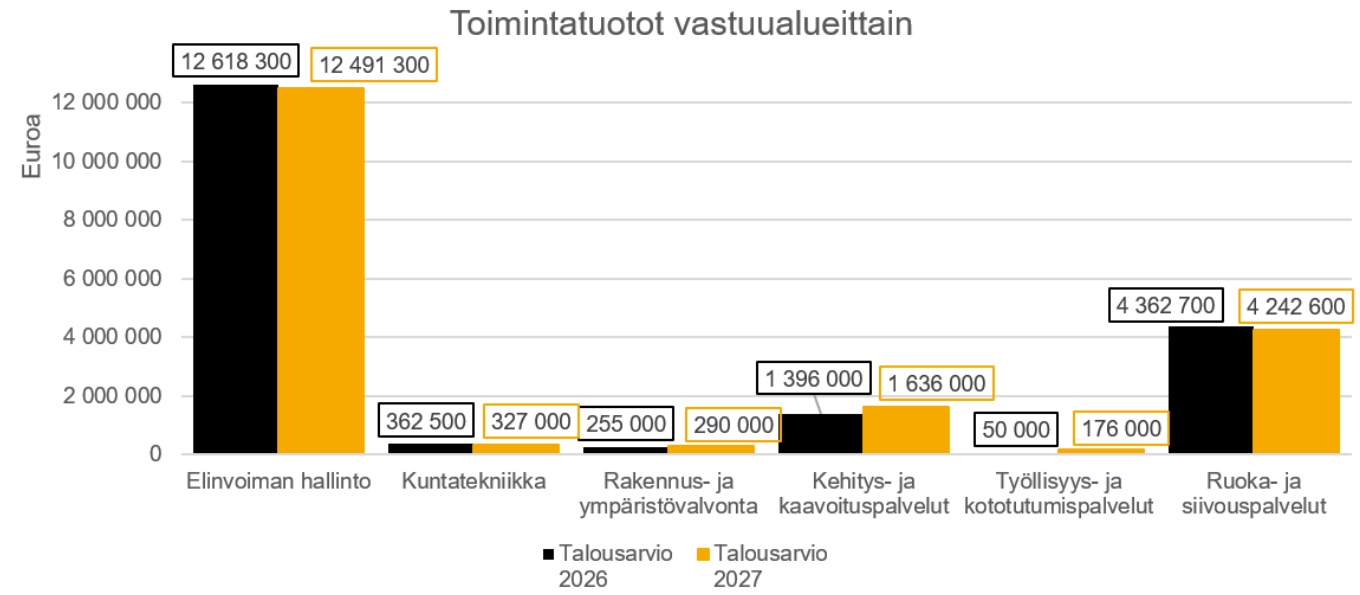

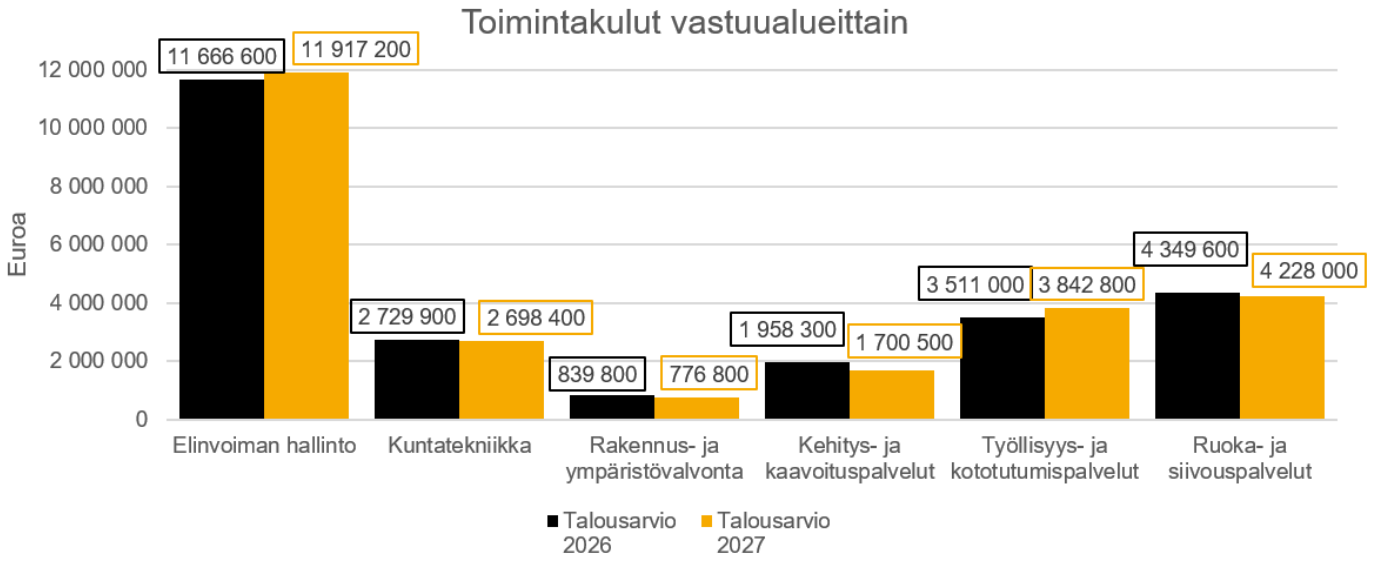

TOIMINTAA KUVAAVAT TUNNUSLUVUT

	Tilinpäätös 2025	Talousarvio 2026	Talousarvio 2027
▪ **Elinkeinopalvelut**			
Yrityskäynnit	52	50	60
Yrityksille järjestetyt tapahtumat	21	20	20
Käynnistyneet sijoittumisneuvottelut	10	10	10
Myytyjä tai vuokrattuja yritystontteja	3	2	2
▪ **Kiinteistöpalvelut**			
Kiinteistöjen korjausvelka (ylläpidettävät) (M€)	0,8	0,8	0,5
Energiatehokkuus, sähkö (kW/m3)	13,7	14	14
Energiatehokkuus, lämpö (kW/m3)	23,8	24,6	22
▪ **Liikennepalvelut**			
Kuljetusoppilaiden määrä/käyttöaste linjaliikenteessä (%)	52	60	60
Matkustaja/Nousijamäärät kpl/v (linjaliikenne), sis. koululaiset	433 353	350 000	400 000
Nettokustannukset euro/nousu	2,6	3	3
Palveluliikenne (HOPPA) matkustajamäärät/v	2 714	2 700	2 700
▪ **Kaavoitus**			
Uusia kaavoitettuja tontteja (Erillispientalo), kpl	44	125	98
Uutta rakennusoikeutta (Asuinpientalo, Rivitalo), k - m²	7 061	20 000	11 831
Uutta rakennusoikeutta (Kerrostalo, sis. liikehuoneistoja), k - m²	0	0	0
▪ **Maaomaisuuden hallinta ja paikkatieto**			
Raakamaan hankinta, hehtaari	43	25	27,5
Tonttireserviä (Erillispientalo) yht. kpl	340	470	383
Tonttireserviä (Asuinpientalo, Rivitalo), yht. k -m²	49 858	63 000	74 831
Tonttireserviä (Kerrostalo, Asuin - ja liikehuoneisto) yht. k - m²	28 860	28 860	28 860
Tonttireserviä (Teollisuus - ja varastorak.) yht. ha	39,9	32	31
Tonttireserviä (Liike - ja toimistorak.) yht. ha	10	14	13
Tonttireserviä (Tavaraliikenneterminaali) yht. ha	65	65	65
Tonttireserviä (Palvelurak.) yht. ha	1,1	1	1
Uusia erillispientalotontteja annettu luovutukseen	30	20	14
Myyty tai vuokrattu (Erillispientalo), kpl	22	20	20
Myyty tai vuokrattu (Asuinpientalo, Rivitalo), k - m²	0	2 000	2 000
Myyty tai vuokrattu (Kerrostalo, Liikehuoneisto), k - m²	0	2 400	2 400
▪ **Kuntatekniikka**			
Katujen rakentaminen ja perusparantaminen, km	1,3	0,8	0,9
Kevyen liikenteen väylien rakentaminen ja perusparantaminen, km	0,9	0,7	3,5
Leikkipaikkojen rakentaminen ja perusparantaminen, kpl	2	2	1
Liikuntapaikkojen ja - alueiden hoitokustannukset, t€ (netto)	530	585	588
▪ **Rakennusvalvonta**			
Lupahakemusten määrä yhteensä, kpl	156	150	150
Valmistuneet asunnot, kpl	34	40	40
Asuinrakennukset myönnetyissä luvissa, k - m²	9 882	6 000	6 000
Vapaa - ajan rakennukset myönnetyissä luvissa, k - m²	948	800	800
Palvelu - ja liikerakennukset myönnetyissä luvissa, k - m²	7 088	2 000	2 000
Teollisuus - ja varastorakennukset myönnetyissä luvissa, k - m²	2 458	2 000	2 000
▪ **Ympäristönsuojelu**			
Ympäristö nsuojelulain mukaiset lupa - tai ilmoitusasiat, kpl	4	3	3
Maa-aines lain mukaiset lupa-asiat, kpl	4	1	1
Valvontaohjelman mukaiset ympäristö- ja maa-aineslupien tarkastukset, kpl	28	30	25
Vireillä olevat hallintovireillepanot, kpl	9	15	10

Vesihuoltolaitos

Vesihuoltolaitos

Riikka Johansson
vesihuoltopäällikkö

Vastuualuepäällikön katsaus

Hollolan vesihuoltolaitos vastaa kunnan yleisen vesihuollon huolehtimisesta vesihuoltolain ja muun lainsäädännön mukaisesti. Hollolan kunta on sopinut vesihuoltopalvelujen tuottamisesta Lahti Aqua Oy:n kanssa konsessiosopimukseen perustuen vuodesta 2008 alkaen. Sopimusta tarkastellaan ja päivitetään tarpeen mukaan viiden vuoden välein niin, että uusin sopimuskausi alkoi 1.1.2026. Hollolan vesihuoltolaitos omistaa vedenottamot, talousvesi-, jätevesi- ja hulevesiverkostot sekä Hämeenkosken jätevedenpuhdistamon ja vastaa investointien suunnittelusta, toteutuksesta ja rahoituksesta.

Palvelusuunnitelma 2027

Vesihuoltolaitos huolehtii vedenhankinnasta ja jakelusta sekä viemäröinnistä kunnan hyväksymällä toiminta-alueella, jota tulee päivittää tarvittaessa vastaamaan toteutunutta ja suunniteltua yhdyskuntakehitystä.

Vesihuoltolain muutos tuli voimaan 1.1.2026 alusta alkaen. Lakimuutoksen mukaisesti tulee jatkossa laatia ja päivittää määrävälein kunnan vesihuoltosuunnitelma ja vesihuoltolaitoksen omaisuudenhallintasuunnitelma korjausvelan kasvun hillitsemiseksi. Myös varautumissuunnitteluvelvoitteita tarkennettiin ja vesihuollon toiminta-aluetta on päivitettävä säännöllisesti. Vuoden 2027 loppuun mennessä tulee laatia ensimmäinen kunnan vesihuoltosuunnitelma ja vesihuoltolaitoksen omaisuudenhallintasuunnitelma.

Vesihuoltolain periaatteiden mukaisesti asiakkailta perittävien maksujen tulee kattaa vesihuoltotoiminta ja uusinvestointien lisäksi myös saneeraukset pitkällä aikavälillä. Hollolan vesihuoltolaitoksen pitkän tähtäimen taloussuunnitelman tavoitteena on, että tulevina vuosina tilinpäätös olisi ylijäämäinen niin, että kerätään varoja tulevaisuudessa kiihtyviin saneerausinvestointeihin. Tämä edellyttää, että asiakkailta perittäviä vesihuoltomaksuja nostetaan vaiheittain tulevina vuosina. Vesihuoltolaitoksen vuonna 2027 laadittavaan omaisuudenhallintasuunnitelmaan tulee sisältymään taloussuunnitelma, jossa tarkastellaan vesihuoltomaksujen korotustarpeita pitkällä aikavälillä. Todennäköisesti Hollolan vesihuoltolaitoksen hinnastoa tullaan muuttamaan ja vesihuoltomaksuja nostamaan vuoden 2027 aikana.

Lahti Aqua Oy:n perimät palvelumaksut perustuvat vedenkulutukseen, jätevesimääriin, verkostopituuksiin sekä Lahden jätevedenkäsittelyn käyttö- ja investointikustannuksiin. Palvelumaksujen yksikköhinnat on sidottu kuluttajaindeksiin. Jäteveden virtaamaosuuksiin vaikuttaa myös Kärkölästä Lahteen käsiteltäväksi johdettavien jätevesien määrä. Lahti Aqua Oy:n palvelumaksujen muodostumista, ennusteita ja toteutumista seurataan yhteistyöryhmän kokouksissa.

Tulevan kauden suurimpia investointikohteita ovat vesihuoltoverkostojen rakentaminen Kyyhkylän uuden asuinalueen ensimmäiselle vaihealueelle sekä saneeraukset Tervamäen alueella, Keskuskadulla ja Kuntoilijankujalla. Keskuskadun ja Kuntoilijankujan vesihuollon saneeraukseen vaikuttaa käytettävissä olevat resurssit ja yhteensovittaminen Hollola-talon rakentamisen kanssa. Jätevedenpumppaamoita pyritään saneeraamaan vähintään neljä kappaletta. Lisäksi entisen Salpakankaan jätevedenpuhdistamon altaiden purkutöitä jatketaan vuodelta 2026 ja valmistellaan muita purkuhankkeita.

Vesihuollon verkostoinvestoinnit rakennutetaan yhteistyössä kuntatekniikan kanssa tai ostopalveluna. Laitosinvestointien rakennuttamisessa hyödynnetään Lahti Aqua Oy:n erityisosaamista.

Hollola sisältyy Lahti Aqua Oy:n vuosittain teettämään asiakaskyselytutkimukseen, minkä lisäksi vesihuoltopalvelut sisältyvät kunnan yhdyskuntateknisten palveluiden asukaskyselyyn. Kyselyiden tuloksia seurataan ja niiden perusteella kohdennetaan tarvittaessa toimenpiteitä.

Vesihuoltolaitos osallistuu aktiivisesti kunnan sisäiseen suunnitteluun mm. maankäyttöön, kaavoitukseen, kuntatekniikkaan ja ympäristönsuojeluun liittyen sekä hulevesimaksun käyttöönoton selvitystyöhön.

Palvelusuunnitelma taloussuunnitelmavuosille 2028–2030

Vesihuoltolain muutos edellyttää aiempaa enemmän pitkäjänteistä vesihuollon suunnittelutyötä, mikä aiheuttaa toimenpiteitä ja resurssitarpeita taloussuunnitelmavuosille 2028–2030. Vuoden 2030 loppuun mennessä tulee tarkistaa ja saattaa ajan tasalle vesihuoltolaitosten toiminta-alueet uuden lain vaatimusten mukaisesti.

Vesihuoltolaitoksen tulot riippuvat vedenkulutuksesta sekä liittymismaksuista, jotka vaihtelevat vuosittain myös maailmanlaajuisista kriiseistä ja taloustilanteesta johtuen. Vettä runsaasti kuluttavan teollisuuden saaminen (esim. vesipullottamo) kuntaan parantaisi vesihuoltolaitoksen tuloja. Nämä eivät kuitenkaan ratkaise kiihtyvien saneeraustarpeiden rahoitusta, jolloin tulevina vuosina on kerättävä varoja asiakkailta perittäviä vesihuoltomaksuja nostamalla.

Lahti Aqua Oy:n palvelumaksujen muodostumista, ennusteita ja toteutumista seurataan yhteistyöryhmän kokouksissa, mutta palvelumaksujen ennustaminen on haasteellista. Maksut perustuvat pääosin vedenkulutukseen ja jätevesimääriin, jotka voivat vaihdella vuosittain mm. sääolosuhteista johtuen. Myös kuluttajaindeksin muutokset vaikuttavat palvelumaksuihin. Jätevedenkäsittelyn palvelumaksuihin vaikuttaa Lahden puhdistamoiden mahdolliset laajennus- ja saneeraustarpeet, joita voi laukaista mahdollisten isompien elintarvikeyritysten sijoittuminen alueelle sekä lainsäädäntömuutokset käsittelyvaatimusten kiristämisestä. Yhdyskuntajätevesidirektiivin uusiminen ja kansallinen toimeenpano lainsäädäntöön (mahdollisesti 31.7.2027 alkaen) tulee todennäköisesti edellyttämään Lahden jätevedenpuhdistamoille tehostamistoimenpiteitä. Direktiivi voi tuoda myös kunnille uusia velvoitteita mm. toimittaa tieto viemäriverkostoon liittymisen vapautuksesta Suomen ympäristökeskukselle sekä uuteen yhdyskuntarakentamislakiin lisättävä velvoite laatia hulevesien hallintasuunnitelma.

Vesihuolto on kriittinen peruspalvelu, jonka investointeihin vaikuttavat useat eri tekijät. Uusien asemakaava-alueiden rakentamisesta on tehty vuonna 2026 päätös kustannusjaosta, jossa tapauskohtaisen tarkastelun kautta kunta osallistuu kunnan tahtotilan aiheuttamiin lisäkustannuksiin vesihuoltolaitokselle siltä osin, kun vesihuoltolaitoksen investointikustannukset ylittävät laskennallisten liittymismaksujen osuuden.

Merkittävimmin Hollolan vesihuoltolaitokselle kohdistuu investointitarpeita vanhenevan verkoston saneeraustarpeista, jotta nykyinen hyvä toimintavarmuus voidaan turvata. Verkostosaneerausten investointitarpeen on arvioitu olevan 2040-luvulla 2,6 miljoonaa euroa vuodessa ja 2050-luvulla jo viisi miljoonaa euroa vuodessa. Lisäksi laitoskohteiden esim. vedenottamot, pumppaamot, jätevedenpuhdistamot saneerauksiin tulee varautua noin 20 prosentin osuudella vesihuollon kokonaissaneeraustarpeesta. Viime vuosina on investoitu verkostosaneerauksiin noin miljoona euroa ja laitossaneerauksiin 0,5–0,7 miljoonaa euroa vuodessa. Elinvoiman palvelualueen raameihin sisällytetyillä vesihuollon lähivuosien investointimäärärahoilla ei pystytä hillitsemään tulevina vuosikymmeninä kertyvää vesihuollon korjausvelkaa. Tavoitteena on nostaa vesihuoltolaitoksen maksuja jatkossa niin, että varaudutaan tulevien vuosikymmenten saneeraustarpeisiin keräämällä niihin etupainotteisesti varoja.

Suunnitelmakaudella jatketaan pitkään pois käytöstä olleiden laitosten purkutöitä. Rankkasateiden lisääntyessä aiheutuu yhä enemmän hulevesitulvia, joiden hallitsemiseksi tulee varautua myös lisäinvestointeihin.

Vesihuoltolaitoksen taloutta seurataan tulojen ja menojen sekä investointitarpeiden perusteella. Vuoden 2027 loppuun mennessä tehtävä omaisuudenhallintasuunnitelma tulee sisältämään myös pitkän aikavälin taloussuunnitelman.

TULOARVIO JA MÄÄRÄRAHAT

Tuloslaskelma. Sitova TILIKAUDEN YLIJÄÄMÄ (ALIJÄÄMÄ)

	Tilinpäätös 2025	Talousarvio 2026	Talousarvio 2027	Muutos %	Talous-suunnitelma 2028	Talous-suunnitelma 2029	Talous-suunnitelma 2030
Liikevaihto	4 861 618	5 134 000	5 194 000	1,2 %	5 547 500	5 648 300	5 748 700
Muut tuet ja avustukset	18 593	0	0	0,0 %	0	0	0
Liiketoiminnan muut tuotot	57 864	0	60 000	0,0 %	60 000	60 000	60 000
Materiaalit ja palvelut	-2 477 918	-2 737 900	-2 605 900	-4,8 %	-2 652 400	-2 702 400	-2 702 400
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-189 164	-200 300	-200 200	0,0 %	-200 200	-200 200	-200 200
Palvelujen ostot	-2 288 755	-2 537 600	-2 405 700	-5,2 %	-2 452 200	-2 502 200	-2 502 200
Henkilöstökulut	-76 510	-83 300	-84 400	1,3 %	-86 400	-88 300	-90 700
Palkat ja palkkiot	-61 984	-67 600	-68 200	0,9 %	-69 900	-71 600	-73 400
Henkilösivukulut	-14 526	-15 700	-16 200	3,2 %	-16 500	-16 700	-17 300
Eläkekulut	-12 441	-13 200	-13 600	3,0 %	-13 900	-14 100	-14 500
Muut henkilösivukulut	-2 085	-2 500	-2 600	4,0 %	-2 600	-2 600	-2 800
Poistot ja arvonalentumiset	-2 009 746	-1 999 900	-2 106 800	5,3 %	-2 191 800	-2 240 700	-2 338 700
Liiketoiminnan muut kulut	-10 633	-8 200	-11 900	45,1 %	-11 900	-11 900	-11 900
Liikeylijäämä (-alijäämä) yhteensä	363 268	304 700	445 000	46,0 %	665 000	665 000	665 000
Rahoitustuotot ja -kulut	-304 594	-304 700	-345 000	13,2 %	-465 000	-465 000	-465 000
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	58 674	0	100 000	0,0 %	200 000	200 000	200 000

ERITTELY MÄÄRÄRAHOISSA JA TULOARVIOISSA HUOMIOON OTETUISTA MUUTOKSISTA

Muutos	1 000 euroa
▪ **Toimintatuotot**	
Tuottojen lisäys	120
▪ **Toimintakulut**	
Rahoituskulujen lisäys	40
Poistojen lisäys	107
Rakentamiskulujen vähennys	-90
Palvelujen ostojen vähennys	-41

TOIMINTAA KUVAAVAT TUNNUSLUVUT	Tilinpäätös 2025	Talousarvio 2026	Talousarvio 2027
Vesihuoltolaitos			
Laskutettava vesimäärä, 1000 m³	800	780	795
Laskutettava jätevesimäärä, 1000 m³	766	750	765
Liittyjäkiinteistöjen määrä, kpl	4 745	4 750	4 790
Vesimaksu, €/m³ (alv. 0 %)	1,57	1,57	1,57
Investoinnit/liikevaihto (%)	62	50	50

RAHOITUSOSA	Tilinpäätös 2025	Talousarvio 2026	Talousarvio 2027	Talous-suunnitelma 2028	Talous-suunnitelma 2029	Talous-suunnitelma 2030
Toiminnan rahavirta						
Liikeylijäämä (alijäämä)	363 268	304 700	445 000	665 000	665 000	665 000
Poistot ja arvonalentumiset	2 009 746	1 999 900	2 106 800	2 191 800	2 240 700	2 338 700
Rahoitustuotot ja -kulut	-304 594	-304 700	-345 000	-465 000	-465 000	-465 000
	2 068 419	**1 999 900**	**2 206 800**	**2 391 800**	**2 440 700**	**2 538 700**
Investointien rahavirta						
Investointimenot	-2 991 657	-2 000 000	-2 550 000	-2 500 000	-2 950 000	-2 510 000
	-2 991 657	**-2 000 000**	**-2 550 000**	**-2 500 000**	**-2 950 000**	**-2 510 000**
Toiminnan ja investointien rahavirta	**-923 238**	**-100**	**-343 200**	**-108 200**	**-509 300**	**28 700**
Rahoituksen rahavirta						
Lainakannan muutokset						
Pitkäaikaisten lainojen lisäys muilta	0	0	4 000 000	0	0	0
Pitkäaikaisten lainojen vähennys muilta	-325 000	-325 000	-325 000	-725 000	-725 000	-600 000
Lyhytaikaisten lainojen muutos kunnalta	1 444 401	325 100	-3 331 800	833 200	1 234 300	571 300
	1 119 401	**100**	**343 200**	**108 200**	**509 300**	**-28 700**
Muut maksuvalmiuden muutokset						
Saamisten muutos muilta	-64 556	0	0	0	0	0
Korottomien velkojen muutos kunnalta	-613 603	0	0	0	0	0
Korottomien velkojen muutos muilta	481 996	0	0	0	**0**	**0**
	-196 163	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Rahoituksen rahavirta	**923 238**	**100**	**343 200**	**108 200**	**509 300**	**-28 700**
Rahavarojen muutos	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**

3. Investointiosa

Investointiosassa esitetään kunnan investointimenot ja -tulot, jotka talousarviovuoden osalta eritellään hankekohtaisesti.

INVESTOINNIT YHTEENSÄ

INVESTOINNIT YHTEENSÄ						
Sitova Investointisuunnitelman loppusumma						
	Tilinpäätös 2025	**Talousarvio 2026**	**Talousarvio 2027**	**Talous-suunnitelma 2028**	**Talous-suunnitelma 2029**	**Talous-suunnitelma 2030**
Menot	-31 511 495	-16 340 000	-17 831 000	-11 688 000	-10 113 000	-10 700 000
Tulot	13 307 275	20 480 000	180 000	180 000	180 000	180 000
Netto	-18 204 220	4 140 000	-17 651 000	-11 508 000	-9 933 000	-10 520 000

INVESTOINNIT RYHMITTÄIN YHTEENSÄ

INVESTOINNIT RYHMITTÄIN YHTEENSÄ						
	Tilinpäätös 2025	Talousarvio 2026	Talousarvio 2027	Talous-suunnitelma 2028	Talous-suunnitelma 2029	Talous-suunnitelma 2030
Arvopaperit ja osuudet						
Menot	-13 600 000	0	0	0	0	0
Tulot	0	13 600 000	0	0	0	0
Netto	-13 600 000	13 600 000	0	0	0	0
Elinkeinopoliittiset investoinnit						
Menot	-74 915	0	0	-1 000 000	0	0
Tulot	0	0	0	0	0	0
Netto	-74 915	0	0	-1 000 000	0	0
Irtain omaisuus						
Menot	-416 453	-810 000	-977 000	-460 000	-333 000	-360 000
Tulot	0	0	0	0	0	0
Netto	-416 453	-810 000	-977 000	-460 000	-333 000	-360 000
Kadunrakennus ja muut yleiset alueet						
Menot	-3 647 783	-2 955 000	-4 877 000	-4 388 000	-4 750 000	-5 170 000
Tulot	852 518	0	0	0	0	0
Netto	-2 795 265	-2 955 000	-4 877 000	-4 388 000	-4 750 000	-5 170 000
Maa-alueet						
Menot	-680 275	-1 100 000	-1 750 000	-1 100 000	-1 100 000	-1 100 000
Tulot	606 605	180 000	180 000	180 000	180 000	180 000
Netto	-73 670	-920 000	-1 570 000	-920 000	-920 000	-920 000
Talonrakennus, korvaus- ja uusinvestoinnit						
Menot	-8 531 869	-7 950 000	-6 000 000	-1 000 000	0	0
Tulot	11 848 152	6 700 000	0	0	0	0
Netto	3 316 283	-1 250 000	-6 000 000	-1 000 000	0	0
Talonrakennus, perusparannukset						
Menot	-1 568 543	-1 525 000	-1 677 000	-1 240 000	-980 000	-1 560 000
Tulot	0	0	0	0	0	0
Netto	-1 568 543	-1 525 000	-1 677 000	-1 240 000	-980 000	-1 560 000
Vesihuoltolaitos						
Menot	-2 991 657	-2 000 000	-2 550 000	-2 500 000	-2 950 000	-2 510 000
Tulot	0	0	0	0	0	0
Netto	-2 991 657	-2 000 000	-2 550 000	-2 500 000	-2 950 000	-2 510 000

Tarkemmat erittelyt investointikohteista on esitetty liitteenä olevassa investointiohjelmassa.

4. Tuloslaskelmaosa

Tuloslaskelma osoittaa, miten tulorahoitus kattaa kunnan palvelujen tuottamisesta aiheutuvat menot. Tulorahoituksen riittävyyttä arvioidaan toiminta- ja vuosikatteen sekä tilikauden tuloksen avulla.

Toimintakate on toimintatulojen ja -menojen erotus. Se osoittaa, paljonko toimintamenoista jää katettavaksi verotuloilla, käyttötalouden valtionosuuksilla ja rahoitustuloilla. Vuoden 2027 talousarviossa toimintakate heikkenee vuoden 2026 ennusteeseen nähden 0,8 prosenttia.

Vuosikate ilmoittaa, paljonko talousarviovuoden tulorahoituksesta jää investointien ja muiden pitkävaikutteisten menojen kattamiseen. Talouden tasapainoa arvioitaessa vuosikatteen riittävyyttä tulisi verrata poistoihin ja nettoinvestointeihin. Vuoden 2026 talousarvion vuosikate kattaa suunnitelman mukaisista poistoista 88,0 prosenttia. Nettoinvestoinneista vuosikate kattaa noin 46,5 prosenttia, joka johtuu poikkeuksellisen suuresta investointitasosta.

Tilikauden tulos kertoo tilikauden tulojen ja menojen erotuksen. Vuoden 2027 talousarvion tulos on noin 1,1 miljoonaa euroa alijäämäinen. Tilikauden tulosta voidaan vielä käsitellä rahastojen/tai varausten muutoksilla eli niin sanotuilla tuloksen käsittelyerillä.

Tuloslaskelman viimeinen rivi osoittaa tilikauden yli-/alijäämän, joka vuonna 2027 on 500 euroa ylijäämäinen.

Verotulot
Verotulot koostuvat kunnallisverosta, yhteisöverosta ja kiinteistöverosta. Kunnallisveroksi vuodelle 2027 on arvioitu 46,8 miljoonaa euroa. Kiinteistöveroa talousarviovuodelle 2027 arvioidaan kertyvän noin 6,6 miljoonaa euroa ja yhteisöveron kertymän arvioidaan olevan noin 3,1 miljoonaa euroa.

Valtionosuudet
Vuonna 2027 Hollolan valtionosuuksien arvioidaan olevan noin 17,3 miljoonaa euroa. Valtionosuudet kasvavat vuoden 2026 ennusteeseen verrattuna noin 0,2 miljoonaa euroa. Valtionosuuksiin sisältyy hallituksen päättämien kasvutoimien rahoitukseen liittyvä pysyvä valtionosuuden vähennys sekä hallitusohjelman mukaisen indeksikorotuksen 2,8 prosenttiyksikköä vastaava vähennys. Valtionosuusarvio sisältää myös sote-siirtolaskelmien takaisinperinnän. Arvio perustuu Kuntaliiton ja valtiovarainministeriön alustaviin laskelmiin.

Rahoitustulot ja -menot
Rahoitustulot ja -menot sisältävät mm. pitkäaikaisten lainojen korot, verotilitysten korot, antolainojen korot, vesihuoltolaitoksen tuloutuksen, viivästyskorot ja osinkotulot. Rahoituserät ovat arviolta noin 0,6 miljoonaa euroa. Osinkotuottoja arvioidaan kertyvän noin 0,4 miljoonaa euroa.
Korkokulut ovat arviolta noin 0,2 miljoonaa euroa talousarviovuodella ja taloussuunnitelmavuosilla korkokulut tulevat nousemaan huomattavasti.

Poistot
Poistot käyttöomaisuudesta ja muista pitkävaikutteisista menoista yhteensä noin 9,3 miljoonaa euroa (vuoden 2026 ennuste noin 8,3 miljoonaa euroa).

TULOSLASKELMA

Tuloslaskelma. Sisältää taseyksiköt

	Tilinpäätös 2025	Talousarvio 2026	Ennuste 2026	Talousarvio 2027	Muutos -% TA 2027/ Ennuste 2026
Toimintatuotot	**48 496 274**	**45 146 000**	**45 146 000**	**44 395 800**	**-1,7 %**
Myyntituotot	27 584 219	28 653 600	28 653 600	28 566 700	-0,3 %
Maksutuotot	1 551 154	1 906 300	1 906 300	1 884 000	-1,2 %
Tuet ja avustukset	2 402 678	1 098 500	1 098 500	733 500	-33,2 %
Muut toimintatuotot	16 958 223	13 487 600	13 487 600	13 211 600	-2,0 %
Valmistus omaan käyttöön	**75 427**	**50 000**	**50 000**	**50 000**	**0,0 %**
Toimintakulut	**-108 468 939**	**-112 179 600**	**-111 929 600**	**-110 620 100**	**-1,2 %**
Henkilöstökulut	-44 810 933	-47 216 600	-47 216 600	-45 862 300	-2,9 %
Palkat ja palkkiot	-36 257 850	-38 208 300	-38 208 300	-37 045 000	-3,0 %
Henkilösivukulut	-8 553 083	-9 008 300	-9 008 300	-8 817 300	-2,1 %
Eläkekulut	-7 347 267	-7 575 700	-7 575 700	-7 424 700	-2,0 %
Muut henkilösivukulut	-1 205 817	-1 432 600	-1 432 600	-1 392 600	-2,8 %
Palvelujen ostot	-37 726 957	-38 612 600	-38 362 600	-38 033 400	-0,9 %
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-4 359 039	-5 086 100	-5 086 100	-4 966 400	-2,4 %
Avustukset	-7 823 051	-6 754 200	-6 754 200	-7 260 500	7,5 %
Muut toimintakulut	-13 748 959	-14 510 100	-14 510 100	-14 497 500	-0,1 %
Toimintakate	**-59 897 238**	**-66 983 600**	**-66 733 600**	**-66 174 300**	**-0,8 %**
Verotulot	52 847 630	54 682 000	54 532 000	56 475 000	3,6 %
Kunnan tulovero	43 809 032	45 486 000	45 324 000	46 800 000	3,3 %
Kiinteistövero	6 556 406	6 422 000	6 387 000	6 606 000	3,4 %
Osuus yhteisöveron tuotosta	2 482 192	2 774 000	2 821 000	3 069 000	8,8 %
Valtionosuudet	18 410 971	17 743 000	17 142 000	17 299 700	0,9 %
Rahoitustuotot ja -kulut	678 225	939 000	939 000	601 700	-35,9 %
Vuosikate	**12 039 589**	**6 380 400**	**5 879 400**	**8 202 100**	**39,5 %**
Poistot ja arvonalentumiset	-8 775 856	-8 339 100	-8 339 100	-9 310 700	11,7 %
Tilikauden tulos	**3 263 732**	**-1 958 700**	**-2 459 700**	**-1 108 600**	**-54,9 %**
Varausten ja rahastojen muutos	-2 838 512	1 209 000	1 209 000	1 109 100	-8,3 %
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	**425 221**	**-749 700**	**-1 250 700**	**500**	**-100,0 %**

TUNNUSLUVUT

	Tilinpäätös 2025	Talousarvio 2026	Ennuste 2026	Talousarvio 2027
Asukasmäärä	22 775	22 600	22 600	22 505
Toimintatuotot/Toimintakulut, %	45 %	40 %	40 %	40 %
Vuosikate/Poistot, %	137 %	77 %	71 %	88 %
Vuosikate/asukas, euroa	529	282	260	364

TULOSLASKELMA SUUNNITELMAVUOSINEEN

Sisältää taseyksiköt

	Tilinpäätös 2025	Talousarvio 2026	Talousarvio 2027	Talous-suunnitelma 2028	Talous-suunnitelma 2029	Talous-suunnitelma 2030
Toimintatuotot	**48 496 274**	**45 146 000**	**44 395 800**	**45 483 800**	**46 366 500**	**47 021 800**
Myyntituotot	27 584 219	28 653 600	28 566 700	29 282 500	29 914 700	30 315 500
Maksutuotot	1 551 154	1 906 300	1 884 000	1 897 300	1 911 000	1 925 100
Tuet ja avustukset	2 402 678	1 098 500	733 500	733 500	733 500	733 500
Muut toimintatuotot	16 958 223	13 487 600	13 211 600	13 570 500	13 807 300	14 047 700
Valmistus omaan käyttöön	**75 427**	**50 000**	**50 000**	**50 000**	**50 000**	**50 000**
Toimintakulut	**-108 468 939**	**-112 179 600**	**-110 620 100**	**-111 863 300**	**-114 265 100**	**-116 637 500**
Henkilöstökulut	-44 810 933	-47 216 600	-45 862 300	-46 441 000	-47 637 400	-48 756 300
Palkat ja palkkiot	-36 257 850	-38 208 300	-37 045 000	-37535900	-38506400	-39411300
Henkilösivukulut	-8 553 083	-9 008 300	-8 817 300	-8 905 100	-9 131 000	-9 345 000
Eläkekulut	-7 347 267	-7 575 700	-7 424 700	-7 499 200	-7 689 400	-7 868 400
Muut henkilösivukulut	-1 205 817	-1 432 600	-1 392 600	-1 405 900	-1 441 600	-1 476 600
Palvelujen ostot	-37 726 957	-38 612 600	-38 033 400	-38 448 400	-39 126 600	-39 837 800
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-4 359 039	-5 086 100	-4 966 400	-5 082 100	-5 203 700	-5 297 600
Avustukset	-7 823 051	-6 754 200	-7 260 500	-7 399 800	-7 541 900	-7 686 800
Muut toimintakulut	-13 748 959	-14 510 100	-14 497 500	-14 492 000	-14 755 500	-15 059 000
Toimintakate	**-59 897 238**	**-66 983 600**	**-66 174 300**	**-66 329 500**	**-67 848 600**	**-69 565 700**
Verotulot	52 847 630	54 682 000	56 475 000	57 967 000	59 541 000	60 656 000
Kunnan tulovero	43 809 032	45 486 000	46 800 000	48 160 000	49 604 000	50 600 000
Kiinteistövero	6 556 406	6 422 000	6 606 000	6 606 000	6 606 000	6 606 000
Osuus yhteisöveron tuotosta	2 482 192	2 774 000	3 069 000	3 201 000	3 331 000	3 450 000
Valtionosuudet	18 410 971	17 743 000	17 299 700	17 060 000	16 560 000	16 060 000
Rahoitustuotot ja -kulut	678 225	939 000	601 700	317 700	157 700	37 700
Vuosikate	**12 039 589**	**6 380 400**	**8 202 100**	**9 015 200**	**8 410 100**	**7 188 000**
Poistot ja arvonalentumiset	-8 775 856	-8 339 100	-9 310 700	-9 630 100	-10 247 500	-10 539 600
Tilikauden tulos	**3 263 732**	**-1 958 700**	**-1 108 600**	**-614 900**	**-1 837 400**	**-3 351 600**
Varausten ja rahastojen muutos	-2 838 512	1 209 000	1 109 100	1 702 400	1 829 100	2 082 800
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	**425 221**	**-749 700**	**500**	**1 087 500**	**-8 300**	**-1 268 800**

TULOSLASKELMA KOKONAISTARKASTELU

Taseyksiköiden vaikutus koko kunnan tulokseen

	Kunta	Vesihuoltolaitos	Päijät-Hämeen ympäristöterveys	Päijät-Hämeen työllisyysalue	Talousarvio 2027
Toimintatuotot	**27 069 800**	**5 254 000**	**3 372 000**	**8 700 000**	**44 395 800**
Myyntituotot	11 795 700	5 194 000	2 877 000	8 700 000	28 566 700
Maksutuotot	1 389 000	0	495 000	0	1 884 000
Tuet ja avustukset	733 500	0	0	0	733 500
Muut toimintatuotot	13 151 600	60 000	0	0	13 211 600
Valmistus omaan käyttöön	**50 000**	**0**	**0**	**0**	**50 000**
Toimintakulut	**-95 885 900**	**-2 702 200**	**-3 372 000**	**-8 660 000**	**-110 620 100**
Henkilöstökulut	-39 111 700	-84 400	-2 302 700	-4 363 500	-45 862 300
Palkat ja palkkiot	-31 586 300	-68 200	-1 862 400	-3 528 100	-37 045 000
Henkilösivukulut	-7 525 400	-16 200	-440 300	-835 400	-8 817 300
Eläkekulut	-6 337 800	-13 600	-370 200	-703 100	-7 424 700
Muut henkilösivukulut	-1 187 600	-2 600	-70 100	-132 300	-1 392 600
Palvelujen ostot	-33 705 400	-2 405 700	-778 900	-1 143 400	-38 033 400
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-4 696 100	-200 200	-49 400	-20 700	-4 966 400
Avustukset	-4 189 600	0	0	-3 070 900	-7 260 500
Muut toimintakulut	-14 183 100	-11 900	-241 000	-61 500	-14 497 500
TOIMINTAKATE	**-68 766 100**	**2 551 800**	**0**	**40 000**	**-66 174 300**
Verotulot	56 475 000	0	0	0	56 475 000
Valtionosuudet	17 299 700	0	0	0	17 299 700
Rahoitustuotot ja -kulut	946 700	-345 000	0	0	601 700
VUOSIKATE	**5 955 300**	**2 206 800**	**0**	**40 000**	**8 202 100**
Poistot ja arvonalentumiset	-7 163 900	-2 106 800	0	-40 000	-9 310 700
TILIKAUDEN TULOS	**-1 208 600**	**100 000**	**0**	**0**	**-1 108 600**
Varausten ja rahastojen muutos	1 109 100	**0**	0	0	1 109 100
TILIKAUDEN YLIJÄÄMÄ (ALIJÄÄMÄ)	**-99 500**	**100 000**	**0**	**0**	**500**

5. Rahoitusosa

- Rahoituslaskelmalla osoitetaan kuinka paljon kunnan varsinaisen toiminnan ja sen investointien nettokassavirta on ylijäämäinen tai alijäämäinen.
- Rahoitustoiminnan kassavirralla osoitetaan, miten alijäämäinen nettokassavirta on rahoituksellisesti katettu tai, miten ylijäämä on käytetty rahoitusaseman muuttamiseen.
- Talousarvion rahoitusosaan siirretään tuloslaskelmasta vuosikate ja investointiosasta investointien määrä ja niiden rahoitusosuudet.

RAHOITUSOSA

Sisältää taseyksiköt

	Tilinpäätös 2025	Talousarvio 2026	Talousarvio 2027	Talous-suunnitelma 2028	Talous-suunnitelma 2029	Talous-suunnitelma 2030
Toiminnan rahavirta						
Vuosikate	12 039 589	6 380 400	8 202 100	9 015 200	8 410 100	7 188 000
Tulorahoituksen korjauserät	-2 895 641	-517 000	-300 000	-300 000	-300 000	-300 000
	9 143 948	**5 863 400**	**7 902 100**	**8 715 200**	**8 110 100**	**6 888 000**
Investointien rahavirta						
Investointimenot	-31 511 495	-16 340 000	-17 831 000	-11 688 000	-10 113 000	-10 670 000
Rahoitusosuudet investointimenoihin	1 310 318	6 700 000	0	0	0	0
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	14 892 598	14 297 000	480 000	480 000	480 000	480 000
	-15 308 579	**4 657 000**	**-17 351 000**	**-11 208 000**	**-9 633 000**	**-10 190 000**
Toiminnan ja investointien rahavirta	**-6 164 631**	**10 520 400**	**-9 448 900**	**-2 492 800**	**-1 522 900**	**-3 302 000**
Rahoituksen rahavirta						
Antolainauksen muutokset						
Antolainasaamisten lisäys	0	-200 000	-200 000	-200 000	-200 000	-200 000
Antolainasaamisten vähennys	135 000	100 000	100 000	100 000	100 000	100 000
	135 000	**-100 000**	**-100 000**	**-100 000**	**-100 000**	**-100 000**
Lainakannan muutokset						
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	0	0	4 000 000	5 000 000	4 000 000	6 000 000
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-2 708 333	-1 708 300	-1 708 300	-2 108 300	-2 508 300	-2 633 300
Lyhytaikaisten lainojen muutos	1 444 401	0	0	0	0	0
	-1 263 932	**-1 708 300**	**2 291 700**	**2 891 700**	**1 491 700**	**3 366 700**
Muut maksuvalmiuden muutokset						
Toimeksiantojen varojen ja pääomien muutokset	20 884	0	0	0	0	0
Saamisten muutos muilta	-1 488 877	0	0	0	0	0
Korottomien velkojen muutos muilta	503 901	0	0	0	0	0
	-964 092	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
RAHOITUKSEN RAHAVIRTA	**-2 093 024**	**-1 808 300**	**2 191 700**	**2 791 700**	**1 391 700**	**3 266 700**
RAHAVAROJEN MUUTOS	**-8 257 655**	**8 712 100**	**-7 257 200**	**298 900**	**-131 200**	**-35 300**
Tunnusluvut						
Investointien tulorahoitus, %	36,7	27,7	46,0	77,1	83,2	67,4
Lainanhoitokate	4,3	3,4	4,5	3,9	3,0	2,4

RAHOITUSOSA KOKONAISTARKASTELU

Taseyksiköiden vaikutus koko kunnan rahoitukseen

	Kunta	Vesihuoltolaitos	Päijät-Hämeen ympäristöterveys	Päijät-Hämeen työllisyysalue	Talousarvio 2027
Toiminnan rahavirta					
Vuosikate	5 955 300	2 206 800	0	40 000	8 202 100
Tulorahoituksen korjauserät	-300 000	0	0	0	-300 000
	5 655 300	**2 206 800**	**0**	**40 000**	**7 902 100**
Investointien rahavirta					
Investointimenot	-15 281 000	-2 550 000	0	0	-17 831 000
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	480 000	0	0	0	480 000
	-14 801 000	**-2 550 000**	**0**	**0**	**-17 351 000**
Toiminnan ja investointien rahavirta	**-9 145 700**	**-343 200**	**0**	**40 000**	**-9 448 900**
Rahoituksen rahavirta					
Antolainauksen muutokset					
Antolainasaamisten lisäys	-200 000	0	0	0	-200 000
Antolainasaamisten vähennys	100 000	0	0	0	100 000
	-100 000	**0**	**0**	**0**	**-100 000**
Lainakannan muutokset					
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	0	4 000 000	0	0	4 000 000
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-1 383 300	-325 000	0	0	-1 708 300
Lyhytaikaisten lainojen muutos	3 331 800	-3 331 800	0	0	0
	1 948 500	**343 200**	**0**	**0**	**2 291 700**
RAHOITUKSEN RAHAVIRTA	**1 848 500**	**343 200**	**0**	**0**	**2 191 700**
RAHAVAROJEN MUUTOS	**-7 297 200**	**0**	**0**	**40 000**	**-7 257 200**

6. Antolainauksen ja lainakannan muutokset

Antolainauksen muutokset

Antolainasaamisten vähennykset sisältävät antolainojen lyhennykset. Kunta ei harjoita antolainaustoimintaa muutoin kuin erikseen myönnettävän hankkeisiin kohdistuvan välirahoituksen osalta. Välirahoitusten osalta on talousarviossa varauduttu 0,2 miljoonan euron lisäykseen. Antolainasaamisiin kirjataan myös liittymismaksut siltä osin kuin ne ovat palautuskelpoisia. Liittymismaksuja varten ei kuitenkaan budjetoida erikseen määrärahaa.

Lainakannan muutokset

Vuonna 2027 investointien rahoituksen osalta tullaan turvautumaan vieraaseen pääomaan Vesihuolto taseyksikön osalta. Kunta ei tule nostamaan uutta pitkäaikaista lainaa vuonna 2027.

Vuonna 2027 lainoja lyhennetään noin 1,7 miljoonaa euroa. Uutta pitkäaikaista lainaa suunnitellaan nostettavan 4,0 miljoonaa euroa Vesihuoltolaitos taseyksikölle. Lainakannan arvioidaan olevan noin 786 euroa asukasta kohden. Leasingkohteet mukaan lukien 1 924 euroa asukasta kohden.

Taloussuunnitelmakauden lopussa lainakannan arvioidaan kasvavan noin 980 euroa asukasta kohden ilman leasingkohteita.

Vesihuollon taseyksikölle on budjetoitu vuodelle 2027 lainaa kunnalta 3,3 miljoonaa euroa, joka tullaan maksamaan pois vuonna 2027 nostettavalla lainalla.

7. Hollolan kuntakonserni, konserniyhteisöille asetettavat tavoitteet

Yleiset tytäryhteisöjä koskevat tavoitteet

- Tytäryhtiöiden tulee toimia kunnanvaltuuston hyväksymän strategian mukaisesti ja konserniohjetta noudattaen
- Sisäisen valvonta ja riskienhallinta tulee järjestää konserniohjeiden mukaisesti ja niistä raportoitaessa noudatetaan konserniohjetta
- Kaikilta yhtiöiltä edellytetään tervettä pitkäjänteistä taloudenpitoa ja kannattavuutta
- Tytäryhteisöjen tulee mahdollisuuksien mukaan hyödyntää tukityöllistäminen
- Konsernin sisäiset palveluostot on keskitettävä tarkoituksenmukaisesti koko konsernin etu huomioiden

Talouteen liittyvä tavoite:

- Käyttökateprosentin pysyminen vähintään vuoden 2026 tilinpäätöksen tasolla tai parantaminen
- Kunnan korjausvelkaselvitykseen osallistuminen

Konserniyhtiö
Hollolan Asuntotalot Oy ja Asunto Oy Hollolan Tervasmiilu

TOIMINNALLISET TAVOITTEET	
Valtuustoon nähden sitovat tavoitteet	
Tavoite	**Asukkaiden pysyvyys**
Mittarit	Asukkaiden vaihtuvuus alle 3,5 %/kk. Lähtötaso 4 %. Vuonna 2024 keskimäärin 1,3 %. Käyttöaste yli 95 %, lähtötaso 93,5 %. Vuonna 2024 käyttöaste 95,5 %.
Tavoite	**Pitkän tähtäimen korjaus- ja kehityssuunnitelman toteuttaminen kestävän kehityksen ratkaisut huomioiden (esim. aurinkoenergian hyödyntäminen).**
Mittarit	Suunnitelman toteutuminen
Tavoite	**Asukkaiden tyytyväisyys**
Mittarit	Asiakaspalautteet vähintään edellisen vuoden tasolla. Lähtötaso 4,0. Vuonna 2024 asiakastyytyväisyys 4,0 %.
Tavoite	**Kuntastrategian mukaisten hankkeiden edistäminen konserniohjauksen sekä kuntayhteistyön kautta.**
Mittarit	Asumisen PTS-suunnitelma osana strategisia ohjelmia laadittu.

Konserniyhtiö Hollolan Tilapalvelu Oy

TOIMINNALLISET TAVOITTEET	
Valtuustoon nähden sitovat tavoitteet	
Tavoite	**Kiinteistöjen korjausvelan pitäminen kohtuullisella tasolla.**
Mittarit	Vuonna 2026 pitkän ajan korjausvelkatavoite määritetty.
Tavoite	**Kunnan energiasäästöohjelman laadintaan ja täytäntöönpanoon osallistuminen.**
Mittarit	Vuodelle 2026 osoitetut Tilapalvelujen toimenpiteet suoritettu.

8. Hollolan kunnan strategisert riskit

STRATEGISET RISKIT		Vaikutus (1–4)	Todennäköisyys (1–4)
Toimintaympäristön ennakoimattomuus		**3**	**2**
Strateginen riski	Ennakoitavuus muuttuu nopeasti, äkillisten tilanteiden vaatimien resurssien rajallisuus, kunnille uusia velvoitteita yllättäen ilman lisärahoitusta, lainsäädännön muutokset, kuntien roolin muuttuminen, poikkeusjärjestelyt.		
Hallintatoimenpiteet	Sopeutuminen, toimintamallien muuttaminen toimintaympäristön muutokseen vastaamiseksi.		
Vaikutus	Palvelutuotantorakenne ei vastaa riittävän nopeasti muutokseen tai odotuksiin, eriarvoistuminen lisääntyy, talouden tasapaino heikkenee.		
Vastuutaho	Johtoryhmä, kaikki palvelualueet		
Laajoihin kansanjoukkoihin kohdistuvat uhat ja hybridivaikuttaminen		**3**	**3**
Strateginen riski	Pandemiat, turvallisuusuhat, pitkäkestoiset valmiustilat, valeuutiset.		
Hallintatoimenpiteet	Valmiussuunnitelmien ajantasaisuus, harjoitukset, poikkeustilaohjeet, tietoturvallisuudesta ja viestinnästä huolehtiminen.		
Vaikutus	Palveluverkkoa koskevat rajoitukset tai käytön estyminen, turvattomuuden ja epävarmuuden kasvu, kustannusten nousu		
Vastuutaho	Johtoryhmä, kaikki palvelualueet		
Palveluinfraan kohdistuvat onnettomuudet		**3**	**2**
Strateginen riski	Tulipalo, rakennuksen käyttökielto		
Hallintatoimenpiteet	Valmiussuunnitelmien ajantasaisuus, harjoitukset, poikkeustilaohjeet, viestinnästä huolehtiminen		
Vaikutus	Palvelutuotantorakenne ei vastaa riittävän nopeasti muutokseen, kustannusten nousu		
Vastuutaho	Koko johtoryhmä /kaikki palvelualueet		
Kunnan vetovoima ja pitovoima heikkenee.		**3**	**2**
Strateginen riski	Yritysten määrän lasku, muuttotappion kasvu.		
Hallintatoimenpiteet	Markkinointi ja viestintä – positiivisen kuntakuvan edistämiseksi, tarpeiden mukaiset palvelut, keskustan elävöittämiseksi tehtävät toimet, yritysmarkkinointiin panostaminen. Kysynnän ja tarjonnan synkronointi perustelu: jos näin ei tehdä ennakoivasti, käytettävää rahoitusta vetovoiman edistämiseen vähemmän ja vähemmän.		
Vaikutus	Vaikuttavat palvelurakenteeseen kustannuksia nostavasti ja heikentävät palvelutasoa. Kunta näivettyy. Verorahoitus heikkenee.		
Vastuutaho	Koko johtoryhmä /kaikki palvelualueet		

Tulorahoituksen heikkeneminen		**3**	**2**
Strateginen riski	Kustannustason merkittävät nousut. Investointitaso. Lainamäärä kasvu, jonka johdosta rahoitusriskit kasvavat. Kertynyt ylijäämä pienenee.		
Hallintatoimenpiteet	Perustehtävien sekä investointien priorisointi ja mahdollinen karsinta, palveluverkon tarkastelu, rahoitusriskeiltä suojautumisen välineiden käyttäminen.		
Vaikutus	Palveluiden taso heikkenee. Investoinnit lykkääntyvät ja korjausvelka kasvaa.		
Vastuutaho	Koko johtoryhmä /kaikki palvelualueet		
Henkilöstön saatavuus		**2**	**2**
Strateginen riski	Avainhenkilöiden ja tiettyjen henkilöstöryhmien vaihtuvuus ja saatavuus, joita ei pystytä korvaamaan ostopalveluin.		
Hallintatoimenpiteet	Johtamisjärjestelmän ja työn johtamisen työkalujen uudistaminen. Aktiivinen rekrytointi, optimaaliset kelpoisuusehdot, työyhteisötaitojen kehittäminen, rekrytointiprosessin kehittäminen		
Vaikutus	Palvelutuotanto vaarantuu, kustannukset nousevat.		
Vastuutaho	Koko johtoryhmä /kaikki palvelualueet, henkilöstöpäällikkö		
Tietojärjestelmäriskit		**2**	**3**
Strateginen riski	Ongelmat tietoverkossa, kyberrikollisuus		
Hallintatoimenpiteet	Tietoturvariskitietoisuus ja -taidot, tietohallinnon tiekartta kehittämisessä.		
Vaikutus	Palvelutuotannon hidastuminen / lamautuminen, tiedonkulun ongelmat.		
Vastuutaho	Konsernipalvelut/tietohallinto		
Sosiaalisten ongelmien kasvu kuten syrjäytyminen ja työttömyys.		**2**	**2**
Strateginen riski	Yksinäisyyden kokemusten kasvu, syrjäytymisen ja pitkäaikaistyöttömyyden kasvu		
Hallintatoimenpiteet	Yksinäisyyttä, syrjäytymistä ja työttömyyttä vähentävien toimenpiteiden lisääminen ja osallisuuden edistäminen.		
Vaikutus	Palveluiden tarve kasvaa, kustannukset kasvavat		
Vastuutaho	työllisyysvastaava, vapaa-aikapäällikkö, hallinto- ja talousjohtaja		

Vaikutus: 1=riski on pieni, 2=riski on suuri, 3=riski on erittäin suuri
Todennäköisyys: 1=epätodennäköinen, 2=todennäköinen, 3=erittäin todennäköinen

Hollola